

วารสารศิลปการจัดการ

Journal of Arts Management

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563

Vol.4 No. 1 January – April 2020

ISSN: 2630-0427 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ ในการพัฒนาศักยภาพผลงานทางวิชาการในลักษณะบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

นโยบายการตีพิมพ์

วารสารศิลปการจัดการ เป็นวารสารราย 4 เดือน รับตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในมิติด้านศิลปศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Doubleblind Peer Review)

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปการจัดการ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (รวม 4 เดือน) คือ	ฉบับที่ 1	มกราคม – เมษายน
	ฉบับที่ 2	พฤษภาคม – สิงหาคม
	ฉบับที่ 3	กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

มูลนิธิธรรมภาณีวิวัฒน์

ที่ปรึกษา

นายวรรณชนพล หิรัญบุรณะ ประธานมูลนิธิธรรมภาณีวิวัฒน์

บรรณาธิการ

พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ณัฐมน น่านโพธิ์ศรี

สถาบันรัชต์ภาคย์

กาญจนวนดี โชควิทยานุกูล

สถาบันรัชต์ภาคย์

กองบรรณาธิการ

Prof. Dr. Pankaj Srivastava

Mortal Nehru National Institute of
Technology, India

Prof. ZHOA Shulan

Institute of Southeast Asian Studies
Yunnan Academy of Social Sciences,
China

Dr. Chai Ching Tan

Mae Fah Luang University, Thailand

ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒน์ลิขิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. ศิวชัย ศรีโกตางกุล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ. สิทธิพันธ์ พุทธหุน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร. ญาณกร ไท้ประยูร
ดร. นารา กิตติเมธีกุล
ดร. จันทนา อุดม

สถาบันรัชต์ภาคย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ด้านสาขาศิลปศาสตร์

Prof. Dr. Pankaj Srivastava	Mortal Nehru National Institute of Technology, India
Assoc. Prof. Dr. Wazid Khan	T. C. College Baramati, India
Dr. Chai Ching Tan	Mae Fah Luang University, Thailand
Assoc. Prof. Sengchanh Chantasane	National University of Laos, Laos
ศ.กิตติคุณ ดร. สุเทพ เชาวลิขิต	สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการ
ศ.ดร. ชีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รศ.ดร. พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร. อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
รศ. โกมล ปราชญ์กัตัญญ	สถาบันรัชต์ภาคย์
ผศ.ดร. สาทร ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร. ปิยพงษ์ พลับปลื้ม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร. พรลภัส สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้านสาขารัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์

ศ.กิตติคุณ ดร. ไพบูลย์ ช่างเรียน	สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์
ศ.ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
ศ.ดร. ดิน ปรัชญพฤทธิ	ข้าราชการเกษียณอายุ จุฬาลงกรณ์
	มหาวิทยาลัย
รศ.ดร. ยศศักดิ์ โกไทรกานนท์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รศ.ดร. วิทยา ชินบุตร	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รศ.ดร. สัจญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร. ศิวชัย ศรีโกตาจกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ. สิทธิพันธ์ พุทธิคุณ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ. เฉลิมพล ศรีหิรัญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ. พ.ต.อ. ดร. มีชัย สีเจริญ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผศ.พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริพร นุชลำเนียง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผศ.ดร. อุบล วุฒิพรโสภณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. ญาณกร ไท้ประยูร	สถาบันรัชต์ภาคย์
ดร. นารา กิตติเมธิกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ด้านสาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ศ.ดร. วิเชียร วิทย์อุดม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร. วิทยา จิตนุพงษ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร. ยูภาตี ปณะราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รศ.ดร. โคนิฐฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร. รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
พระมหามชวินทร์ ปริสุตฺตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร. โยตะ ชัยวรมันกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาวิรัชธิษณ์ วรินโท, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระณัด วุฑฒโน, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้านศึกษาศาสตร์

พระเมธาวิมลยรส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร. สุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร. ลิน งามประโคน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร. วรวิทย์ นิเทศศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ชิตติมา พลัฒ์ปลั่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร. ภาคพันธ์ ศาลาทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผศ.ดร. สาธร ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร. ปิยพงษ์ พลัฒ์ปลั่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร. พรลภัส สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร. มาเรียม นิลพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร. ภูมิภาควัชรย์ ภูมิพงศ์คชศร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ดร.ลำพอง กลมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

146/3 ซอยรามคำแหง 112 แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร
10240 โทร. 096 885 5234

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปการจัดการ (Journal of Arts Management) โดย มูลนิธิธรรมมาภิวัตน์ สำหรับฉบับนี้ ได้รับความสนใจจากคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ได้ส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์ในฉบับนี้ กองบรรณาธิการขอแนะนำตัวอย่างของบทความ ดังนี้

กลยุทธ์ทางการตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดย **วิทยาพล ธนวิศาลขจร** วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นผู้บริโภคกับแหล่งข้อมูลในการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับจากร้านค้าอัญมณีเครื่องประดับในเขตเมืองจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 ตัวอย่าง จากร้านค้า 20 ร้าน การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวทางของไลเคิร์ต เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใช้ T-test F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

การยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี โดย **ธัญกานต์ คชฤทธิ์** บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี และ 2) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ทำบัญชีปฏิบัติงานในภาคธุรกิจ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดย บุญญรัตน์ จันทวิ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพความรับผิดชอบของนักเรียน 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามนักเรียน จำนวน 274 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ความรู้และทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดย ชลิตา ลีนจี การวิจัยเรื่อง ความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดย ศึกษาจากผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพทั้ง 121 แห่ง จากทั้งหมด 160 แห่ง โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่าผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีความเห็นว่าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยที่มีรูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาที่สำนักงานจัดตั้ง ทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน และจำนวนลูกค้าแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมไม่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย ชัชวาลย์ สิงหาทอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2)

เพื่อตรวจสอบรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 142 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

มุมมองการศึกษาเชิงปรัชญาการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธ

สันติวิธี โดย **สุวรรณี อ้อแสงชัย** บทความวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนมิติการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้สอน มีมุมมองวิธีการถ่ายทอดที่ต่างกันตามยุคสมัยและแปรเปลี่ยนไปตามวิวัฒนาการของบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้ที่ถูกเรียกว่า ครู หรือ ผู้สอน ซึ่งควรมีใจเป็นกลาง เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยี การเปิดใจยอมรับสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารภาษาที่แปลกและแตกต่างของผู้เรียน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ ในบริบทคนไทย อาจมีเรื่องวัฒนธรรมเข้ามาเป็นกรอบ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้าม ผู้เรียนแถบตะวันตก กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า ซึ่งให้เห็นว่า การยอมรับ การเปิดใจด้านความคิด ในเรื่องการให้ความรู้ ทำให้การแสดงออกของผู้เรียนทั้งตะวันออกและตะวันตก มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม ผู้สอนมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนกล้าพูดกล้าคิดและกล้าทำ ในเชิงปรัชญา การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม การพัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้เข้าใจถึงแก่นของการศึกษาเป็นการสอนอย่างแท้จริง

ประสิทธิผลขององค์การ โดย **มยุรี วรรณสกุลเจริญ** ในสถานการณ์ของพลวัตโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เราพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงภายในและการเปลี่ยนแปลงภายนอกองค์การ บทความวิชาการเรื่อง การจัดการภาวะผู้นำเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์การ จึงมุ่งศึกษาการจัดการที่ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้นำ หรือผู้บริหารองค์การเป็นกลไกสำคัญในองค์การที่จะต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับองค์การ อีกทั้งยังเป็นส่วนที่

ต้องพบการเปลี่ยนแปลงก่อนบุคลากรทุกคนในองค์กร ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กร จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้ โดยใช้สติปัญญาอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังต้องมีความเป็นธรรมในการ บริหารงาน มีทักษะในการสื่อสารเป็นอย่างดี รวมถึงต้องมีจิตวิทยาสำหรับการ บริหารจัดการอย่างลุ่มลึก เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและเกิด ประโยชน์สูงสุด และจะส่งผลโดยตรงต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทำให้ บุคลากรในองค์กรทุ่มเทให้แก่งานอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นความสำเร็จของ องค์กรจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ของ องค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็คือ ผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะ สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กร และก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็น อย่างดีแก่องค์กร

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรอง คุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	
กลยุทธ์ทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก	1-12
The Relationship between Marketing Strategies and Consumer' Buying Selection Behavior of Jewelry in Phitsanulok Province	
วิทยาพล ธนวิศาลขจร, นพพล กลิ่นเกลืออินโกล และ พรพนา ศรีสถานนท์	
Wittayaphon Thanavisarnkajon, Nopphon Klinklueanklai, Pornpana Srisatanon	
การยอมรับในเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี สำหรับภาคธุรกิจในมุมมองของ ผู้ทำบัญชี	13-22
The Effect Of Cloud Computing Technology Acceptance On Behavioral Intention To Use Accounting Information System In Business Enterprises; Accountants' Perspective	
ธัญกานต์ คชฤทธิ์, กุสุมา ดำพิทักษ์	
Thanyakan Kotcharit, Kusuma Dampitakse	
ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1	23-33

A Study of Responsibility Development of Students for 21st
Century Opportunity Expansion School in Phra Nakhon Si
Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1

บุญญารัตน์ จันทวี, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ทองดี ศรีตระการ
Boonyarat Chantawee, Phrakhru Virulsuthakun, Thongdee Sritrakarn

**ความรู้และทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพใน
ประเทศไทย** 34-45

**Knowledge and Professional Skills of Accountants at the Certified
Accounting Practice in Thailand**

ชลิดา ลีนจี, กนกมณี หอมแก้ว, สุภาพร บุญเยี่ยม
Chalida Linjee, Kanokmani Homkaew, Supaporn Boon-lam

**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ
บุคลากร การทางพิเศษแห่งประเทศไทย** 46-58

**Human Resource Development That Affects The Working
Efficiency of The Personnel on Expressway Authority of Thailand**

ชนิศา หาญสมบุญ, กรเอก กาญจนโกคิน
Chanisa Hansombun, Korneak Kanchanapokin

- ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของส่วนราชการ กรณีศึกษา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม 73-84
 Affective Factors for the Information Technology usage in Public Sector Operations: A Case Study of Department of Industrial Promotion Ministry of Industry
 โสภิน โภยมรัตน์สิน, วัฒนา อร่ามเชียรธำรง
 Sopin Payomratanasin, Watana Aramtiantamrong
- การวิเคราะห์ทางเลือกการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวี ตามแนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล ผู้กำหนดเป็นนโยบายสาธารณะในประเทศไทย 85-98
 An Analysis of Alternatives to Reducing HIV Infection According to the Concept of Cost and Effectiveness Analysis to Formulate Public Policy in Thailand
 วัฒนา อร่ามเชียรธำรง, โสภิน โภยมรัตน์สิน
 Watana Aramtiantamrong, Sopin Payomratanasin
- การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียง ผ่านการสร้างบทและการกำกับละครเพลงเรื่อง “เจ้าแม่โคกพนมดี” 99-113
 The Narrative of Eastern History and Archaeology through Playwriting and Directing: Jaomae Khokpanomdee the Musical
 สันหิไซญ์ เอื้อศิลป์
 Sanchai Uaesilapa
- รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 114-123
 Development of Academic cooperation Networking Model

Among Chalerm Phra Kiat School under the Office of the
Basic Education Commission

ชัชวาลย์ สิงหาทอง

Shatchawal Singhatong

การศึกษาสภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของ
อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) 124-139

A Study of Problems on Using Innovation for Teaching in The
Demonstration School of Ramkhamhaeng University (Secondary
School)

ถนอมขวัญ ทองโปร่ง, กาญจนา สิงประสงศ์, คณิตศร ชีระวิทย์,
พัชรินทร์ ยิ่งทรัพย์อนันต์, ภิษชญา สุนทรกลัมพ์

Thanomkwan Thongprong, Kanjana Singprasong, Kanitsorn

Theerawit, Patcharinan Youngsapanan, Pithchaya Sunthornklam

การศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 140-151

The Investigation of Working Memory Influencing on
Mathematics Achievement

ศานิตย์ ศรีคุณ, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ

Sanit Srikoonand, Ketsaraphan Punsrigate Khonjaroen

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่
มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
มัธยมศึกษาปีที่ 1 152-165

Effects of Social Studies Learning Activity Management Based
on The Threefold Training on Critical Thinking Ability among
Grade 7 Students

พระเกรียงศักดิ์ โชคดี, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ
Krengsak Chokdee, Ketsaraphan Punsrigate Khongjaroen

**การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ
ซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม** 166-179

**Perceived Product Quality and Service Quality That Affect
Repurchase Of Industrial Cleaner Products**

รุ่งนภา บริพันธ์มงคล, กฤษดา เขียววัฒนสุข
Rungnapa Boriphonmongkol, Krisada Chienwattanasook

**มุมมองการศึกษาเชิงปรัชญาการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเชิง
พุทธสันติวิธี** 180-192

**The Perspective of Education as Philosophy Changing
Acceptation as Buddhist Peaceful Means**

สุวรรณี ฮ้อแสงชัย, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, พระมหาวีระศักดิ์
อภิณหทเวที
Suwannee Horsaengchai, Phrapramote vatagovito,
Phramaha Weerasak Abhinandavedi

ประสิทธิผลขององค์การ 193-204
Organizational Effectiveness

มยุรี วรรณสกุลเจริญ, ชาญณรงค์ รัตนพานากุล
Mayuree Wannasakulcharoen, Charnnarong Rattanapanakul

กลยุทธ์ทางการตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Marketing Strategies and Consumer' Selection of Jewelry in Phitsanulok Province

วิทยาพล ธนวิศาลขจร¹, นพพล กลิ่นเกลือ², พรพนา ศรีสทานนท์³

Wittayaphon Thanavisarnkajon¹, Nopphon Klinklueanklai², Pornpana Srisatanon³

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์

Faculty of Business Administration, Rajapark Institute, Thailand

Email: thanavisarnkajon@gmail.com

Received January 17, 2020; Revised February 6, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นผู้บริโภคกับแหล่งข้อมูลในการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับจากร้านค้าอัญมณีเครื่องประดับในเขตเมืองจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 ตัวอย่าง จากร้านค้า 20 ร้าน การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวทางของไลเคิร์ท เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใช้ T-test F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อแหล่งข้อมูลในการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ พนักงานขาย มีค่าเฉลี่ย 4.18 เลือกชมสินค้าภายในร้าน มีค่าเฉลี่ย 4.17 งานอีเว้นท์ มีค่าเฉลี่ย 3.88 คนรู้จักแนะนำ มีค่าเฉลี่ย 3.58 และนิตยสาร มีค่าเฉลี่ย 3.73 ตามลำดับ 2) กลยุทธ์การตลาด 7P's กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การตลาดอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร (People) หรือพนักงานบริการลูกค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.42 รองลงมา ด้านบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.40 ด้านช่องทางจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.32 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 4.29 ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.28 ด้านส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.20 ตามลำดับ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาด; ผู้บริโภคเลือกซื้อ; อัญมณีเครื่องประดับ

ABSTRACT

The objectives of research aimed 1) to study the opinion of consumers and resourcing data for buying jewelry in Phitsanulok Province 2) to study marketing strategies and consumers' selection jewelry in Phitsanulok Province. The samples were 400 people purchasing jewelry from 20 jewelry store. They were selected by convenience sampling. The instrument for collecting data was a set of questionnaires. Analysis data used descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation, and correlation between factors using T-test, F-test, variable analysis as single tail.

The results of research were found that 1) the samples expressed their opinions towards the source of information on selection in purchasing jewelry at a high level in all aspects. The mean of salespersons was 4.18, product selection the shop was 4.17, product exhibition was 3.88, and the magazine was 3.73 respectively 2) the mean of the samples' opinion towards marketing strategies (7P's) was at a high level in all aspects; services staff (people) was 4.42, the process was 4.40, the place was 4.32, the price was 4.29, the physical evident was 4.28, the promotion was 4.25, and the product was 4.20 respectively.

Keywords: Consumer' Selection; Marketing Strategies; Jewelry

บทนำ

อุตสาหกรรมอัญมณีเครื่องประดับได้แก่ เพชรพลอย หรือ อัญมณีมีความหมายเดียวกันตามสารานุกรมฉบับเยาวชน เล่มที่ 20 นับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ทับทิม ไพลิน บุษราคัม เขียวส่อง เพทาย โกเมน ไข่มุก เป็นต้น ที่สร้างรายได้จำนวนมากนับเป็นอันดับที่ 3 ของสินค้าส่งออกของประเทศไทยมานานนับสิบปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550-2560 มีมูลค่าตั้งแต่ 200,000 ล้านบาทถึงกว่า 400,000 ล้านบาท (กระทรวงพาณิชย์, 2561) โดยเฉพาะปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ จำนวน 405,521.56 ล้านบาท (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2560) มีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

การยอมรับนับถือว่าอัญมณีเป็นเครื่องเสริมสิริมงคล เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏในตำราและงานวิจัยของ (อรุณวรรณ คงมีผล, 2556) เรื่องอัญมณีวิทยาในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีไทยกล่าวไว้ว่า อัญมณีคู่กับอารยธรรมมนุษย์มาแต่โบราณ แฝงไว้ด้วยอำนาจบางอย่างซึ่งสามารถลดบั่นดาลความสุขสวัสดิ์ ช่วยคุ้มภัยจากอิทธิพลของสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นสัตว์มีพิษ โรคภัยไข้เจ็บ หรืออำนาจแห่งภูตผีปีศาจ ตำรานพรัตน์ในในวรรณคดีไทยหมวดอัญมณีวิทยา นพรัตน์แบ่งอัญมณีได้ 9 ชนิด ได้แก่ เพชร ทับทิม มรกต บุษราคัม โกเมน ไพลิน ไข่มุก เพทาย และไพฑูรย์

เป็นต้น คนไทยโดยทั่วไปถือว่าเป็นของมีมูลค่าสูงเป็นมงคลแก่ผู้สวมใส่ทำให้เกิดโชคลาภ ร่ำรวย เสริมดวง เสริมราศี และทำให้มีอายุยืน

มูลค่าของอัญมณีเครื่องประดับที่ผู้ประกอบการส่งออกได้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมถึงการพัฒนาารูปแบบของสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนตลาดภายในประเทศเพียงร้อยละ 20 และสัดส่วนตลาดต่างประเทศถึงร้อยละ 80 ตลาดส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับของไทยที่มีมูลค่าสูงสุดในปี 2560 (กระทรวงพาณิชย์, 2561) เรียงตามลำดับตลาดส่งออก อันดับ 1 สวิตเซอร์แลนด์ มีสัดส่วนร้อยละ (27.44) อันดับ 2 ฮองกง มีสัดส่วนร้อยละ (19.16) อันดับ 3 สหรัฐอเมริกามีสัดส่วนร้อยละ (9.15) อันดับ 4 กัมพูชา มีสัดส่วนร้อยละ (6.6) และ อันดับ 5 สิงคโปร์มีสัดส่วนร้อยละ (5.16) ตามลำดับ

สถานการณ์การค้าปัจจุบันมีปัจจัยความเสี่ยงจาก สงครามการค้า ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ภัยธรรมชาติ ภัยก่อการร้าย โรคระบาดรวมถึงค่าเงินที่มีแนวโน้มแข็งค่ามาต่ออย่างเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งความสามารถในการแข่งขันของไทยที่ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งอย่าง เช่น อินเดีย จีนและเวียดนาม (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560) ด้วยเหตุนี้ทางภาครัฐและเอกชนได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาหลายวิธี อาทิ การหันมาพัฒนาารูปแบบสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ เนื่องจากตลาดอัญมณีเครื่องประดับในประเทศยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากผู้ประกอบการรายใหญ่ มีการขยายช่องทางการขายสินค้าผ่านทางโมเดิร์นเทรดโดยเลือกห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ ในรูปลักษณะของเคาน์เตอร์แบรนด์ให้ดูทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

จังหวัดพิษณุโลก เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ตามผลงานวิจัยของ (อรรถพล จรจันทร์, 2558) ที่สรุปผลการวิจัยออกมา ดังนี้ งบประมาณรายจ่ายของจังหวัดพิษณุโลก เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ขยายตัวจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด ในการรองรับการขยายตัวของเขตอำเภอเมือง สะท้อนให้เห็นว่าการลงทุนภายในจังหวัดเพิ่มขึ้น และสอดคล้องการประชุมระดับรัฐมนตรี 6 ประเทศลุ่มน้ำโขง ที่เห็นชอบให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่แนวเศรษฐกิจที่เชื่อมระหว่างตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) การโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ คือ รถไฟความเร็วสูง (Hi-Speed Trains) ในอนาคต จังหวัดพิษณุโลกจะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคเหนือตอนล่าง ตามแผนยุทธศาสตร์และพัฒนาอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมให้เอกชนขยายตลาดภายในประเทศ อีกทั้งการยกระดับผู้ประกอบการจาก (Original Equipment Manufacturer: OEM) เป็น (Original Design Manufacturer: ODM) ส่งเสริมการตั้งศูนย์กลางการผลิตและจำหน่ายอัญมณีเครื่องประดับ เร่งใช้ประโยชน์จาก AEC/FTA

การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาารูปแบบสินค้า และคุณภาพการให้บริการ ในด้านต่าง ๆ อีกทั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ และแรงงาน

มีฝีมือ ตลอดจนจนทราบถึงปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อประโยชน์ต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจผลิตและจำหน่ายอัญมณีเครื่องประดับ ทำให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญอย่างยิ่ง ตลอดจนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ เกิดความไว้วางใจ มีการแนะนำบอกต่อลูกค้ารายอื่น ทำให้เพิ่มยอดขายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณิชภัทร แสงนิล, 2557)

ผู้ประกอบการที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ รูปแบบทันสมัย ร้านค้าที่มีความสะอาด ตกแต่งสวยงาม มีปลอตกัย และอยู่ในทำเลที่เหมาะสมการคมนาคมที่สะดวก เช่น ตั้งอยู่ย่านการค้าอัญมณีเครื่องประดับ หรือในห้างสรรพสินค้า ที่มีพนักงานขายคอยต้อนรับ เอาใจใส่ต้องสุภาพเรียบร้อย มีความสัมพันธ์ดีกับลูกค้า สุดท้ายต้องมีการประชาสัมพันธ์ร้านค้าผ่านสื่อต่างๆ เช่น การแจกใบปลิว หรือการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าต่าง ๆ หรือช่องทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2552; พรพิมล ปิยะกุลดำรง, 2553)

การเพิ่มความต้องการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับของตลาดภายในประเทศ ได้นั้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน, 2560) ในปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตามกระแสเทคโนโลยีและสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริโภค ทั้งด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบสินค้าที่ต้องการ และสื่ออินเทอร์เน็ต ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามากขึ้น และในบางครั้งการดำเนินธุรกิจของร้านจำหน่ายอัญมณีเครื่องประดับ ไม่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้ดีเท่าที่ควร เพราะขาดความรู้ทางการตลาด ขาดคุณภาพการให้บริการที่ประทับใจ ให้บริการที่ล่าช้า ขาดทักษะการพัฒนาคุณภาพสินค้าอย่างต่อเนื่อง และขาดกลยุทธ์การตลาดที่ดี ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากประสบกับภาวะยอดขายลดลงและขาดทุนในการดำเนินธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นผู้บริโภคกับแหล่งข้อมูลในการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก
2. ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบสอบถามตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งขอบเขตของกรอบแนวคิด เนื้อหาที่ทำการศึกษา และวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้เป็น วิธีการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยรูปแบบเชิงสำรวจ และเชิงคุณภาพ(Quality Method) โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจอัญมณีเครื่องประดับเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นในสภาพการค้าและการบริการของร้านค้าอัญมณีเครื่องประดับ พื้นที่วิจัยใช้เขตเมืองจังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากบุคคลที่สัมภาษณ์เชิงลึก เป็นข้อมูลประกอบที่มีความเหมาะสมในการเข้าถึงข้อค้นพบที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ตามที่นักวิจัยหลายท่านได้ใช้มา (Pipe, Cornner, Dansky, Schraeder, & Caruso, 2005) และระหว่างสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงเพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันโดยเลือกผู้ประกอบการธุรกิจที่ชำนาญและเชี่ยวชาญจากร้านอัญมณีจำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด สำหรับผู้ประกอบการจำหน่ายอัญมณีเครื่องประดับ

ขั้นตอนที่ 2 ใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นความต้องการของผู้บริโภคต่อกลยุทธ์การตลาดกับการเลือกอัญมณีเครื่องประดับในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากร้านค้าอัญมณีเครื่องประดับ จำนวน 20 ร้าน โดยกำหนดแบบสอบถามร้านละ 20 คน จากผู้บริโภคที่เข้ามาเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยเลือกร้านจำหน่ายอัญมณีเครื่องประดับที่เป็นสมาชิกและขึ้นทะเบียนสมาคมค้าทองคำจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 20 ร้าน (สมาคมค้าทองคำ, 2563) และทราบจำนวนประชากรตามสถิติทะเบียนในเขตอำเภอเมือง 185,234 คน (สถิติทะเบียนเมืองจังหวัดพิษณุโลก, 2562) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดหาขนาดตัวอย่าง จากสูตร Taro Yamane มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5 % ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ = 397.87 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 400 คน ใช้ระยะเวลารวบรวมข้อมูล 4 เดือน (กันยายน-ธันวาคม ,2562)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2559) เป็นการสุ่มตัวอย่างคัดเลือกเฉพาะผู้บริโภคที่มาใช้บริการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับที่ร้านค้าโดยตรง ถ้าไม่ใช้หรือไม่เข้าเกณฑ์ก็จะคัดออกไป

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเที่ยงตรง(Validity) และความน่าเชื่อถือ (reliability) การหาความเที่ยงตรง(Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตามเทคนิค Index of Item Objective Congruence (IOC) โดยข้อคำถามทุกข้อ มีค่า IOC มากกว่า 0.6 การหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธี Alpha coefficient ของ Cronbach (1990) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละตอนที่ให้มีมาตรวัดแบบ Interval scale มากกว่า 0.80 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือแบบสอบถาม มีความน่าเชื่อถือ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริโภคกับแหล่งข้อมูลการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริโภคกับแหล่งข้อมูลการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับ

ระดับความคิดเห็น	Mean	S.D	ระดับความคิดเห็น
แหล่งข้อมูลการเลือกซื้อ	3.91	0.63	มาก
เลือกชมสินค้าภายในร้าน	4.17	0.62	มาก
งานอีเว้นท์	3.88	0.60	มาก
คนรู้จักแนะนำ	3.58	0.58	มาก
พนักงานขาย	4.18	0.70	มาก
นิตยสาร	3.73	0.63	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.90	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ แหล่งข้อมูลการเลือกซื้อ อัญมณีเครื่องประดับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.91 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ พนักงานขาย มีค่าเฉลี่ย 4.18 เลือกชมสินค้าภายในร้าน มีค่าเฉลี่ย 4.17 งานอีเว้นท์ มีค่าเฉลี่ย 3.88 คนรู้จักแนะนำ มีค่าเฉลี่ย 3.58 และนิตยสาร มีค่าเฉลี่ย 3.73 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาด 7P's ทั้ง 7 ด้าน และการวิเคราะห์รายด้านที่มีอิทธิพลกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาด (7P's) กับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก

กลยุทธ์การตลาด (7P's)	Mean	S.D	ระดับความคิดเห็น
กลยุทธ์การตลาด (7P's)	4.38	0.49	มาก
กลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์	4.20	0.64	มาก
กลยุทธ์การตลาดด้านราคา	4.29	0.59	มาก

กลยุทธ์การตลาดด้านช่องทางจัดจำหน่าย	4.32	0.59	มาก
กลยุทธ์การตลาดด้านส่งเสริมการตลาด	4.25	0.64	มาก
กลยุทธ์การตลาดด้านบริการ	4.40	0.53	มาก
กลยุทธ์การตลาดด้านบุคลากร	4.42	0.61	มาก
กลยุทธ์การตลาดด้านกายภาพ	4.28	0.66	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.317	0.59	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริโภคกับแหล่งข้อมูลการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับ มีการรับรู้แหล่งข้อมูลอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการรับรู้ด้านผลิตภัณฑ์จากพนักงานขายอยู่ในลำดับที่สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา เลือกชมสินค้าภายในร้าน ($\bar{X} = 4.17$) งานอีเว้นท์ ($\bar{X} = 3.88$) นิตยสาร ($\bar{X} = 3.73$) และคนรู้จักแนะนำ ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นวพร เพชรแก้ว, 2559) เรื่องพฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินในประเทศไทย พบว่า ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินจากคุณลักษณะของพนักงานขาย เช่น มีความรู้ ความชำนาญ สุภาพอ่อนน้อม และมีการรับประกันสินค้า เช่น ซ่อมแซมฟรีหากชำรุด

2. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาด 7P's กับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณารายด้านกลยุทธ์ พบว่า ด้านบุคลากร หรือพนักงานบริการลูกค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.42 รองลงมา ด้านบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.40 ด้านช่องทางจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.32 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 4.29 ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.28 ด้านส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.20 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์, 2561) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจของผู้มาใช้บริการ และความสำเร็จทางการตลาด มาจากการกระตุ้นผ่านกลยุทธ์การตลาด 7Ps เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการมีการใช้ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการของลูกค้า จากสินค้าหลากหลายชนิด โดยพนักงานบริการที่ให้คำแนะนำ พร้อมกับด้านบริการที่ประทับใจ ผ่านช่องทางจัดจำหน่าย ราคาที่ลูกค้าพึงพอใจ ลักษณะทางกายภาพ ของร้านให้ดูดี มีบรรยากาศสบาย และด้านส่งเสริมการตลาด ที่ทำให้ลูกค้าเกิดความไว้วางใจ เกิดความประทับใจต่อภาพรวมของกลยุทธ์การตลาด

เมื่อพิจารณากลยุทธ์การตลาด 7P's ตามกลยุทธ์แต่ละด้าน ได้แก่

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์การตลาดด้านผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดด้าน

ผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ออกใหม่อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.43 มีรูปแบบให้เลือกมากมาย มีค่าเฉลี่ย 4.30 มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีค่าเฉลี่ย 4.17 มีการปรับเปลี่ยนสินค้าได้ มีค่าเฉลี่ย 4.12 และมีดีไซน์สวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.03 ตามลำดับ

ด้านราคา (Price) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์การตลาดด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.29 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดด้านราคาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ป้ายบอกราคาชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.45 คุ่มค่ากับงานที่ประณีต มีค่าเฉลี่ย 4.35 คุ่มค่ากับน้ำหนักและความบริสุทธิ์ของทอง มีค่าเฉลี่ย 4.34 และคุ่มค่ากับรูปแบบผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.16 ตามลำดับ

ด้านช่องทางจัดจำหน่าย (Place) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์การตลาดด้านช่องทางจัดจำหน่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ป้ายหน้าร้านมองเห็นชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.43 ร้านหรูหราและมีขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ย 4.31 ทำเลสะดวกต่อการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 4.29 สถานที่จอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.25 และภายในร้านตกแต่งสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 3.90 ตามลำดับ

ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์การตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด ด้านส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.36 การทำประวัติการซื้อสินค้าของลูกค้า มีค่าเฉลี่ย 4.34 ให้คำปรึกษาความรู้เรื่องเครื่องประดับ มีค่าเฉลี่ย 4.29 ให้ผ่อนชำระร่วมกับบัตรเครดิต มีค่าเฉลี่ย 4.27 และการจัดกิจกรรมแนะนำสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.09 ตามลำดับ

ด้านบริการ (Process) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์ด้านบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดด้านบริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การให้บริการตามลำดับ ก่อน-หลัง มีค่าเฉลี่ย 4.52 มีข้อมูล/เอกสาร/เว็บไซต์/แบบฟอร์มสะดวกและง่ายต่อการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.43 สถานที่ให้บริการ สะอาด เป็นระเบียบ มีค่าเฉลี่ย 4.40 มีขั้นตอนที่สะดวกรวดเร็วในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.30 และระยะเวลาในการให้บริการรวดเร็ว ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 4.27 ตามลำดับ

ด้านบุคลากร (People) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดด้านบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือของพนักงานต่อผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.55 ความใส่ใจมีอัธยาศัยไมตรีของพนักงานในทุกกระบวนการบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.40 กริยามารยาทในการต้อนรับ มีค่าเฉลี่ย 4.38 ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.35 การดูแลเอาใจใส่ในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.33 และความกระตือรือร้นในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

ด้านกายภาพ (Physical evidence) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้กลยุทธ์ด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด ด้านกายภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ภายในร้านมีแสงสว่างที่เพียงพอและอุณหภูมิเย็นสบาย มีค่าเฉลี่ย 4.31 สะดวกในการเดินทางมารับบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.28 มีที่จอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.17 มีโต๊ะเก้าอี้รับรอง และความสะดวกของห้องน้ำ มีค่าเฉลี่ย 4.15 และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.08 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. แหล่งข้อมูลในการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับในเขตเมืองพิษณุโลก ตามความคิดเห็นผู้บริโภคมากที่สุด สามลำดับ คือ คำแนะนำจากพนักงานขาย การเลือกสินค้าภายในร้านค้าที่สะอาด สวยงาม ปลอดภัยและอยู่ในทำเลย่านการค้าหรือในทางสรรพสินค้า พนักงานขายต้องสุภาพเรียบร้อย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า และสุดท้ายมีการโปรโมตร้านค้า ผ่านช่องทางต่างๆ รวมทั้งจากงานอีเว้นท์ของร้านค้าที่ต้องการส่งเสริมการขายให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น

2. ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอัญมณีเครื่องประดับต้องให้ความสำคัญกับการดูแลพนักงานขาย มีการอบรมการเพิ่มทักษะพนักงานขายด้านการต้อนรับลูกค้าที่เข้ามาเลือกชมสินค้าภายในร้าน คุณภาพสินค้าและบริการหลังการขายสำคัญมาก มีการรับประกันอัญมณีตลอดการใช้งาน ช่องทางจัดจำหน่าย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

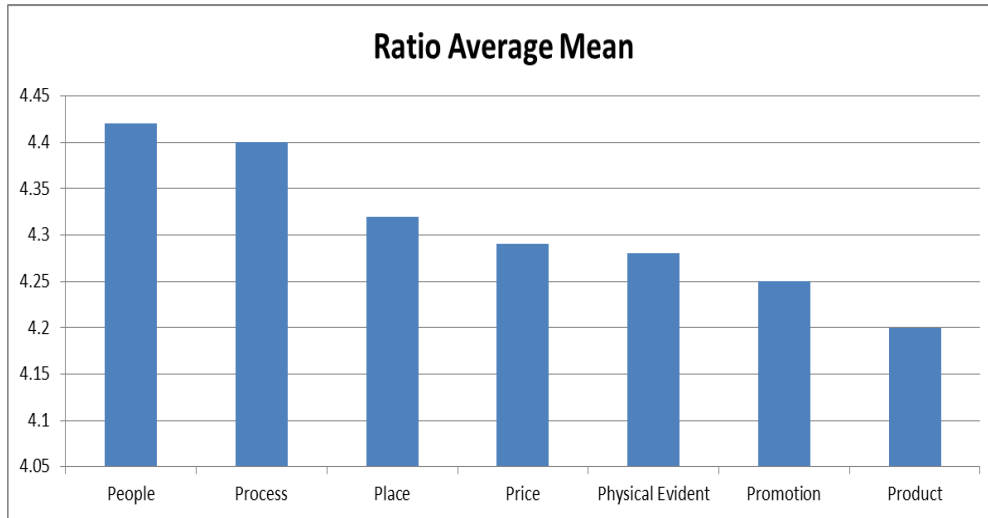
1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าเพื่อให้ลูกค้าที่นิยมชมชอบสินค้า เพื่อให้จดจำตราสินค้าจนเกิดความพึงพอใจ เกิดความไว้วางใจ เกิดความภักดี และมีการแนะนำบอกต่อให้ลูกค้าอื่นมาซื้อเพิ่มขึ้น ทำให้ธุรกิจสามารถจะดำรงอยู่ได้ยั่งยืนยาวนานมากกว่า การจดจำร้านค้า และสามารถขยายสาขาหรือสร้างแฟรนไชส์ (Franchise) ได้รวดเร็วในการขยายสาขาต่อไป

2. การศึกษาการวิจัยกลยุทธ์ทางการตลาดการขายสินค้าทางออนไลน์ (On-line) เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ให้ความสะดวกแก่ลูกค้าเพราะการขายสินค้าทางออนไลน์มีสะดวกรวดเร็ว เป็นที่นิยมในปัจจุบัน และเพื่อพัฒนาแผนงานทางการตลาดให้เหมาะสมกับลูกค้าต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้มาจากการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการที่มาตัดสินใจซื้ออัญมณีเครื่องประดับในเขตเมืองจังหวัดพิษณุโลกนั้นธุรกิจหรือร้านที่จำหน่ายอัญมณี

ผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยสัดส่วนที่มากที่สุด คือ พนักงานบริการ (People) ดังแสดงในรูปภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนกลยุทธ์การตลาด 7P's ร้านอัญมณีเครื่องประดับต่อผู้มาใช้บริการดังภาพล่าง

รูปภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนกลยุทธ์การตลาด 7P's ร้านอัญมณีเครื่องประดับของผู้มาใช้บริการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับในเขตเมืองจังหวัดพิษณุโลก

สรุป

จากการศึกษากลยุทธ์การตลาดกับการเลือกซื้ออัญมณีเครื่องประดับในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างจากผู้มาใช้บริการในเขตเมืองจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยค้นพบว่า พนักงานให้บริการ (People) มีส่วนสำคัญยิ่งเฉพาะเป็นด่านแรกที่พบลูกค้า ดังนั้น ความสุภาพมีไมตรี การทักทาย มีประสบการณ์สามารถ ให้คำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับตัวสินค้า เช่น คุณค่า ความเชื่อ คุณภาพ และ ความเหมาะสมในการสวมใส่ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่า ให้แก่ ลูกค้าผู้มาใช้บริการ ให้เกิดความมั่นใจในสินค้า และบริการต่อไป ส่วนผู้ประกอบการ หรือธุรกิจที่จะใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้ พบว่าพนักงานบริการเป็นผู้แนะนำ ที่ทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้ออัญมณีเครื่องประดับมากที่สุดจึงสมควรที่ ได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ด้วยการส่งเสริมให้เพิ่มพูนทั้งความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจอัญมณีทุกประเภทที่ใช้ทำเครื่องประดับรวมทั้งส่งไปดูงานอัญมณีเครื่องประดับทั้งในและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศุลกากร. (2560). *ประมวลผลสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติองค์การมหาชน*. รายงานมูลค่าการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทย ปี 2551-2560.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2552). *การศึกษาความเป็นไปได้ของเครื่องประดับจากอัญมณีสู่มวลชนประจำปี 2552*. สืบค้นเมื่อ 25 ก.พ. 2563 จาก <http://www.boc.dip.go.th>.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2563). *กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โชว์แกร่ง อุตสาหกรรมอัญมณีเครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 25 ก.พ. 2563 จาก <http://www.Khaosod.co.th>>uncategorized.
- กระทรวงพาณิชย์.(2561). *สินค้าส่งออกไทย 10 อันดับแรก มูลค่าส่งออก*. สืบค้นเมื่อ 30 ก.ค.25620 จาก: <http://www2.ops3.moc.go.th>.
- กัลยา วานิชย์บัญชา (2553). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กัลยา วานิชย์บัญชา (2554) *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- จักรกฤษณ์ ดวงพัสดรธา. (2555). การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับไทย. *วารสารนักบริหาร*, 32(4), 16-24.
- ชมนาค สุธีวสินนนท์. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออัญมณีและเครื่องประดับของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2553). *การตลาดบริการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณิชารัฏร แสงนิล. (2557). *อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดต่อความไว้วางใจและความพึงพอใจการบอกต่อ และกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าห้างสรรพสินค้าสุขอนามัยปาร์ค*. (การค้นคว้าอิสระ, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ทรงพล อานุกาฬ. (2558). *กลยุทธ์การตลาดบริการสำหรับผู้ค้าปลีกอัญมณีและเครื่องประดับขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- นวพร เพชรแก้ว. (2559). *พฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินในประเทศไทย*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พรพิมล ปิยะกุลดำรง. (2553). *แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการตลาดของร้านทองในห้างสรรพสินค้า*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มัทนี คำสำราญ. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของชาวมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระสาขาการจัดการ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2561). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2(1).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภกร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2550). *กลยุทธ์การตลาดและการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยมุ่งที่การตลาด*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่. (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). *บทวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ อัญมณีเครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 23 ก.พ. 2563, จาก <http://kasikornresearch.com>analysis>k-econ>business>Pages>.
- เศรษฐชัย ชัยสนิท. (2553). *นวัตกรรมและเทคโนโลยี*. สืบค้นเมื่อ 28 มิ.ย. 2562, จาก <http://www.it.east.spu.ac.th/informatics/Admin/Knowledge/A307Innovation%20and%20Technology.pdf>.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). *สถานการณ์การนำเข้าส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับไทย*. สืบค้นเมื่อ 22 ก.พ. 2563, จาก <http://www.thaichamber.org>content>file>document>.
- สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (2561). *แนวโน้มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 30 มิ.ย. 2562, จาก <http://www.oie.go.th/.../รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี.%202561%20และแนวโน้มปี>.
- อรัญญา มานิตย์ (2540). *การจัดการสุขภาพตามกรอบกลยุทธ์ส่วนประกอบทางการตลาดแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลของรัฐเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณวรรณ คงมีผล. (2556). *อัญมณีวิทยาในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศ
การบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี

The Acceptation of Cloud System Effects to Be Decision Making to Use
Accounting Information System in Business for Accountants

ธัญกานต์ คชฤทธิ์¹, กุสุมา ดำพิทักษ์²

Thanyakan Kotcharit¹, Kusuma Dampitakse²

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

¹Email: Thanyakan_k@mail.rmutt.ac.th

Received February 21, 2020; Revised February 22, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี และ 2) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ทำบัญชีปฏิบัติงานในภาคธุรกิจ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การยอมรับระบบคลาวด์ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการรู้ถึงการได้รับประโยชน์ ด้านการรู้ถึงความใช้งานที่ง่าย และด้านการรับรู้เทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) สภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านปัจจัยภายในองค์กร และด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ระบบคลาวด์; ระบบสารสนเทศทางการบัญชี; ผู้ทำบัญชี

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the acceptance of cloud system effects to be decision making to use accounting information system in business for accountants and 2) to study the organizational environment that effects to be decision making to use accounting information system in business for accountants. The sample group in this research were accountants to work in business enterprises 400 establishments throughout Bangkok by using of questionnaires as the data collection tool. The statistics of data analysis in process comprised of descriptive statistics which consists of frequency, percentage, mean and standard deviation as well as inferential statistics which used the multiple linear regression analysis.

The results were found that 1) the acceptance of cloud system which consists of the benefits of knowledge gained, the ease of use and technology awareness were the main factors effects to be decision making to use accounting information system in business for accountants, with a statistical significant level of 0.05. 2) the organization's environment which consisted of the organization's internal and external factors for the business enterprises from the accountants' perspective with a statistical significant level of 0.05.

Keywords: cloud system; accounting information system; accountant

บทนำ

หลายปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการเติบโตเป็นอย่างมาก องค์การต่าง ๆ จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการและประมวลผลข้อมูลให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ มีความถูกต้อง สร้างความรวดเร็วที่ทันต่อความต้องการ และก่อให้เกิดประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เข้ามาช่วยในการจัดการระบบบัญชี โดยใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป (Accounting Program) หรือรูปแบบการจัดทำ บัญชีด้วยระบบ Enterprise Resource Planning หรือ ERP ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้ ผู้จัดทำบัญชีสามารถรวบรวมข้อมูลบันทึกลงระบบ เพื่อจัดทำรายงานงบการเงินและรายงานทางอื่น ๆ ที่สำคัญ การนำระบบสารสนเทศมาช่วยงาน เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ก่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล (ชาญชัย อรรถผาติ, 2557)

ซึ่งหนึ่งในการบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ ระบบคลาวด์ และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ระบบการจัดทำบัญชีด้วยซอฟต์แวร์แบบออนไลน์รูปแบบเต็มภายในองค์กร ได้ถูกผนวกเข้ากับระบบคลาวด์ ก่อให้เกิดรูปแบบการจัดทำ

บัญชีในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ผู้ทำบัญชีได้รับประโยชน์มากขึ้นจากบริการรูปแบบใหม่ในการจัดทำบัญชี อย่างไรก็ตามจากการสำรวจของ Nutanix กล่าวว่าในปัจจุบันองค์กรทั่วโลกปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบคลาวด์ ซึ่งอาจเป็นระบบคลาวด์สาธารณะ ระบบคลาวด์ส่วนตัวของบริษัท หรือระบบคลาวด์สาธารณะ และระบบคลาวด์ส่วนตัวควบคู่กัน ในขณะที่องค์กรธุรกิจในประเทศไทยที่ใช้ระบบคลาวด์มีเพียงร้อยละ 41 (Nutanix, 2019)

ประเด็นเรื่องการปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบเทคโนโลยีเนื่องมาจากการยอมรับในเทคโนโลยี โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ คือด้านการรับรู้เทคโนโลยี การรับรู้ประโยชน์ และการใช้งาน ซึ่งมีการศึกษาว่าส่งผลต่อการสนับสนุนให้มีการใช้ระบบคลาวด์ (เยาวนุช รักสงฆ์, 2561; Ellitan, 2002) การยอมรับในเทคโนโลยีนั้นมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีรูปแบบการยอมรับในเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นทฤษฎีที่มีการยอมรับและมีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ในการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยี ที่นำเสนอโดย Davis (1989) แต่ Malhotra และ Galletta (1999) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้งานจริง มีเพียงความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการใช้เท่านั้นจึงนำไปสู่การพัฒนาขยาย เพิ่มเติมแบบจำลอง TAM ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ประการ ได้แก่ ตัวแปรภายนอก คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน การรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งาน และทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน และนอกเหนือจากทฤษฎีดังกล่าวแล้ว การยอมรับในระบบคลาวด์อาจเกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ แนวความคิดเรื่องบริบทด้านเทคโนโลยี องค์กร สภาพแวดล้อม (Technology–Organization–Environment Framework: TOE) ได้ถูกพัฒนามาจากหลักการของ Tornatzky และ Fleischer ในปี 1990 ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจในการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ โดยจะเป็นการวิเคราะห์ถึงกระบวนการประเมิน การตัดสินใจที่จะประยุกต์ใช้จนถึงการติดตั้ง โดยมีอิทธิพลมาจากปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัย ที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจนำมาใช้ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านองค์กร และปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม

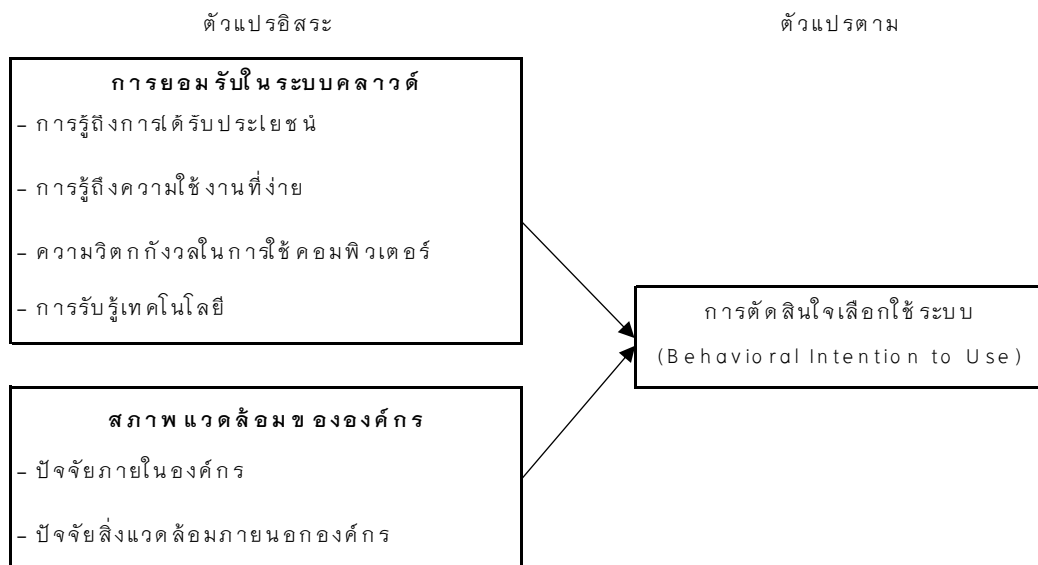
รูปแบบการจัดทำบัญชีออนไลน์ผ่านระบบคลาวด์ เป็นรูปแบบการจัดทำบัญชีรูปแบบใหม่ในประเทศไทย ยังไม่มีการใช้งานระบบอย่างแพร่หลาย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการยอมรับระบบคลาวด์ และเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้นักบัญชีในภาคธุรกิจ เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลวิจัยคาดว่าจะช่วยเพิ่มโอกาสต่อผู้ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในการผลิตซอฟต์แวร์เพื่อการจัดทำบัญชีในรูปแบบออนไลน์ให้ตรงกับความต้องการของผู้ทำบัญชี และทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อยอมรับของผู้ทำบัญชีต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้ระบบเพื่อการทำบัญชีในรูปแบบออนไลน์ผ่านการประยุกต์เข้ากับระบบระบบคลาวด์ในอนาคต อีกทั้งเพื่อยกระดับขีดความสามารถของผู้ทำบัญชีให้มีความทันสมัย ทันต่อยุคปัจจุบันด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตาม ทฤษฎีรูปแบบการยอมรับในเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1898) ประกอบด้วย การรู้ถึงการได้รับประโยชน์ การรู้ถึงความใช้งานที่ง่าย ความวิตกกังวลในการใช้คอมพิวเตอร์ และการรับรู้เทคโนโลยี และแนวคิดของ Tomatzky และ Fleischer (1990) แนวความคิดเรื่องบริบทด้านเทคโนโลยี องค์กร สภาพแวดล้อม (Technology–Organization–Environment Framework: TOE) ประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย “การยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้นักบวชในภาคธุรกิจนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter มีการทดสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีค่าระหว่าง -0.349 ถึง 0.725 ซึ่งน้อยกว่า 0.80 (Hair et al., 2006) ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่าน้อยที่สุด 0.367 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.200 (Pedhazur, 1997) และ ค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าตั้งแต่ 1.242 – 2.728 ซึ่งไม่เกิน 5 (Studenmund, 2011) แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และค่าสถิติ Durbin-Watson มีค่าอยู่ระหว่าง 1.866 – 1.992 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 สามารถสรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระกัน

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทำบัญชีในภาคธุรกิจที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 274,139 ราย (https://www.dbd.go.th/news_view.php?id=469407271 ซึ่งรวบรวมจำนวนสถานประกอบการภาคธุรกิจ สถานะของนิติบุคคล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทำบัญชีภาคธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1983) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง ได้รับกลับคืนมาจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่มโดยมีเลขกำกับหน่วยรายชื่อทั้งหมดของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ประเมินด้านการยอมรับระบบคลาวด์ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การรู้ถึงการได้รับประโยชน์ การรู้ถึงความใช้งานที่ง่าย ความวิตกกังวลในการใช้คอมพิวเตอร์ และการรับรู้เทคโนโลยี

ส่วนที่ 3 ประเมินด้านสภาพแวดล้อมขององค์กร แบ่งเป็น 2 ด้าน คือปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกใช้ระบบคลาวด์ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open End Question)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 – ส่วนที่ 4 ประกอบด้วยคำตอบย่อยที่แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) คือ

ระดับความเห็นด้วย	ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha (Cronbach's α) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.958

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 88.00 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 38.75 และปฏิบัติงานอยู่ในธุรกิจประเภทบริการ ร้อยละ 43.75 เป็นองค์กรภาคธุรกิจอยู่นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 67.75 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในภาคธุรกิจที่มีทุนจดทะเบียนอยู่ในช่วงต่ำกว่า 10 ล้าน ร้อยละ 33.00 ส่วนด้านการใช้ระบบในปัจจุบัน พบว่าผู้ที่อยู่ในองค์กรที่มีการใช้งานระบบคลาวด์ ร้อยละ 52.00 ซึ่งเงินลงทุนครั้งแรกในการใช้ระบบคลาวด์ขององค์กรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1 – 5 ล้านบาท ร้อยละ 37.98 ร้อยละ 48.00

2. ผลการศึกษาการยอมรับในระบบคลาวด์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสำหรับภาคธุรกิจในมุมมองของผู้ทำบัญชี พบว่า ปัจจัยด้านการรู้ถึงการได้รับประโยชน์ ด้านการรู้ถึงความใช้งานที่ง่าย และด้านการรับรู้เทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 45.8 (ตารางที่ 1)

3.

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทดสอบปัจจัยการยอมรับระบบคลาวด์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางบัญชี สำหรับภาคธุรกิจ ในมุมมองของผู้ทำบัญชี

การยอมรับในระบบคลาวด์	การตัดสินใจเลือกใช้ระบบ (Y)				
	b	SE _b	β	t	p-value
(Constant)	1.434	0.214		6.708	0.000*
1.ด้านการรู้ถึงการได้รับประโยชน์ (X ₁)	0.120	0.047	0.148	2.548	0.011*
2.ด้านการรู้ถึงความใช้งานที่ง่าย (X ₂)	0.099	0.050	0.117	1.970	0.050*

3.ด้านความวิตกกังวลในการใช้คอมพิวเตอร์ (X_3)	-0.057	0.030	-0.080	-1.934	0.054
4.ด้านการรับรู้เทคโนโลยี (X_4)	0.457	0.059	0.435	7.709	0.000*
R=0.677 ; $R^2= 0.458$; $AdjR^2=0.452$; p-value = 0.000*					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีสำหรับภาคธุรกิจ ในมุมมองของผู้ทำบัญชี พบว่าสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 53.7 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทดสอบปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสำหรับภาคธุรกิจ ในมุมมองของผู้ทำบัญชี

สภาพแวดล้อมขององค์กร	การตัดสินใจเลือกใช้ระบบ (Y)				
	b	SE _b	β	t	p-value
(Constant)	0.784	0.138		5.694	0.000*
1.ด้านปัจจัยภายในองค์กร (X_5)	0.514	0.044	0.504	11.768	0.000*
2.ด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร (X_6)	0.291	0.040	0.309	7.213	0.000*
R=0.733 ; $R^2= 0.537$; $AdjR^2=0.535$; p-value = 0.000*					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่าการยอมรับระบบคลาวด์ ได้แก่ ด้านการรู้ถึงการได้รับประโยชน์ ด้านการรู้ถึงความใช้งานที่ง่าย และด้านการรับรู้เทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี ซึ่งตรงกับทฤษฎีรูปแบบการยอมรับในเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (ระบุนปี) ดังงานวิจัยของ Shimba (2010) ได้กล่าวว่าคุณัญแจสำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการยอมรับเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวติ้ง คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีคลาวด์ เมื่อองค์กรต้องเผชิญกับความต้องการในด้านความสามารถในการประมวลผลความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ ความสามารถในการขยายตัวของทรัพยากรทางเทคโนโลยีขององค์กร และความพร้อมที่สูงขึ้น ด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำลง เทคโนโลยีคลาวด์ก็จะเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Sun et al. (2011) การวิจัยได้ให้ความสำคัญกับประเด็นหลักทางด้านความ

ปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และความน่าเชื่อถือ ของระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ตระหนักถึงสิ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน รวมถึงภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งาน ซึ่งรวมถึงการสำรวจปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากที่สุดในด้านความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และความน่าเชื่อถือ ที่เป็นภัยคุกคามต่อสภาพแวดล้อมของระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์แนวทาง นโยบายที่สำคัญในการแก้ไขและกำจัดปัญหาเหล่านี้ เพื่อจัดหา ระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ ที่มีความปลอดภัยสูง มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งความแตกต่างของผลการวิจัยอาจเกิดจากในปัจจุบันมีการพัฒนาระบบ จนลดช่องว่างด้านความปลอดภัยให้น้อยลง ส่งผลให้ระบบมีความน่าเชื่อถือจากเดิมมากยิ่งขึ้น

ส่วนสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบสารสนเทศการบัญชีภาคธุรกิจ สำหรับผู้ทำบัญชี พบว่าปัจจัยภายในองค์กร เรื่องของทัศนคติ ความสนใจ และการสนับสนุนของผู้บริหาร รวมถึงความพร้อมในส่วนของเงินลงทุนในระบบและความพร้อมของบุคลากร เป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะเป็นส่วนที่จะผลักดันและขับเคลื่อนให้บุคลากรในองค์กรสนองตอบต่อการนำเอาระบบสารสนเทศทางการบัญชีมาใช้ ตรงกับแนวความคิดเรื่องบริบทด้านเทคโนโลยี องค์กร สภาพแวดล้อม (Technology–Organization–Environment Framework: TOE) ของ Tornatzky และ Fleischer ด้งานวิจัยของ Nedev (2014) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารถูกระบุว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้จะสำเร็จไม่ได้เลยถ้าปราศจากการสนับสนุนจากผู้บริหาร เพราะผู้บริหารจะเป็นผู้ที่สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น ส่วน MARIAN (2012), Shimba (2010) และ Morgan & Conboy (2013) กล่าวว่าข้อกำหนดทางกฎหมายหรือกฎระเบียบอื่น ๆ เป็นสิ่งที่องค์กรต้องศึกษาและปฏิบัติตามข้อกำหนด รองลงมาความน่าเชื่อถือและความมั่นคงของผู้ให้บริการ ถือเป็นสิ่งที่ผู้ทำบัญชีได้ให้ความสำคัญเช่นกัน โดยพิจารณาถึงเสถียรภาพของระบบ นโยบายการป้องกันและการดูแลความเป็นส่วนตัวของข้อมูล นโยบายการกู้คืน การให้บริการ รวมถึงการรับประกัน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับของผู้ทำบัญชีต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้ระบบเพื่อการทำบัญชีในรูปแบบออนไลน์ผสมเข้ากับระบบคลาวด์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรที่ต้องการเริ่มต้นนำระบบคลาวด์มาใช้งาน หรือผู้ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในการผลิตซอฟต์แวร์เพื่อการจัดทำบัญชีในรูปแบบออนไลน์ สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการให้ตรงกับความต้องการของผู้ทำบัญชี อีกทั้งเพื่อยกระดับขีดความสามารถของผู้ทำบัญชีให้มีความทันสมัย ทันต่อยุคปัจจุบันด้วย แต่ด้วยเงินลงทุนในระบบมีมูลค่าสูง จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้บริหารขององค์กรเกิดความสนใจและทดลองใช้ระบบบัญชีออนไลน์ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่ช่วยในการสร้างความเข้าใจ และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับต่อองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหารได้รวดเร็วขึ้น รวมถึงควรมีการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ทำ

บัญชี ได้ทราบถึงรูปแบบการใช้งานของระบบบัญชีออนไลน์ และข้อดีของการใช้งานระบบ ประโยชน์และความสะดวกที่ผู้ใช้งานจะได้รับจากระบบ สร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นต่อการให้บริการระบบบัญชีออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ ซึ่งการใช้งานระบบบัญชีออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีคลาวด์จะสามารถช่วยผลักดันให้ธุรกิจที่ยอมรับและใช้งานเกิดนวัตกรรมใหม่ภายในองค์กร ช่วยเสริมศักยภาพธุรกิจในด้านการแข่งขันและก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำเสนอสารสนเทศไปใช้เพื่อการตัดสินใจได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรควรศึกษาวิจัยโดยการแยกกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างตามประเภทรูปแบบของแต่ละธุรกิจในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ เช่น เฉพาะเจาะจงในกลุ่มธุรกิจบริการ ในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต หรือในกลุ่มธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกเท่านั้น ซึ่งอาจจะทำให้ผลการวิจัยที่ได้และมุมมองที่ได้นั้นแตกต่างกันออกไป และควรมีการแยกศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติในการยอมรับและสร้างความเชื่อมั่นต่อการใช้งานระบบโดยเจาะจงและแยกตามขนาดของธุรกิจว่าเป็นขนาดใด ซึ่งอาจจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่เจาะจงไปในแต่ละกลุ่มธุรกิจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). *จำนวนสถานประกอบการภาคธุรกิจ สถานะของนิติบุคคล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560*. สืบค้นจาก http://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469407271
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย อรรถผาดี. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติในการยอมรับในเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อประยุกต์ใช้ในการให้บริการระบบบัญชีออนไลน์ สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในมุมมองของผู้ทำบัญชี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ
- เยาวนุช ใจรักสงฆ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับและการใช้ระบบบัญชีออนไลน์แบบคลาวด์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น
- Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–40.
- Ellitan, L. (2002). *Factors Influencing an Access of Technology Adoption: A Case Study of Indonesian Manufacturing*. (Master Thesis), Universitas Kristen Petra, Surabaya, Indonesia.
- Hair, J. F. Jr, Black, W.C., Babin, B. J. Anderson, R.E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice–Hall.

- Johnston S. (2009). *The Cloud and Cloud Computing consensus definition*. Retrieved from <https://samj.net/2008/07/24/the-cloud-and-cloud-computing-consensus-definition/>
- Marius MARIAN. (2012). Guidelines for Increasing the Adoption of Cloud Computing within SMEs, *CLOUD COMPUTING 2012: The Third International Conference on Cloud Computing, GRIDs, and Virtualization*, ISBN: 978-1-61208-216-5.
- Morgan Lorraine Lero and Conboy Kieran. (2013). Factors Affecting on the Adoption of Cloud Computing: An Exploratory Study, *Proceedings of the 21st European Conferences on Information System*.
- Nutanix, (2019). *Enterprise Cloud Index 2019 Edition Application Requirements to Drive Hybrid Cloud Growth*. Access from <https://www.nutanix.com/enterprise-cloud-index>
- Pedhazur, E. J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research: Explanation and Prediction*. (3rd ed). Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers.
- Faith, S. (2010). *Cloud Computing: Strategies for Cloud Computing Adoption*, Masters Dissertation. Dublin, Dublin Institute of Technology.
- Stanislav, N. (2014). *Exploring the factors influencing the adoption of Cloud computing and the challenges faced by the business. The ACES Journal of Undergraduate Research*.
- Studentmund A.H. (2011). *Using Econometrics A Practical Guide*. (6th ed.). Bangkok Pearson Education Indochina.
- Vaquero L.M., Luis Rodero-Merino, Juan Caceres & Maik Lindner. (2009). *A break in the clouds: towards a cloud definition*. SIGCOMM Comput. Commun. Rev.0146-4833. 39, 50-55.
- Yamane, T. (1983). *Statistics: An Introduction Analysis*. Tokyo: Hapa International Edition.

ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21
โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1

A Study of Responsibility Development of Students in 21st Century

Opportunity Expansion School in Phra Nakhon Si Ayutthaya

Primary Education Service Area Office 1

บุญญารัตน์ จันทวี¹, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ², ทองดี ศรีตระการ³

Boonyarat Chantawee¹, Phrakhru Virulsuthakun², Thongdee Sritrakarn³

¹Email: soikaew2532@gmail.com

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Received March 11, 2020; Revised March 12, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพความรับผิดชอบของนักเรียน 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามนักเรียน จำนวน 274 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพความรับผิดชอบของนักเรียน พบว่า ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน พบว่า การสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักโรงเรียนให้เหมือนกับรักบ้านของตนเอง พัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกระบวนการเรียนการสอน การทำกิจกรรมและคู่มือต่างๆ สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักสังคม รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ มีจิตอาสาโดยปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มจากความรับผิดชอบต่อง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน และควรหา

กิจกรรมที่เหมาะสม ไม่เกินความสามารถให้นักเรียนได้รู้จักคิด ได้ตัดสินใจสร้างวินัยและฝึกให้นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบ; นักเรียน; โรงเรียนขยายโอกาส; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were 1) to study students' responsibility conditions 2) to propose ways of developing students' responsibility. The study was a mixed method between a quantitative research and qualitative one in nature. A questionnaire was used for collecting quantitative data from a sample of 274 students, and a Schedule Interview was used to collect qualitative data from 5 experts. For the analysis of data statistics including Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation was used for quantitative data and the content analysis for qualitative data.

The results of research were found that 1) In respect of students' responsibility conditions it found that students' opinion on all 4 aspects was high – the responsibility for the school, responsibility for the family, responsibility for the society and self-responsibility respectively. 2) In regard to ways of developing students' responsibility it revealed that it should create awareness for students to love their school as if they loved their own home, develop and fill-in them social responsibility through the teaching process and various activities or multi-media, educate them a social love, generosity, awareness of giving, kindness, volunteer spirit since childhood on routine responsibility, assign them an appropriate and simple activities of how to think, make decision and discipline-abide by, and train them some more self, social and national responsibilities.

Keywords: Responsibility; Students; Opportunity Expansion School; Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1; 21 Century

บทนำ

โลกของเราในทุกวันนี้ถูกพัฒนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมาก และมีการพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา ส่งผลให้การเรียนการสอน และผู้เรียนในปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน จำเป็นต้องมีทักษะในการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะมีผลในทุก ๆ แง่มุม ทั้งในด้านความคิด การใช้ชีวิต การเรียนรู้ รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2554) อนึ่งแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมยังเป็นทักษะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือต้องมี 3R ได้แก่ อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น และ 7C ได้แก่ ทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ นอกจากนี้ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีคุณสมบัติที่เรียกว่า CCPR model ประกอบไปด้วย การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การมีผลผลิต และการมีความรับผิดชอบ ซึ่งนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรม และจริยธรรมต่อไป ดังนั้นทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนนอกจากจะต้องมี 3R 8C แล้ว ยังต้องมี E คือ Ethical Person คือผู้มีความดี และจริยธรรม จึงกล่าวได้ว่าทักษะในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 3R 8C และ E ซึ่งจะทำให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาในปัจจุบัน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียรวิทย์ ยินดีสุข, 2557)

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองดี ช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น และสงบสุข ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา และความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบนี้เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญ และควรปลูกฝังให้กับนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบ จะมีผลต่อตนเอง และต่อสังคม คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่เกิด และไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ความรับผิดชอบมีการปลูกฝังให้แก่เด็กอย่างช้า ๆ ใช้เวลาในการพัฒนาจะต้องมีการฝึกหัดจนเป็นนิสัยทุกวัน ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ความรับผิดชอบบังคับให้เกิดขึ้นไม่ได้ มันเกิดจากภายในตัวเด็กเองจากการที่ได้รับการพุ่มพักให้งอกงามขึ้นโดยพ่อแม่ที่บ้าน และจากสังคมในการดำรงชีวิตของคนเราต่างก็มีบทบาทแตกต่างกันไป ตามเพศ วัย และกาลเทศะแต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญที่จะต้องมีความควบคู่กันไปกับการทำบทบาทหน้าที่นั้นๆ ก็คือ ความรับผิดชอบต่อ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2555)

โรงเรียนขยายโอกาส คือโรงเรียนที่ทำการเปิดขยายชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อม และอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน ประถมศึกษาทั่วประเทศที่มีความพร้อม และอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ปัจจุบัน ได้ดำเนินการเปิดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานกระจายไปตามต่างจังหวัดต่างๆ นับว่าการดำเนินงานผ่านไปได้ด้วยดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551) สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จึงมีภารกิจนอกจากการเปิดโรงเรียนขยายโอกาส ยังมีภารกิจในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านวิชาการ และด้าน คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งในปัจจุบันอาจยังไม่ความพร้อมในหลาย ๆ ด้านในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้ บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบของ นักเรียนในศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อที่จะสามารถ นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) มุ่งศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่าง ๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อย่างเป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อ ศึกษาความเห็นของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีตัวอย่าง (Case Study) ผู้วิจัยได้กำหนด

แนวทางระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย รูปแบบของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอวังน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน ทั้งหมด 998 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามตาราง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอวังน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 5 รูป/คน ด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. แบบสอบถาม สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อพิจารณาลักษณะพื้นที่และสถานที่ในการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) สัมภาษณ์ครูและผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะจง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวสภาพความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3. การศึกษาภาคสนาม Field Studies ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การเก็บบันทึกด้วยภาพถ่ายเพื่อเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงและถูกต้องมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ วิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำผลของการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เส้น ตามกรอบแนวคิดของสุมังค์ จันทวานิช

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สอบถามความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 นำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา เช่น การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)
2. การสัมภาษณ์ (Interview) วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลข้อมูลแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

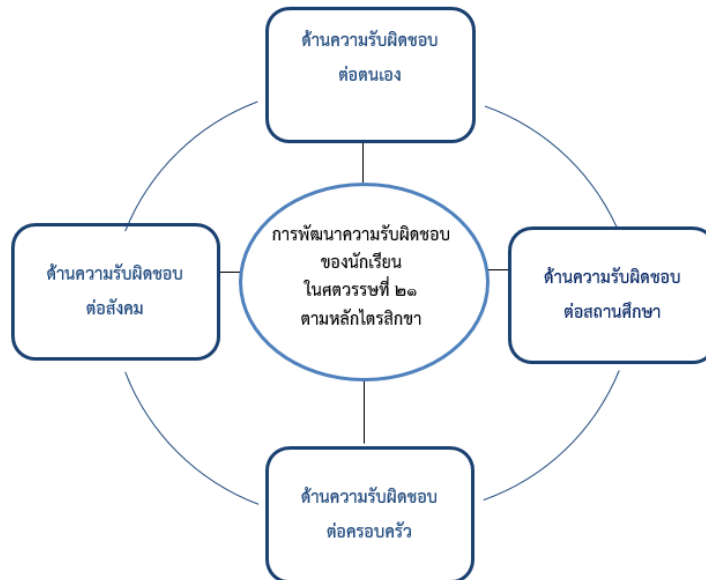
ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพความรับผิดชอบของนักเรียน พบว่ามีระดับสภาพความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ตามลำดับ

2. เสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน พบว่า นักเรียนควรได้รับการพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อให้รู้จักหน้าที่ตามวัยที่เหมาะสม ครูควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองเข้าไปร่วมกับการสอนด้วยทุกครั้ง ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเองให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในทุกๆด้าน ตามระดับชั้นเพื่อทำให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนเองตามวัยที่เหมาะสม สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักโรงเรียนให้เหมือนกับรักบ้านของตนเองเพราะโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของนักเรียนที่นักเรียน ที่นักเรียนใช้เวลาอยู่อาศัยเพื่อศึกษาหาความรู้ สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักสังคม รักชุมชนของตนเอง รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันต่อผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดีในสังคมมีน้ำใจ มีความเป็นจิตอาสา

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 274 ฉบับ และสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า สภาพการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา อยู่ในระดับของสภาพความรับผิดชอบมากที่สุด และรองลงมาอีก 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ตามลำดับ ซึ่งการพัฒนาความรับผิดชอบต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม ทั้งจากตนเอง สถานศึกษา ครอบครัว และกลยุทธ์ในการเสริมแรงทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี สาชิน (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวัสดิ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ผลการพัฒนาโดยใช้ 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การมีส่วนร่วมและกลยุทธ์การเสริมแรง ทั้ง 2 กลยุทธ์จะนำมาใช้ควบคู่กันในกิจกรรมที่จัดขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรมหมอบอาสา กิจกรรมตรวจสุขภาพก่อนป่วย กิจกรรมผู้พิชิตขยะ กิจกรรมสุนำมาใช้ พบว่าหลังจากดำเนินการทั้ง 4 กิจกรรมแล้ว จำนวนนักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมลดลงจาก 24 คน ลดลงเหลือ 7 คน การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นเครื่องมือพัฒนาความรับผิดชอบโดยออกแบบหรือจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งในครอบครัว ในโรงเรียนและในวิถีชีวิต มีการฝึกพัฒนานักเรียนให้มีสมาธิคือมีใจจดจ่อต่อการกระทำต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เรียกว่าสมาธิ ฝึกให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุใช้ผล คือใช้ปัญญาตัดสินใจการกระทำที่ควรและไม่ควร โดยเฉพาะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับสุธีร์ เครือวรรณ

(2555) พบว่า นักเรียนเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยประเด็นที่มีประเด็นความสอดคล้องที่สำคัญคือในการพัฒนาความรับผิดชอบนั้น ควรใช้เครื่องมือที่สำคัญคือการออกแบบกิจกรรมในการพัฒนา

สำหรับแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนควรได้รับการพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนเองตามวัยที่เหมาะสม ครูควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองเข้าไปร่วมกับการสอนด้วยทุกครั้ง เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนเองตามวัยที่เหมาะสม สอดคล้องกับกฤษติดา อุ่นอก (2551) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคาดความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านคำอุดม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กลยุทธ์การอบรมนักเรียนหน้าเสาธงเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองทุกวัน วันละ 1 เรื่อง อบรมนักเรียนทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์ มีการสอดแทรกเรื่องความรับผิดชอบต่อความสะอาด การฝึกการมีสัมมาคารวะในกิจกรรมการเรียนการสอนก่อนขึ้นเรียนภาคบ่าย และมีการเสริมแรงโดยให้คำชมเชยนักเรียนที่มีการปรับปรุงพัฒนาด้านความรับผิดชอบอยู่เสมอ พบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองทั้งด้านความสะอาด และมีสัมมาคารวะมากขึ้น การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อครอบครัวของนักเรียนจะต้องขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละครอบครัวและสถานภาพทางครอบครัวของนักเรียนซึ่งแตกต่างกันออกไปการปลูกฝังความรับผิดชอบของนักเรียนต่อครอบครัวควรเป็นหน้าที่ของทางครอบครัวและโรงเรียนที่จะช่วยกันดูแลนักเรียนตั้งแต่วัยเด็กสอนให้เด็กรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในโรงเรียน สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักโรงเรียนให้เหมือนกับรักบ้านของตนเอง พัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านทางกระบวนการเรียนการสอน การทำกิจกรรม หรือจากการดูสื่อต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักสังคม รักชุมชนของตนเอง รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันต่อผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดีมีน้ำใจมีความเป็นจิตอาสา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กนักเรียน ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตงอกงาม โดยเริ่มจากความรับผิดชอบต่อง่ายๆในชีวิตประจำวัน และควรหากิจกรรมที่เหมาะสมไม่เกินความสามารถของนักเรียนให้แก่เด็กนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้จักคิด ได้ตัดสินใจ เพราะเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกในด้านการสร้างวินัยและฝึกให้ลูกมีความรับผิดชอบ

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

- 1) นักเรียนควรมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
- 2) นักเรียนควรช่วยเหลืองานในครอบครัว ช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองตามความสามารถของตนเองในแต่ละโอกาสอันสมควร
- 3) นักเรียนควรรู้จักประหยัดและเก็บออมเงิน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว
- 4) นักเรียนต้องมีความรักใคร่ สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่เพื่อนนักเรียน
- 5) นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้กับชุมชน
- 6) นักเรียนควรมีจิตอาสาและเป็นผู้ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้พบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบด้านความรับผิดชอบต่อตนเองน้อย วิจัยครั้งต่อไปหากพัฒนาความรับผิดชอบด้านนี้ได้จะสามารถพัฒนานักเรียนด้านอื่นได้ด้วย
- 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อจะหาแนวทางในการแก้ปัญหาในรูปแบบของกิจกรรมและนำไปขยายผล
- 3) การศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งต่อไป อยากให้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านการทำความเคารพและความกตัญญูรู้คุณเพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดีของสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ชูนอก. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำอุดม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2555). จริยธรรมในทัศนะของนักพฤตินศาสตร์. รายงานการสัมมนาจริยธรรมในไพฑูรย์ สีนลาร์ตน์. CCPR กรอบคิดใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียวร์ ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- วิจารณ์ พานิช. (2554). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

พิชิต เนาวพันธุ์กุล. (2552). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนลำปางวิทยาคม อำเภอ
ยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2551). แนวทางการวัดผลและประเมินผลการ
เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

สุธีร์ เครือวรรณ. (2555). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนคลองแจ้ววิทยา อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุมาลี สาชิน. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของ
นักเรียนโรงเรียนบ้านสวัสดิ์ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความรู้และทักษะวิชาชีพของนักบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

Knowledge and Professional Skills of Accountants at the Certified

Accounting Practice in Thailand

ชลิดา ลีนจี¹, กนกมณี หอมแก้ว², สุภาพร บุญเยี่ยม³

Chalida Linjee¹, Kanokmani Homkaew², Supaporn Boon-lam³

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Accountancy Bangkokthonburi University

Email: Noi_14@windowslive.com

Received March 10, 2020; Revised March 10, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดย ศึกษาจากผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพทั้ง 121 แห่ง จากทั้งหมด 160 แห่ง โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีความเห็นว่าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยที่มีรูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาที่สำนักงานจัดตั้ง ทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน และจำนวนลูกค้าแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวม ไม่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ทักษะวิชาชีพ; นักบัญชี; สำนักงานบัญชีคุณภาพ

ABSTRACT

The Research were Knowledge, Professional Skills of Accountants at the Certified Accounting Practice in Thailand. Research objectives to study Knowledge, Professional Skills of Accountants at the Certified. Accounting Practice in Thailand. Executive Accounting Office, study of 121 the quality of the total of 137. To collect data by questionnaires. Data analyzed were descriptive statistics include percentage, frequency, mean and variance analysis.

The results of the research found that. The Certified Accounting Practice in Thailand's Executive were opinions that the Certified Accounting Practice were the business model. During the establishment of the office, the authorized capital and number of employees and different number of customers. Opinions overall professional skills were no different. There were statistically significant at .05 level

Keywords: Professional Skills; Accountants; Certified Accounting Practice

บทนำ

ปัจจุบันเศรษฐกิจและสังคมมีการแข่งขันกันอย่างมาก ซึ่งผู้บริหารองค์กรต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามสถานการณ์ให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศทางบัญชีมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเสมอ ซึ่งข้อมูลนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ครบถ้วน และทันต่อการใช้ประโยชน์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชี หรือนักบัญชีซึ่งถือเป็นผู้เชี่ยวชาญมากที่สุดมาช่วยในการจัดการข้อมูลทางบัญชี เป็นที่ปรึกษา และจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการบัญชีได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต้องใช้สารสนเทศที่เชื่อถือได้ การสอบบัญชีช่วยให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้สนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงวิชาชีพบัญชี เพื่อยกระดับความสามารถของนักบัญชีให้ทันกับประเทศไทยสามารถแข่งขันกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) ดังนั้นทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของงาน หากพิจารณาตามมาตรฐานการศึกษาาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 เรื่องทักษะทางวิชาชีพ (International Education Standards for Professional Accountants: IES3 Professional Skills) ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีประกอบไปด้วยทักษะ 5 ด้าน คือ 1. ทักษะด้านปัญญา 2. ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสื่อสาร 3. ทักษะด้านการจัดการตนเอง และ 4. ทักษะด้านการจัดการองค์กร ครบทั้ง 4 ด้านแล้วก็จะทำให้นักบัญชีเกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ และยังส่งผลให้งานมีคุณภาพอีกด้วย (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ส่งเสริมให้ผู้ประกอบสำนักงานบัญชีให้มีคุณภาพ และน่าเชื่อถือ โดยกำหนดให้มีการออกหนังสือรับรองคุณภาพ แก่สำนักงานบัญชี ที่ผ่านการตรวจประเมินการปฏิบัติตามข้อกำหนดรับรองคุณภาพขึ้นเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพปัจจุบันมี 160 สำนักงาน (กรมพัฒนา

ธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2562) ซึ่งสำนักงานบัญชีคุณภาพ จำเป็นต้องมีนักบัญชีที่มีคุณภาพ ในเรื่องของการเงิน วางระบบบัญชี หรือตรวจสอบรับรองบัญชีให้มีคุณภาพ และน่าเชื่อถือ ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ดังนั้นทักษะวิชาชีพนักบัญชีจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพของสำนักงานบัญชี

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษา ความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย โดยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสำนักงานบัญชี และผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี สามารถเป็นแนวทางพัฒนาตนเอง และทำงานให้มีทักษะวิชาชีพ ตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ให้เป็นนักบัญชีที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

International Education Standard: IES

สภาวิชาชีพบัญชี ได้กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาสากล (International Education Standard: IES) ที่ออกโดย IFAC ทั้ง 8 ฉบับ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของนักบัญชีมืออาชีพ ประกอบด้วย (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562)

1. ข้อกำหนดเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี
2. เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี
3. ทักษะทางวิชาชีพ
4. ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ
5. ข้อกำหนดด้านประสบการณ์การทำงานจริง
6. การวัดผลขีดความสามารถและสมรรถนะ
7. การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับโปรแกรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
8. ข้อกำหนดด้านสมรรถนะสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพสอบบัญชี

ทักษะวิชาชีพ

ทักษะทางวิชาชีพ (Professional skills) หมายถึง ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพบัญชี โดยการนำความรู้ ค่านิยม จริยธรรม และแนวคิดทางวิชาชีพไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งนักบัญชีจำเป็นต้องมีทักษะเฉพาะด้าน ทักษะในการทำงาน ทักษะองค์การบริหารธุรกิจ ทักษะบุคคล ทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล ทักษะความรู้ต่าง ๆ และทักษะในการพิจารณาแย้งผู้ประกอบการวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ

การสื่อสาร ทักษะด้านการจัดการตนเอง และ ทักษะด้านการจัดการองค์กร (อัมพร เทียงตระกูล, 2557)

ทักษะด้านปัญญา หมายถึง การมีวิจารณญาณในการไตร่ตรอง เลือกใช้วิธีแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบเหมาะสม

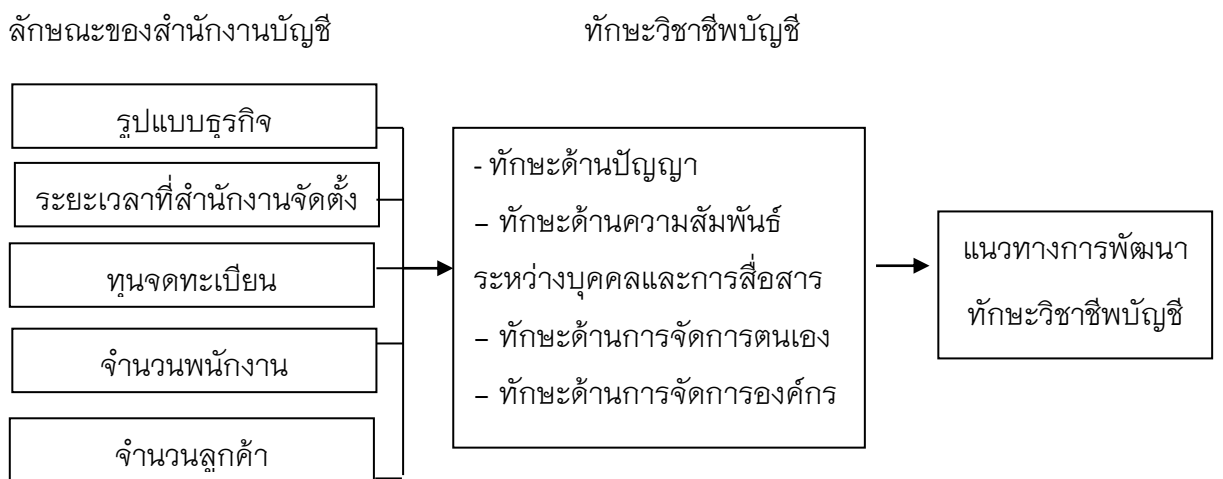
ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการประสานงานได้ดีเยี่ยม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีศิลปะในการแสดงความคิดเห็น และนำเสนอได้ตรงประเด็น

ทักษะด้านการจัดการตนเอง หมายถึง ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจัดการเวลาและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุข้อกำหนดทางวิชาชีพ คาดการณ์ความท้าทายและวางแผนหาทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้

ทักษะด้านการจัดการองค์กร หมายถึง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตามแนวปฏิบัติที่ระบุไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ประยุกต์ใช้ทักษะการบริหารคนในการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาผู้อื่น มีทักษะการกระจายงานในการมอบหมายงาน นำเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการตัดสินใจที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิง ปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ คือ ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 160 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2562) และได้รับแบบสอบถามกลับมา 121 ฉบับ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ 121 ฉบับ ดังนั้นผู้บริหรที่ตอบแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 75.62 ซึ่งเพียงพอต่อการวิจัย โดยเทียบกับสูตรเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ทำงานในสำนักงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ รูปแบบกิจการ ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีจัดตั้งขึ้น ทุนจดทะเบียนของสำนักงาน จำนวนพนักงานทำบัญชีในสำนักงาน และจำนวนลูกค้า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพของนักบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 24 ข้อ โดยครอบคลุมข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (International Education Standards for Professional Accountants : IES3 Professional Skills) โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

ด้านที่ 1 ทักษะด้านปัญญา

ด้านที่ 2 ทักษะด้านสัมพันธระหว่างบุคคลและการสื่อสาร

ด้านที่ 3 ทักษะด้านการจัดการตนเอง

ด้านที่ 4 ทักษะด้านการจัดการองค์กร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชี

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และได้วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพของนักบัญชี จำแนกตามรูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีจัดตั้งขึ้น ทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงานบัญชีในสำนักงาน และจำนวนลูกค้าแตกต่างกัน การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

การวิจัยความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ผลการวิจัยมีดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ตอบแบบสอบถามของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.0 อายุอยู่ระหว่างอายุ 30-40 ปี ร้อยละ 47.9 ระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 79.3 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ ร้อยละ 37.2 และประสบการณ์ทำงานอยู่ในระหว่าง 10-15 ปี ร้อยละ 42.1

สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีรูปแบบธุรกิจเป็นบริษัทจำกัด ร้อยละ 87.6 ระยะเวลาที่สำนักงานจัดมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 43.0 ทุนจดทะเบียนนจดทะเบียนอยู่ระหว่าง 1,000,001-2,000,000 บาท ร้อยละ 33.9 จำนวนพนักงานทำบัญชีในสำนักงาน 11-20 คน ร้อยละ 41.3 จำนวนลูกค้ามีมากกว่า 90 ราย ร้อยละ 38.8

ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้คือ ทักษะด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ทักษะด้านการจัดการองค์กร ทักษะด้านบัญชี และทักษะด้านการจัดการตนเอง

ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ที่มีรูปแบบธุรกิจแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพที่เป็นสำนักงานบัญชีมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมมากกว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด/ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน และบริษัทจำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ที่มีระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีจัดตั้งขึ้นแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ที่มีทุนจดทะเบียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ที่มีจำนวนพนักงานทำบัญชีในสำนักงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพที่มีพนักงานมากกว่า 30 คนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมมากกว่าที่มีพนักงานน้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ที่มีจำนวนลูกค้าแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่านักบัญชีมืออาชีพต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ในด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านสัมพันธระหว่างบุคคลและการสื่อสาร (Interpersonal and communication) ทักษะด้านการจัดการตนเอง และทักษะด้านการจัดการองค์กร เพราะนักบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ นอกเหนือจากความรู้ที่มี เพื่อตอบสนองความต้องการของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความสามารถของนักวิชาชีพบัญชี ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (International Education Standard: IES) ของสหพันธ์นักบัญชีสากล (International Federation of Accountant: IFAC)

ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะด้านสัมพันธระหว่างบุคคลและการสื่อสาร (Interpersonal and communication) คือการให้ความร่วมมือทำงานเป็นทีมเพื่อให้งานบรรลุ มีการสื่อสารชัดเจน การใช้ภาษา สดหรือแก้ไขข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Johnson (1995) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบนักบัญชียุคก่อนกับปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับทักษะในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากทักษะนี้ต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายในและภายนอกโดยเฉพาะธุรกิจการให้บริการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Penafort et al. (1997) ได้ศึกษาความคาดหวังของสถานประกอบการต่อสมรรถนะของนักบัญชีพบว่าสถานประกอบการต้องการนักบัญชีที่มีสมรรถนะทางการสื่อสาร สามารถทำงานภายใต้ความกดดัน

ทักษะวิชาชีพด้านทักษะทางปัญญา (Intellectual) คือ การวิเคราะห์สถานการณ์และประยุกต์ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่าง ๆ มาใช้ในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ทักษะทางด้านปัญญาช่วยให้นักบัญชีแก้ปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้ ทักษะทางปัญญาที่จำเป็น ประกอบไปด้วยดังนี้ ความสามารถในการตัดสินใจได้โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เช่น วารสาร สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความสามารถจัดหา ศึกษา หรือ แสวงหาความรู้ความเข้าใจจากแหล่งต่าง ๆ และความสามารถในการระบุและแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยเจอมา สอดคล้องกับงานวิจัยของทวีชัย อรุณจิต และชุมพล รอดแจ่ม (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และความสามารถทางวิชาชีพของนักบัญชีตามมาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพในสถานประกอบการ เขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่านักบัญชีในสถานประกอบการ เขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความรู้และความสามารถทางวิชาชีพของนักบัญชีตามมาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพในสถานประกอบการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สังวาลย์ ยมเกิด (2552) ที่ศึกษาเรื่องทักษะทางวิชาชีพ

ของพนักงานบัญชีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ตนเองมีความสามารถสูงสุดในทักษะทางปัญญา ได้แก่ สามารถนำหลักการบัญชีมาใช้ในการจัดทำรายงานการเงินของหน่วยงาน รองลงมาทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสื่อสาร (Interpersonal and Communication Skills) ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่นในองค์กรได้ดี รับและส่งผลสารสนเทศได้การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ ส่วนประกอบของทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร คือ ความสามารถในการนำเสนอ การพูดคุย การรายงาน และการปกป้องมุมมองของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการเขียน และพูดทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ความสามารถทำงานเป็นทีมโดยการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตามได้อย่างเหมาะสม และความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาไทย เช่นภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ หวังเจริญเดช (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพผู้ทำบัญชี จังหวัดมหาสารคาม ตามแนวทางปฏิบัติของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ พบว่าผู้ทำบัญชีเป็นผู้มีทักษะด้านการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการนำเสนอและ อภิปรายผล และความสามารถในการฟัง การอ่านอย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน (Technical and Functional Skills) ประกอบด้วย ความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่นการใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี Word Excel PowerPoint หรือสืบค้นข้อมูลผ่านระบบInternet ความชำนาญทางตัวเลข (ด้านคณิตศาสตร์และสถิติ) ความสามารถจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงิน ความสามารถจัดทำรายงานและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ข้อบังคับ กฎหมาย ที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง และความรู้และความเข้าใจในเรื่องมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี กฎหมายภาษีอากร กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ สอดคล้องกับงานวิจัย สรศักดิ์ ธนันไชย (2551) ได้ศึกษาการวัดทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ จังหวัดลำพูน พบว่าพนักงานบัญชีควรมีการส่งเสริมทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน อยู่ในระดับมาก เพราะทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงานสามารถนำมาปฏิบัติงานได้จริง

ทักษะวิชาชีพด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ (Organizational and Business Management Skills)คือ มีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีซึ่งจะมีการเรียกร้องให้เป็นผู้แสดงบทบาทในเชิงรุกในการจัดการองค์กรในแต่ละวัน ในขณะที่ก่อนหน้านี้บทบาทของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีอาจถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานอื่นนำไปใช้ แต่ในปัจจุบันผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีได้เข้าไปมีบทบาทกับหลายหน่วยงานมากขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้ด้านธุรกิจมากขึ้นตระหนักในเรื่องการเมือง และมีมุมมองแบบรอบด้านรวมถึงทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ประกอบด้วย ความสามารถด้านความเป็นผู้นำ เช่น

สามารถจูงใจ จัดแบ่งหน้าที่ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ความสามารถพิจารณาและตัดสินใจ ได้อย่างผู้มีวิชาชีพบัญชี และ ความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การบริหารงาน ทรัพยากร และการตัดสินใจต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ลาสิอ (2552) ได้ศึกษาเรื่องคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าทักษะ ทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจอยู่ในระดับมากได้แก่ มีความสามารถจัดแบ่งหน้าที่งาน และมีภาวะเป็นผู้นำ

ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Skills) คือ ความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ความสามารถในการระมัดระวังสงสัย เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ความสามารถพิจารณาปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพจรรยาบรรณและทัศนคติ ให้เข้ากับการตัดสินใจในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ความสามารถในการจัดการบริหารตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการควบคุมอารมณ์ และความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด และจัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิติภูมิ เบญจโอฬาร (2553) ได้ศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน พบว่าด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล อยู่ในระดับมาก คือมีความสามารถเลือกใช้และบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญ ชูเกียรติ และประจิต หาวัตร (2548) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การปฏิบัติงาน และการสำรวจทักษะที่จำเป็นของนักบัญชีบริหารในบริษัทขนาดใหญ่ พบว่าถึงกิจกรรมงานที่นักบัญชีบริหาร ทำแนวโน้มความสำคัญของงาน และทักษะ ความรู้ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับนักบัญชี พบว่า แม้ว่าความรู้และทักษะด้านการบัญชี ภาษีอากร และการวิเคราะห์ข้อมูลทางการบัญชียังมีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติงาน แต่ความรู้ด้าน บริหารธุรกิจ การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งก็มี ความใกล้เคียงกันกับความรู้และทักษะการบัญชี ยิ่งกว่านั้นทักษะเหล่านี้มีแนวโน้มว่าจะมี ความเพิ่มขึ้น เช่น การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การวางแผน เชิงกลยุทธ์ในระยะยาว การจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร จากลูกค้าและ สินค้า และการเป็นที่ปรึกษาให้หน่วยงานภายในองค์กรซึ่งนักบัญชีบริหารต้องมีทักษะด้าน การติดต่อสื่อสารและมีมนุษยสัมพันธ์เนื่องจากงานเหล่านี้เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ทางการบริหารและทักษะส่วนบุคคลในการติดต่อสื่อสาร

ผู้บริหารสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ที่มีรูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาที่สำนักงานบัญชีจัดตั้งขึ้น ทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงานทำบัญชีในสำนักงาน และจำนวนลูกค้าแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร เทียงตระกูล (2557) ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ และคุณค่าทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตภายใต้

มาตรฐานสากลที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของผู้ให้บริการกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเทคโนโลยีในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency base) ของแมคเคลแลน (McClelland D. C., 2006) ที่มีแนวความคิดว่าธุรกิจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร แต่ก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้พนักงานมีทักษะวิชาชีพ และความเชี่ยวชาญไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าธุรกิจจะเล็กใหญ่ก็ต้องการพนักงานที่มีสมรรถนะทางทักษะวิชาชีพ ต้องการพนักงานที่เก่ง ๆ เพื่อให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และให้มีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการเปรียบเทียบทักษะวิชาชีพบัญชีกับต่างประเทศ เพื่อให้เห็นความแตกต่างกัน และสามารถนำมาพัฒนาทักษะวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย
2. ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อทักษะวิชาชีพบัญชี ทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ และปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่เพิ่มในเรื่องของทักษะวิชาชีพบัญชี โดยมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศได้กำหนดทักษะวิชาชีพ 4 ด้าน คือทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสื่อสาร ทักษะด้านการจัดการตนเอง และ ทักษะด้านการจัดการองค์กร แต่ในการทำงานจริงในด้านวิชาชีพบัญชีซึ่งเป็นธุรกิจทางด้านบริการ ต้องมีทักษะด้านงานบริการด้วย จะทำให้สำนักงานบัญชีอยู่รอดในสถานะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน โดยสำนักงานบัญชีคุณภาพส่วนใหญ่ใช้ทักษะด้านการบริการ โดยใช้กลยุทธ์ McKinsey 7's นำมาพิจารณาและการวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในองค์การโดยการประสานองค์ประกอบทั้ง 7 ตัว ให้สอดคล้องประสานกัน ประกอบด้วย Structure (โครงสร้างองค์กร) Strategy (กลยุทธ์) Staff (การจัดการบุคคลเข้าทำงาน) style (รูปแบบ) System (ระบบ) Shared value (ค่านิยมร่วม) Skill (ทักษะ)

สรุป

งานวิจัยความรู้ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย สรุปได้ว่าสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยที่มีรูปแบบธุรกิจ ระยะเวลาที่สำนักงานจัดตั้ง ทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน และจำนวนลูกค้าแตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีที่มีความไม่แตกต่างกัน ซึ่งหมายความว่าธุรกิจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร แต่ก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้พนักงานมีทักษะวิชาชีพ และความเชี่ยวชาญไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าธุรกิจจะเล็กใหญ่ก็ต้องการพนักงานที่

มีสมรรถนะทางทักษะวิชาชีพ ต้องการมีพนักงานที่เก่งๆ มากความรู้ความสามารถที่รอบด้าน เพื่อให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือ มีเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ลำลือ. (2552). *คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่*. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2557). *รายชื่อสำนักงานบัญชีคุณภาพแห่งประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2562. จาก http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?mid=5303.
- ทวิชชัย อรุณรัตน์ และชุมพล รอดแจ่ม. (2559). *ความรู้และความสามารถทางวิชาชีพของนักบัญชีตามมาตรฐานระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพในสถานประกอบการ เขตอำเภอ บางกรวย จังหวัดนนทบุรี* : รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ปิติภูมิ เบญจโอฬาร. (2553). *คุณสมบัติของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ จังหวัดลำพูน*. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรัณย์ ชูเกียรติ และประจิต หาวัตร. (2548). *การวิเคราะห์การปฏิบัติงาน และการสำรวจทักษะที่จำเป็นของนักบัญชีบริหารในบริษัทขนาดใหญ่* : รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังวาล ยมเกิด. (2552). *ทักษะทางวิชาชีพของพนักงานบัญชีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรศักดิ์ ธีมันไชย. (2551). *การวัดทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ จังหวัดลำพูน*. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวรรณ หวังเจริญเดช. (2546). *การประเมินประสิทธิภาพผู้ทำบัญชีจังหวัดมหาสารคามตามแนวทางปฏิบัติ ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ*. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 22(1), 85-94.
- สภาวิชาชีพในพระราชบัญญัติ. (2557). *มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2562. จาก <http://fap.or.th/มาตรฐานวิชาชีพ/มาตรฐานการศึกษาและเทคโนโลยี.html>.
- สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC). (2557). *มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3*. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2562. จาก http://fap.or.th.a33.readyplanet.net/images/column_13591035/3.pdf.
- อัมพร เทียงตระกูล. (2557). *ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ และคุณค่าทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตภายใต้มาตรฐานสากลที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของ*

ผู้ใช้บริการกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเทคโนโลยีในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย :
รายงานวิจัย, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

McClelland, David C. (2006). *In Encyclopedia of the history of American management. London, United Kingdom: Continuum. Retrieved from. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2562. จาก http://search.credreference.com/content/entry/contham/mcclelland_david_c/0.*

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

Human resource development that affects the working efficiency of the
personnel on Expressway Authority of Thailand

¹ชนิศา หาญสมบุญ และ กรเอก กาญจนโกศล
¹Chanisa Hansombun and Korneak Kanchanapokin

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: chansongpol.t@gmail.com

Received January 25, 2020; Revised January 29, 2020; Accepted April 4, 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยและ (2) หาปัจจัยความสัมพันธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรการทางพิเศษแห่งประเทศไทย รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคลากรการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เครื่องมือในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ และ Pearson Correlation

ผลการศึกษาพบว่า

(1) ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ซึ่งมากกว่าเพศหญิง 55.00 ส่วนอายุจะอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี สำหรับสถานะภาพ 57.00 จะโสด และระดับการศึกษา 55.00 จะศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35.30 จะอยู่ในช่วงรายได้สูงกว่า 35,000 บาทต่อเดือน สำหรับระดับตำแหน่งงานในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย 94.80 จะอยู่ระดับ 4 นอกจากนี้ระยะในการปฏิบัติงาน 39.50 จะอยู่ในช่วงมากกว่า 15 ปี มากที่สุด สำหรับผลการวิเคราะห์พบว่าประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.441

(2) ปัจจัยความสัมพันธ์พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์หรือนำไปใช้ต่อการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เมื่อนำข้อมูลไปวางแผน หรือกำหนดเกณฑ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ทั้งหน่วยงานตนเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์; ประสิทธิภาพในการทำงาน; การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

Abstract

The objectives of this study are (1) to study the human resource development of the Expressway Authority of Thailand and (2) to find factors relating to human resource development and work efficiency of the Expressway Authority of Thailand personnel Quantitative research Population and samples are the Expressway Authority of Thailand personnel. Educational tools include Data were collected by 400 questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics such as Percentage, Mean, Standard Deviation, and Inferential Statistic such as t-test, anova and Pearson. Correlation

The objectives of this research were to

(1) Female respondents were female 55.00 which is greater than males the age range is between 41–50 years. For most statuses are single 57.00 the studies are undergraduate 55.00 the average monthly income is in the range of more than 35,000 baht per month. For the positions of the Expressway Authority of Thailand, 94.80 most are at levels 4. Over the last 15 years 39.50, most for the analysis results showed that the work efficiency of personnel is at a high level. With an average of 4.06 and a total standard deviation of 0.441

(2). The correlating factors found that personal factors such as gender, age, marital status, education level Average monthly income, position and duration of work there are different levels of opinions on the work efficiency of the Expressway Authority of Thailand personnel. The knowledge gained from the study will be useful or used for the Expressway Authority of Thailand when planning the information. Or set criteria for managing human resources, both their own and related departments.

Keywords: Human Resource Development; Working Efficiency; Expressway Authority of Thailand

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มพัฒนาประเทศจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมเมื่อปี 2504 โดยได้จัดทำแผนพัฒนาประเทศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ฉบับแรกเรียกว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504–2509 เป็นแผนระยะหกปี ต่อจากนั้นมาได้จัดทำแผนระยะห้าปี และได้มีการปรับชื่อแผนเป็น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ภายใต้การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นับจากแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 12 ในปัจจุบันนี้ รวมเป็นเวลา 57 ปี แล้วจึงพบว่าประเทศไทยตกอยู่ในกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และไม่สามารถก้าวขึ้นไปเป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้ จึงได้นำแนวคิดประเทศไทย 4.0 มาใช้เป็นแบบจำลองใหม่ในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางนี้ให้ได้ภายในระยะเวลา 3–5 ปี (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2561) จำเนียร จวงตระกูล (2561) สรุปได้ว่า (1) ประเทศไทย 4.0 เป็นแบบจำลองการพัฒนาประเทศที่จะนำประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วโดยเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในกำหนดเวลา 3–5 ปี (2) การที่ ประเทศไทยจะเปลี่ยนไปเป็นประเทศไทย 4.0 ได้นั้นจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ฐานนวัตกรรม (3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ฐานนวัตกรรมกระทำได้โดยกำหนดคุณลักษณะของทรัพยากรมนุษย์ฐานนวัตกรรมขึ้นเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฐานนวัตกรรม (4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฐานนวัตกรรมจะต้องทำ ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคควบคู่กันไป

เนื่องจากสภาวะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดซึ่งการทางพิเศษแห่งประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ต้องดูแลทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรตน โดยมีชื่อย่อว่า กทพ. (EXAT) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงคมนาคม ก่อตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 290 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้าง หรือจัดให้มีทางพิเศษด้วยวิธีการใด ๆ ตลอดจนบำรุงรักษาทางพิเศษและดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างไรก็ตาม การทางพิเศษแห่งประเทศไทย มีแนวทางการจัดการทรัพยากรบุคคล และมีแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีความสอดคล้องกับแผนวิสาหกิจของ กทพ. ประจำปีงบประมาณ 2560–2564 และครอบคลุมประเด็นการวางแผนและบริหารกำลังคน การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการบริหารทรัพยากรบุคคลของ กทพ. การทางพิเศษแห่งประเทศไทย จึงได้กำหนดนโยบายคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคู่มือการแก้ปัญหาเบื้องต้นที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรมีการทบทวนแก้ไขให้เป็นปัจจุบันและมีการแข่งขันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาต่อยอดองค์ความรู้ในอนาคตโดยมีบุคลากรเป็นผู้ร่วมสร้างองค์กรเพื่อความเติบโตไปพร้อมกับความยั่งยืนในอนาคตร่วมกัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลต่อไป (การทางพิเศษแห่งประเทศไทย, 2561)

บทความนี้ต้องการนำเสนอการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตตามที่ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขผ่านงานวิจัยนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารองค์กรในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาองค์กร เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา ป้องกัน หรือลดปัญหาความเครียดในการทำงานที่อาจเกิดขึ้นกับบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ซึ่งจะนำมาสู่การทำให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน มีความรักและผูกพันต่อองค์กร และมีความตั้งใจทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย
2. เพื่อหาปัจจัยความสัมพันธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นเหตุสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

1. บริบทของประเด็นศึกษาการพัฒนาบุคลากรภายในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยกล่าวคือ เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีภารกิจหลัก ในการแก้ไขปัญหาจราจรด้วยการก่อสร้างและบริหารกิจการทางพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาจราจร และให้การคมนาคมสะดวก รวดเร็ว ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการขยาย การให้บริการของทางพิเศษนั้นย่อมหมายถึงการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่มากขึ้นเช่นกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (แผนแม่บทเชิงกลยุทธ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 2559-2563, 2561)

2. แนวคิดทฤษฎีตัวแปรต้นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญชำนาญการเพิ่มมากขึ้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติในการส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม (Train) ด้านการศึกษา (Education) และด้านการพัฒนา (Develop) (นงนุช วงษ์ สุวรรณ, 2552) กล่าวว่าในยุคปัจจุบันเชื่อกันว่า “คน” หรือ “ทรัพยากรมนุษย์” เป็นกุญแจไขสู่ความสำเร็จ ขององค์กร ซึ่งหากประเทศไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ คุณภาพ และจริยธรรมที่สูง ก็คงก้าว เข้าไปแข่งขันในโลกไร้พรมแดน (Globalization) ได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

3. แนวคิดทฤษฎีตัวแปรตามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน ผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัด ในด้านความสำเร็จของงานจากความถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว ใส่ใจในการทำงานของบุคลากรในการ ทางพิเศษแห่งประเทศไทยซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดผลงานที่ประสบผลสำเร็จขึ้นมาได้ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน (Quality) ด้านปริมาณงาน (Quantity Work) ด้านเวลา (Time) และ ด้านค่าใช้จ่าย (Costs)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ สาธิต แก้วทึง (2560) ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิผลในการทำงานของพนักงาน การทางพิเศษแห่งประเทศไทยฝ่าย ควบคุมจราจร. พบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้บังคับบัญชา/ผู้ใต้บังคับบัญชา/เพื่อนร่วมงาน และเงินเดือน 2) ประสิทธิผลในการทำงานของพนักงาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่ายหรือความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ด้าน ปริมาณงาน และด้านเวลาในการทำงาน และ ธัญญ์ณณ์ช รุ่งโรจน์สุวรรณ (2553) ศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานบริษัทอมรินทร์บูตเซ็นเตอร์ จำกัด พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับ มาก 3) ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน บริษัท อมรินทร์ บูต เซ็นเตอร์ จำกัด ได้แก่ เพศ ระดับ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิภาพ การทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ลักษณะงานที่รับผิดชอบ โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และ ความสัมพันธ์ภายในองค์กรนั้น มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

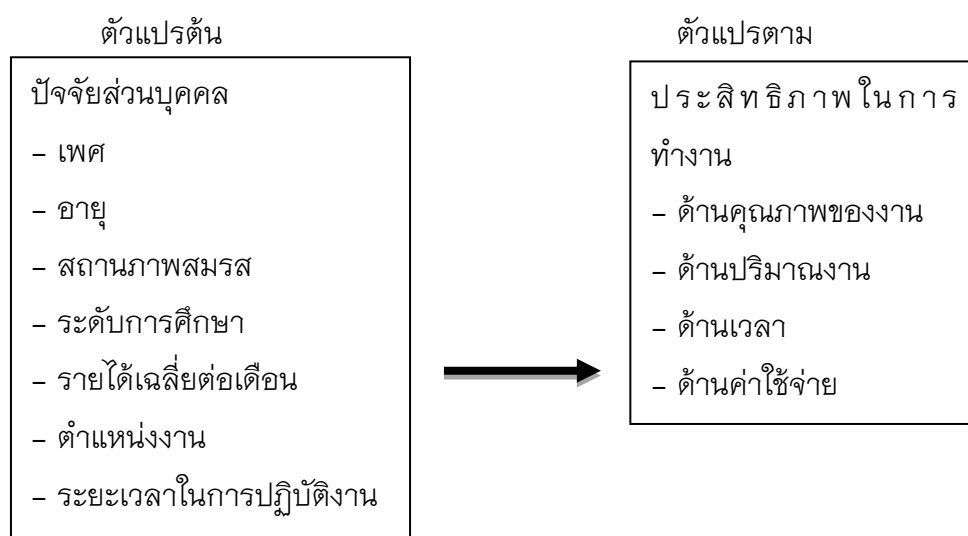
สรุปผลการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นกรอบตัวแปรตามของ ประสิทธิภาพในการทำงานเช่น ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่ายส่วนตัว แปรต้น ได้กำหนดปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัย ที่ค้นหาถึงความแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกันอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจมีขั้นตอนการดำเนินการ กระบวนการและผลที่ได้รับแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และปัจจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการมนุษย์ของ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม (Training) ด้านการศึกษา (Education) และด้านการพัฒนา (Development) และ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน (Quality) ด้านปริมาณงาน (Quantity) ด้านเวลา (Time) และด้านค่าใช้จ่าย (Costs)

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ คือ บุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย จำนวน 5,410 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) และกำหนดค่าระดับความ

เชื่อมั่น 95% จะมีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่าหรือเท่ากับ +5% จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยที่ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 10% ของกลุ่มตัวอย่าง หรือ จำนวน 40 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้จากการ Try out มาคำนวณหาด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ 0.953 หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผลที่ได้มีค่า 0.786 โดยผลที่ได้มีค่า 0.786 และนำแบบสอบถามที่ได้ทำการทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท เป็นข้อมูลที่ได้ จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หนังสือทางวิชาการ คุชกูร์นิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หรือ S.D การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way Analysis of Variance หรือ One Way ANOVA) , T-test , F-test และ สถิติการวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ (1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.00 ซึ่งมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.00 ส่วนอายุจะอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.70 มากที่สุด สำหรับสถานะภาพส่วนใหญ่จะโสด คิดเป็นร้อยละ 57.00 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.00 ส่วนระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงรายได้สูงกว่า 35,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 35.30 สำหรับระดับตำแหน่งงานในการทาง

พิเศษแห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ระดับ 1-6 คิดเป็นร้อยละ 94.8 นอกจากนี้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.50

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.441 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านพบว่า จะให้ความสำคัญอันดับแรก ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.09 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.489 รองลงมาด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.08 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.512 ด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.514 และด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.521

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านการฝึกอบรม	3.95	.526	ระดับมาก
ด้านการศึกษา	3.96	.562	ระดับมาก
ด้านการพัฒนา	4.01	.547	ระดับมาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.97	.475	ระดับมาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.97 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.475 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 4.01 รองลงมาคือ ด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.96 และ ด้านการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ย 3.95 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และประสิทธิภาพในการทำงานจากผลการสำรวจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.475 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านพบว่า อันดับแรก ด้านการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.547 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่องค์กรของท่านมีการสนับสนุนให้ท่านจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 4.10 รองลงมาคือ องค์กรของท่านมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมและสามารถทำงานข้ามทีมได้เพื่อ

แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ตามลำดับ อันดับที่สองด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.96 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.562 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ องค์การของท่านมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและขั้นตอนการลาเพื่อไปศึกษาต่อในระดับปริญญา มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมาคือ องค์การของท่านมีการสนับสนุนหากท่านจบการศึกษาแล้วสามารถเลื่อนระดับให้เหมาะสมกับคุณสมบัติได้ตามลำดับ อันดับที่สามด้านการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.95 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.562 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ องค์การของท่านมีการสำรวจความต้องการหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย 4.10 รองลงมาคือ องค์การของท่านสามารถวัดความรู้จากการที่ท่านฝึกอบรม แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสมตามลำดับ

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพในการทำงานของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ผลการวิเคราะห์พบว่าให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.441 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านพบว่า อันดับแรก ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.09 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.489 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ท่านเป็นคนตรงต่อเวลาและรักษาเวลาในการปฏิบัติงานครบถ้วนทุกครั้งมีค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมาคือ ท่านสามารถบริหารเวลากับงานที่มอบหมายได้ทันเวลาทุกครั้ง ปฏิบัติงานตามลำดับอันดับที่สองด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.08 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.512 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายตัวชี้วัดที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนมีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาคือ ท่านมีความชำนาญการในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตามลำดับอันดับที่สามด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.514 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ท่านใส่ใจในการใช้ทรัพยากรขององค์กรอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ย 4.14 รองลงมาคือ ท่านรณรงค์ให้ผู้อื่นช่วยกันใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุดตามลำดับอันดับที่สี่ด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.521 ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกด้านและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยองค์กรในการทำงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้มีค่าเฉลี่ย 4.11 รองลงมาคือ ท่านคิดว่าปริมาณงานที่รับผิดชอบมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานของท่านที่ทำอยู่ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อ (2) ปัจจัยความสัมพันธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพ ในการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย

สมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกัน

พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกัน ดังนั้นสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกันมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยมีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อ 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า

จากการผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุจะอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด สำหรับสถานะภาพจะโสด ส่วนระดับการศึกษาจะศึกษาในระดับปริญญาตรี และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจะอยู่ในช่วงรายได้สูงกว่า 35,000 บาทต่อเดือน สำหรับระดับตำแหน่งงานจะอยู่ระดับ 1-6 นอกจากนี้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานจะอยู่ในช่วงมากกว่า 15 ปี เป็นต้น สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.441 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านพบว่า จะให้ความสำคัญอันดับแรก ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.09 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.489 รองลงมาด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.08 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.512 ด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.06 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.514 และด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.521 เช่นเดียวกับ สาธิต แก้วทึง (2560) พบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้บังคับบัญชา/ผู้ใต้บังคับบัญชา/เพื่อนร่วมงาน และเงินเดือน 2) ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่ายหรือความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร ด้านปริมาณงาน และด้านเวลาในการทำงาน นอกจากนี้ เอกสิทธิ์ สนามทอง (2562) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการขององค์การเพื่อพัฒนาบุคลากรขององค์การ สามารถสรุปการพัฒนาที่สำคัญได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ การพัฒนารายบุคคล การพัฒนาอาชีพการพัฒนาองค์การ และการบริหารผลการปฏิบัติงาน ตามกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นการในพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขั้นการออกแบบวิธีการและการเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขั้นการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และขั้นการประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยที่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การให้มีสมรรถนะที่จำเป็นและเหมาะสมในด้านความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) ของบุคลากรให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อ 2. ปัจจัยความสัมพันธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เช่นเดียวกับ ธีรบุญญณ์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2553) พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับมาก 3) ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน บริษัท อมรินทร์ บัค เซ็นเตอร์ จำกัด ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิภาพการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ลักษณะงานที่รับผิดชอบ โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และความสัมพันธ์ภายในองค์กรนั้น มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ คือ จากผลการศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานในด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลาและด้านค่าใช้จ่าย ของบุคลากรในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์ทุกตัวแปร ทั้งนี้ องค์การจะต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนบุคลากรในการทำงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอทั้งเครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ควรมีระบบในการตรวจสอบผล

การปฏิบัติงานเป็นระยะเพื่อให้บุคลากรมีความตื่นตัวและใส่ใจในการทำงานมากขึ้น ลดความผิดพลาดในการทำงาน การทางพิเศษแห่งประเทศไทย เน้นการทำงานเป็นทีมให้เกิดการยอมรับร่วมกัน ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้บุคลากรได้กล้าแสดงออกด้านความคิด ทักษะเพิ่มมากขึ้น และเน้นกระบวนการทำงานมากกว่าขั้นตอนที่กำหนดไว้ ต้องสามารถยืดหยุ่นในการทำงานเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโปรแกรมสำเร็จรูปเกี่ยวกับระบบสารสนเทศยุค4.0 มาใช้ในการพัฒนาขั้นตอนการทำงานเพื่อลดระยะเวลาในการทำงาน และสะดวกแม่นยำเพิ่มมากขึ้น
2. ควรศึกษาเพิ่มเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิภาพในการทำงานในด้านการสื่อสารด้วยการนำเทคโนโลยีสมาร์ทโฟนมาใช้ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานระหว่างดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- การทางพิเศษแห่งประเทศไทย. (2561). *โครงสร้างกาจัดแบ่งส่วนงาน*. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2562 จาก http://www.exat.co.th/index.php?ct_id=61&type=content.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2561). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำประเทศไทยสู่ประเทศไทย 4.0. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1(1),1-19.
- ฉัญญ์ณณ์ช รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2553). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงาน บริษัท อมารินทร์บู๊ต เซ็นเตอร์ จำกัด*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นงนุช วงษ์สุวรรณ. (2552). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- แผนแม่บทเชิงกลยุทธ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 2559-2563. (2561). การทางพิเศษแห่งประเทศไทย
- สาธิต แก้วทึง. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิผลในการ ทำงานของ พนักงาน การทางพิเศษแห่งประเทศไทยฝ่ายควบคุมจราจร*. การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏเพชรบุรีวิจัย ศิลปวัฒนธรรม ครั้งที่ 4.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2561). *ประเทศไทย 4.0*. สืบค้นค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2561. จาก <http://www.admissionpremium.com/content/1377>:

เอกสิทธิ์ สนามทอง. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: แนวทางพัฒนาสู่ความสำเร็จขององค์กร.
วารสารเกษมบัณฑิต, 20(1), 67-77.

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของส่วน
ราชการ กรณีศึกษากรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
Effective Factors for the Information Technology usage in Public Sector
Operations: A Case Study of Department of Industrial Promotion
Ministry of Industry

โสภิน โภยมรัตน์สิน¹, วัฒนา อร่ามเชียรธำรง²

Sopin Payomratanasin², Watana Aramtiantamrong²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

¹Email: sopin.fine@gmail.com

Received March 25, 2020; Revised April 7, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ตามลักษณะส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) สถิติพรรณนา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่ายเพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล ซึ่งมีการคำนวณที่ไม่ยุ่งยาก และ 2) สถิติเชิงอนุมาน ด้วยการทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดค่าการตัดสินใจ ในการทดสอบสมมติฐานไว้ที่ระดับ 0.05 ได้วิเคราะห์โดยสถิติทดสอบ Chi-Square Test เพื่อทดสอบอิทธิพล ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และมีการตรวจเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยรวมทุกด้าน มีการนำไปใช้อยู่ในระดับที่มาก และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากร จำแนกตาม สถานที่ปฏิบัติงาน อายุ ระดับ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ; การปฏิบัติงานของส่วนราชการ; การปฏิบัติงานของบุคลากร

ABSTRACT

The purpose of this research was to compare the level of information technology utilization in the operations of personnel at the Department of Industrial Promotion, Ministry of Industry According to personal characteristics as well as to study the factors that have effected the use of information technology in the work of personnel Department of Industrial Promotion Ministry of Industry. This study was quantitative research, tools for data collection was questionnaire with closed-ended questions using statistical analysis as follow 1) descriptive statistics by using simple data analysis methods to describe data characteristics which has had simple calculations and 2) inference statics with hypothesis testing by determining decision values In the hypothesis testing at the level of 0.05, analyzed by Chi-Square to test the influence between independent variables and dependent variables as well as having the equipment inspected by 5 experts.

The result of research was found that level of information technology implementation of personnel from the Department of Industrial Promotion Ministry of industry overall, all aspects have been used at a high level and factors affecting the use of information technology in the work of personnel classified by workplace, age, position, research degree, job characteristics no relationship with the use of information technology.

Keywords: Technology, Information Technology, Public Operation, Employee Operations

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงเชิงพลิกผันที่เกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ ได้มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการ สถาบันสาธารณะ ทั้งองค์การภาครัฐและเอกชน ในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ ด้วยการปรับตัว รวมถึงความร่วมมือในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ และยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ภาคเอกชน และรัฐบาลด้วย ดังนั้นภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการที่ดีขึ้น การใช้เทคโนโลยีในเชิงนวัตกรรม ซึ่งจะเป็นการช่วยให้การบริหาร การปรับโครงสร้าง และการทำงานมีความทันสมัยสามารถพัฒนาประสิทธิภาพได้โดยรวม และยังเป็นกระบวนการเสริมความแข็งแกร่งให้กับระบบงานของรัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ ไปจนถึงการเพิ่มความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน รัฐบาลจึงต้องปรับตัวตามข้อเท็จจริงที่ว่าอำนาจได้เปลี่ยนมือจากรัฐไปสู่เทคโนโลยี

สารสนเทศ และจากสถาบันที่มีอยู่ไปสู่กลุ่มเครือข่าย เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดการรวมกลุ่มและการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม (Klaus Schwab, 2016)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก การติดต่อสื่อสาร รวมทั้งการใช้อินเทอร์เน็ต ค้นหาข้อมูลต่าง ๆ แม้กระทั่งใช้ในการศึกษา (Poovarawan, 2012) ซึ่งการที่องค์กรจะเลือกวิธีการพัฒนาระบบงานว่าจะใช้วิธีการใด เพื่อให้ได้ระบบงานใหม่ที่ตอบสนองความต้องการ และมีความคุ้มค่าต่อองค์กรมากที่สุด การพิจารณาความจำเป็นต้องทำอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ โดยสามารถพิจารณาจากปัจจัย และความพร้อมขององค์กรนั้นๆ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความต้องการ เนื่องจากความต้องการระบบงานเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก ๆ ที่ต้องดำเนินการให้ชัดเจน โดยจะต้องทำการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในองค์กร เพื่อให้รู้ว่าองค์กรต้องการอะไร และในส่วนของบุคลากร ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสาร ข้อมูลพร้อมอุปกรณ์ (Data Communications and Peripherals) ระบบซอฟต์แวร์ ควบคุมคอมพิวเตอร์ (System Software) การจัดสร้างฐานข้อมูลและผู้ดูแลฐานข้อมูล (Data Base Design and Data Base Administrator) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์และออกแบบระบบงาน (System Analysis) นักเขียนโปรแกรมที่ชำนาญการ (Experienced Programmer) และประการสำคัญ คือ มีผู้รู้และชำนาญการในการบริหารโครงการ (Project Management Expert) หรือไม่ ทางด้านธุรกิจจะต้องมีนักวิเคราะห์ด้านธุรกิจ (Business Analysis) ซึ่งจะต้องเป็นผู้รอบรู้งานด้านธุรกิจอย่างถ่องแท้ และครอบคลุมทุกด้านของธุรกิจนั้น จะเห็นได้ว่าการที่จะพัฒนาระบบงานเองต้องมีความพร้อมหลายด้าน ต้องใช้เวลาในการสร้างสมประสบการณ์มานาน กว่าที่จะสามารถดำเนินงานด้วยตนเองได้ องค์กรขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ที่ได้สร้างกันมาตั้งแต่เมื่อองค์กรมีขนาดเล็กจนเติบโตใหญ่ มีความแข็งแกร่ง มีผู้ชำนาญการครบทุกด้าน จึงสามารถพัฒนาระบบงานด้วยตนเองได้ แต่นั่นหมายถึงต้องใช้ระยะเวลานาน (Supoj Kosiyajinda, 2004) เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารองค์กร ต่างก็ต้องตระหนักถึงความจำเป็นของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน (Lorsuwannarat, 2016)

จากความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้องค์กรทั้งภาคธุรกิจและภาครัฐต่าง ๆ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ แม้แต่ในระบบราชการก็ได้สนับสนุนให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ ที่สามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี มีการกำหนด ประเด็นยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากร มีความเป็นมืออาชีพ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2561) โดยมีกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงานของรัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) นำเทคโนโลยีมาใช้ภายในองค์กร เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น ยกกระดับคุณภาพ การให้บริการประชาชน สร้างความโปร่งใสในการ

ดำเนินงานและให้บริการ รวมทั้ง ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานแบบเวอร์ชวล (Virtual Office) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติราชการ และประหยัดค่าใช้จ่าย พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรทุกระดับของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชน (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2561), 2556)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีหน้าที่เสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และวิสาหกิจชุมชน (Micro Enterprise) เพื่อให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ท่ามกลางปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ภัยพิบัติ มาตรการทางการค้า ข้อกฎหมายใหม่ ๆ รวมถึงงานด้านวิจัยพัฒนาที่เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ค้นคว้า ทดลอง เพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการเพิ่มผลผลิตให้แก่ผู้ประกอบการ ปัจจุบันเมื่อโลกหมุนเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องบูรณาการ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการปรับจุดยืนของอุตสาหกรรมไทยครั้งใหญ่ สามารถแข่งขันและยืนหยัดบนเวทีทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก (Industrial Promotion Department of Ministry of Industry, 2020)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากร ซึ่งข้าราชการนับเป็นหนึ่งในอาชีพที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งการบริหารจัดการต่าง ๆ ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ตามลักษณะส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีสถานที่ปฏิบัติงานตั้งอยู่ที่ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
2. ประชากรที่ใช้ศึกษาคือข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ ลูกจ้างเงินทุนหมุนเวียน และจ้างเหมาบริการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จำนวน 207 คน (กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 2557 ข้อมูล ณ วันที่ 10 มีนาคม 2557)

3. กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (stratified random sampling) จำนวน 136 คน

4. ระยะเวลาในการทำวิจัย ทำการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 จนถึง เดือนพฤษภาคม 2563 รวมระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 3 เดือน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน
  2. ปัจจัยเกี่ยวกับงานที่แตกต่างกันมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน
- ตัวแปรที่ทำการวิจัย มีดังนี้

ตัวแปรต้น

1. ข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 สถานที่ปฏิบัติงาน
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับตำแหน่ง
- 1.4 อายุราชการ
- 1.5 วุฒิการศึกษา
- 1.6 ลักษณะงานที่รับผิดชอบ
- 1.7 ประสบการณ์อบรมด้านคอมพิวเตอร์
- 1.8 ทักษะความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ตัวแปรตาม

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

- 2.1 ด้านการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2.2 ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน
- 2.3 ด้านนโยบายของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- 2.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

อิทธิพลทางเทคโนโลยี

อิทธิพลทางเทคโนโลยีประกอบด้วยผู้ชำนาญการ กระบวนการ และระบบ ซึ่งองค์การใช้

เพื่อปรับปรุงการผลิตสินค้าและบริการ โดยที่มีการวิจัยและทดลองทางวิทยาศาสตร์มาก่อน การนำเทคโนโลยีมาใช้ ทำให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ และทำให้องค์การมีเครื่องมือและดำเนินการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ใช้พลังงานน้อยลง และใช้แรงงานคนน้อยลงมาก ซึ่งในปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร และยังกว่านั้น สามารถทำงานด้านการออกแบบสินค้า งานวิศวกรรม การผลิต การขนส่ง การสื่อสาร มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถให้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อให้การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เช่นข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน ลูกค้า หรือคู่แข่งชั้น เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ยังสามารถทำให้เกิดบริการใหม่ ๆ ในระดับธุรกิจข้ามชาติได้ เช่น เรื่อง Internet และ E-Commerce ซึ่งอิทธิพลทางเทคโนโลยีนี้ จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในองค์กร ดังนั้นองค์กรควรจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องจักร เครื่องมือ หรือระบบงานที่ล้าสมัย และองค์กรควรต้องพัฒนา ทักษะทางด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา (Pinaisap, 2017)

แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ

โดยความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้ยินกันบ่อย ๆ มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า Information Technology หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งหมายถึงอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมประมวล เก็บรักษาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งตัวอย่างของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร (facsimile) เครื่องโทรศัพท์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ดังนั้นจึงถือว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้มากมาย ทั้งในชีวิตประจำวันในการทำงานหรือการติดต่อสื่อสาร (Lorsuwannarat, 2016)

การจัดการกับสารสนเทศ

Peter Drucker (1999) ปรมาจารย์ด้านการจัดการในยุคปัจจุบัน กล่าวว่า คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วย 2 คำ คือ ตัว I และตัว T ตัว I คือ information และ T คือ technology ซึ่งดริคเกอร์บอกว่า I สำคัญกว่าตัว T โดยเขากล่าวว่า สารสนเทศถือเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและขาดไม่ได้ โดยใช้ภาษาอังกฤษว่า critical asset ตัว T จะเป็นเหมือนกระป๋องเปล่าหากไม่มี I เข้ามาหล่อเลี้ยง สารสนเทศเป็นสิ่งที่เราใช้ในการทำงานหรือตัดสินใจ เราจึงเห็นว่าหลายหน่วยงานได้ลงทุนจำนวนมากเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล หรือสารสนเทศมาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Lorsuwannarat, 2016)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์

เทคโนโลยีทางด้านเครื่องมือในการผลิต เครื่องจักรกล หรือแม้กระทั่งซอฟต์แวร์ (software) ช่วยทำให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในส่วนฝ่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปัจจุบันนี้ ได้มีการนำซอฟต์แวร์เข้ามาช่วยในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และมีบทบาทมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเช่น การบันทึกข้อมูลของพนักงาน (HR inventory) ส่งเชื่อมโยงกับส่วนของการประเมินผล การปฏิบัติงาน และให้เงินเดือน สวัสดิการรวมทั้งการฝึกอบรมหรือการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRIS)

จากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร คำว่าโลกาภิวัตน์ เป็นคำที่ได้ยินกันแพร่หลาย บางคนบอกว่าหมายถึง "โลกไร้พรมแดน" การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดสามารถรับรู้สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวางซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ การเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารและการเดินทางของข้อมูลมีความรวดเร็ว และศตวรรษที่ 21 จึงกลายเป็นยุคแห่งข้อมูลความรู้ ทำให้เกิดความร่วมมือหรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของเศรษฐกิจทั่วโลก โลกาภิวัตน์มีการพัฒนามาจากหลายปัจจัยของการพัฒนาเศรษฐกิจโลก นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ทำให้เกิดการผลิตรายใหญ่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกระบวนการทำงานภายในองค์การ (Pinaiap, 2017) ดังนั้นองค์การจึงควรเรียนรู้ วิธีการปรับปรุงคุณภาพจากผู้มีความสามารถหรือความเชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาพนักงานในการเข้าถึง และเกิดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีที่สูงขึ้น (Cook and Gildner, 2006) โดยใช้ผู้ที่มี ความชำนาญในการเพิ่มความเชี่ยวชาญ ให้แก่บุคลากรในองค์การ ในกิจกรรมหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ (Wetchayanon, 2016) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับองค์การสามารถขับเคลื่อนกระบวนการให้เป็นไปตามกลไกตลาด ด้วยการทำงานประสานกันเพื่อปรับเปลี่ยนสมดุล ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของธุรกิจ ในการเข้าสู่ตลาด การสร้างสมรรถนะ และการส่งมอบบริการจนประสบความสำเร็จ (Plansky & Caglar, 2016)

จากภายใต้การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ที่ส่งผลกระทบต่อวิธีบริหาร การจัดการ และการจัดสรรทรัพยากรของธุรกิจต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์วิธีใหม่ ๆ พลิกผันห่วงโซ่คุณค่าเดิมไปอย่างมีนัยสำคัญ เทคโนโลยี ดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารของโลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานและการชำระเงินแบบดั้งเดิมไปอย่างมีนัยสำคัญ เอื้อให้เกิดประเภทงานใหม่ ๆ ที่มีความยืดหยุ่นสูงและมีลักษณะชั่วคราว (รู้จักกันในชื่อระบบเศรษฐกิจตามต้องการ) ก่อเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในตลาดงานในบริบทของเศรษฐกิจตามต้องการ การเข้าถึงเครือข่ายมือถือและข้อมูล การคิดค้นรูปแบบสัญญาจ้างงานใหม่ ๆ และรูปแบบสังคมที่เหมาะสมกับแรงงานและธรรมชาติของงานที่แปรเปลี่ยนไป (Schwab, 2016) โดยเทคโนโลยีจะเป็นพลังขับเคลื่อนปฏิกิริยาของการปิดล้อมการลงทุนกิจกรรมที่พึ่งพาข้อมูลส่วนใหญ่ก็สามารถดำเนินการได้แม้อยู่ห่างไกลกัน ช่วยให้งานขององค์การยุคใหม่เสร็จสิ้นโดยไม่จำเป็นต้องมีสถานที่ทำงาน อีกทั้งยังช่วยให้้องค์การสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้มากขึ้น (Corbett, 2004) เป็นการนำอินเทอร์เน็ตเข้าไปผสมผสานรวมกับเรื่องทุกอย่างที่เราทำคือยุคที่อินเทอร์เน็ตไม่ได้เป็นของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต อีกต่อไป แต่เป็นยุคที่ผลิตภัณฑ์ทุกอย่างจะต้องอาศัยอินเทอร์เน็ต เป็นการผนวกอินเทอร์เน็ตเข้ากับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

(Internet of Things) หรือการเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตเข้ากับทุกสิ่งทุกอย่าง (Internet of Everything) ผู้ประกอบ การในยุคดังกล่าวนี้จะลุกขึ้นท้าทายอุตสาหกรรมที่สำคัญ และมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของเรามากที่สุด ผู้ประกอบการเหล่านี้ (Case, 2016)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการทางสถิติ การสำรวจโดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิด ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อน นำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง และหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบข้อมูล ลงรหัส และประมวลผลข้อมูล คือนำข้อมูลที่ผ่านการลงรหัสเรียบร้อยแล้วมาบันทึกเข้าไฟล์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

2. การรวบรวมและ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการบรรยายลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ โดยจะต้องเก็บข้อมูลมาทั้งหมดหรือทุกหน่วยประชากรเป้าหมาย และไม่ใช่ผลที่ได้ไปอ้างอิงกับข้อมูลกลุ่มอื่น ๆ โดยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่ายมาบรรยายลักษณะของข้อมูลซึ่งมีการคำนวณไม่ยุ่งยาก

2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statics) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลบางส่วนซึ่งเรียกว่าตัวอย่าง และข้อมูลจากตัวอย่างนี้จะเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ผลสรุปเกี่ยวกับประชากร เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยกำหนดค่าการตัดสินใจในการทดสอบสมมติฐานไว้ที่ระดับ 0.05 ได้วิเคราะห์โดยสถิติทดสอบ Chi-Square Test เพื่อทดสอบอิทธิพล ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

1. ระดับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยรวมทุกด้าน มีการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก โดยมี ด้านการ

ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานด้านนโยบายของหน่วยงาน ด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จำแนกตาม สถานที่ปฏิบัติงาน อายุ ระดับตำแหน่ง วุฒิกการศึกษา ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ประสพการณ์อบรมด้านคอมพิวเตอร์ ในด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทักษะความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การวิจัยระดับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยรวมทุกด้าน มีการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ในด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานด้านนโยบายของหน่วยงาน ด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของ e-Government ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเทคโนโลยี ในการทำให้การกำหนดกระบวนการทำงานมีความชัดเจน ทำให้ง่ายในการปรับปรุงกระบวนการทำงานในการลดขั้นตอน ลดเวลา และลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพในการบริการประชาชน ทำให้ประชาชนมีช่องทางในการรับบริการที่รวดเร็ว และบริการได้ทุกที่ ตลอดเวลา อันทำให้ประชาชนเพิ่มความพอใจมากยิ่งขึ้น (Lorsuwannarat, 2016) ในส่วนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับ ประสพการณ์อบรมด้านคอมพิวเตอร์ ในด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี สารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความรู้เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ ในด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ให้มีความเหมาะสม ทั้งในด้านเทคนิค (Technical Approach) ที่มุ่งสนใจในเรื่องของความรู้ความสามารถในเรื่อง ของเทคโนโลยีและระบบ เช่น ควรจะใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอะไร เวอร์ชันใด ใช้ฐานข้อมูล และแนวทางที่ผสมผสานด้านเทคนิคและด้านสังคม (Socio-technical Systems) แนวทางนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของระบบในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงาน (Lorsuwannarat, 2016) เมื่อระบบการทำงานผูกติดกับคอมพิวเตอร์และเกิดข้อขัดข้องขึ้นมา (Tippawan Lorsuwannarat, 2016) รวมถึงปัญหาในเรื่องความปลอดภัยในโลกไซเบอร์ (cyber security) ที่ปัจจุบันนี้เป็นปัญหาที่ทุกประเทศในโลกกำลัง

เผชิญอยู่ ซึ่งได้ถูกกล่าวถึงใน World Economic Forum ดังนั้น การใช้ระบบสารสนเทศมาช่วยเหลือในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องพึงระวังการป้องกันความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

โดยผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบบริหารงานของส่วนราชการในด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่อไป จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้มีแนวคิดและข้อเสนอแนะโดยสรุปคือ หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่บุคลากร เช่น การฝึกอบรม เพิ่มทักษะความรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ให้มีความเหมาะสม ทั้งในด้านเทคนิค (Technical Approach) ที่มุ่งสนใจในเรื่องของความรู้ความสามารถในส่วนของเทคโนโลยีและระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อมูลที่ได้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่า ถึงแม้เทคโนโลยีสารสนเทศจะทำให้การทำงานขององค์กรมีประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น มีความรวดเร็วมากขึ้นด้วยความสามารถในการประมวลผลตาม คำสั่ง การจัดเก็บ การรวบรวม และการเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ในลักษณะที่เราเรียกว่า Real time คือเวลาในการป้อนข้อมูล ประมวลผล และการได้ผลผลิตออกมาแทบจะเป็นเวลาเดียวกัน แต่หากการทำงานของเรapingพาเทคโนโลยีมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในด้านลบรวมถึงระบบป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เทคโนโลยี ก็อาจทำให้เกิดความเสียหายได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป เราสามารถนำแนวคิดจากการวิจัยครั้งนี้ ไปศึกษาเจาะลึกเฉพาะด้านถึงผลกระทบทางลบที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีหน้าที่เสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และวิสาหกิจชุมชน (Micro Enterprise) ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของส่วนราชการ กรณีศึกษา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการเป็นอย่างมาก เนื่องจากความสัมพันธ์ของเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการจำเป็นต้องมีความสอดคล้องและ

เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งจากการเปลี่ยนผ่านก้าวสู่การเป็นอุตสาหกรรม ยุค 4.0 ในพลวัตยุคโลกาภิวัตน์ ที่เป็นยุคของการใช้เทคโนโลยีในเชิงนวัตกรรม และจากผลของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทำให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เกิดความตื่นตัวในระบบการทำงานโดยปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน จากการบูรณาการด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการติดต่อสื่อสาร เข้ามาปรับใช้ในการให้บริการแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วแก่ประชาชน พร้อมทั้งยังเป็นส่วนในการช่วยบริหารจัดการในส่วนองระบบงานและระบบคนภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการทำงานเชิงรุกมากกว่า

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ภาครัฐศึกษา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม นั้นมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นจำนวนมาก โดยที่สถานที่ปฏิบัติงาน อายุ ระดับ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ลักษณะงานที่รับผิดชอบไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ซึ่งประสบการณ์ในการอบรมด้านคอมพิวเตอร์ และด้านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี รวมถึงทักษะความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้น จากปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นผลทำให้การทำงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม มีคุณภาพในการบริการประชาชน ทำให้ประชาชนเข้าถึงการทำงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยลดขั้นตอน ลดเวลา และลดต้นทุน มีช่องทางในการรับบริการที่รวดเร็วแก่ประชาชน อีกทั้งมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

References

- Boonbongkarn, J. (2004). Business environment. (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Case S., (2016). The Third Wave: An Entrepreneur's Vision of the Future. USA: An Imprint of Simon & Schuster.
- Cook, M. F. and Gildner, S. B. (2006). *Outsourcing Human Resource Functions: How, Why, When, and When not to Contract for HR Services*. (2nd ed.). USA: Central Plains Book Manufacturing.

- Corbett, M. F. (2004). *The Outsourcing Revolution: Why it makes sense and how to do it right*. New York: Kaplan Publishing.
- Couto, V., Plansky, J. and Caglar, D. (2017). *Fit for Growth: A Guide to Strategic Cost Cutting, Restructuring, and Renewal*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Industrial Promotion Department of Ministry of Industry. *The History of Industrial Promotion Department*. Retrieved February 20, 2020, from <https://www.dip.go.th/th/category/about-us/about>)
- Kosiyachida, S., (2004). *Employment of IT System Development*. Bangkok: Thankamon Printing.
- Lorsuwannarat, T. (2016). *e-Government*. 10th edition, Bangkok: Zat Four Printing.
- Petchsawang, P. (2018). *Human Resource Planning Strategy*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Pinaisap, B. (2017). *Human resource management*. Nonthaburi: Rattana Thai Printing.
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. Switzerland: World Economic Forum.
- Wetchayanon, N. (2016). *Strategic Human Capital Management*. (2nd ed.). Bangkok: The Graphic Systems Company Limited.

การวิเคราะห์ทางเลือกการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวี ตามแนวคิดการวิเคราะห์
ต้นทุนและประสิทธิผลสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะในประเทศไทย

An Analysis of Alternatives to Reducing HIV Infection According
to the Concept of Cost and Effectiveness Analysis to
Formulate Public Policy in Thailand

วัฒนา อร่ามเชียรธำรง¹, โสภิน โภยมรัตน์สิน²

Watana Aramtiantamrong¹, Sopin Payomratanasin²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

¹Email: doctorwatana@gmail.com

Received March 25, 2020; Revised April 7, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การวิเคราะห์ทางเลือกการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีตามแนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผลสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์นโยบายทางเลือกในการกำหนดนโยบายทางเลือกเพื่อลดผู้ติดเชื้อ HIV รายใหม่ในประเทศไทยให้เป็นไปตามปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV 2016) และ (2) เสนอแนะทางเลือกที่มีประสิทธิผลเพื่อการกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุข ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือของทางราชการที่เป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ จากนั้นวิเคราะห์การนำเสนอทางเลือกต่าง ๆ รวมถึงเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของนโยบาย วิธีการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล การวัด/เกณฑ์การวัด การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ การค้นพบและข้อสรุป

ผลจากการศึกษาพบว่า ทางเลือกที่ 2 เป็นการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบรวมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ” เป็นทางเลือกที่น่าจะเหมาะสมกับการที่ประเทศไทยจะนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะในการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้บรรลุเป้าหมายการยุติปัญหาโรคเอดส์ภายในช่วงเวลาที่กำหนด เนื่องจากนโยบายทางเลือกดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด ซึ่งเป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) แต่ได้รับประสิทธิผลมากกว่าสามารถที่จะลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ได้มากกว่าเป้าหมายที่กำหนด

คำสำคัญ: นโยบายทางเลือก; การวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล; การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ

ABSTRACT

The article to be An Analysis of Alternatives to Reducing HIV Infected Person by the Concept of Cost and Effectiveness Analysis in Determining Public Policies in Thailand was to have the objectives 1) to analyze alternative policies in determining alternative policies to reduce New HIV infected persons in Thailand are by the HIV Political Declaration at the United Nations Political Declaration on HIV 2016 and 2) to suggest the choice of an effective policy for public health. The researcher collected data from credible documents to the government which was the agency that set the policy to prevent and solve the AIDS problem. To analyze the presentation of the different policy options including the achievement and objectives of the policy cost and effectiveness analysis methods, measurement / criteria data collection used in public policy analysis, findings and conclusions.

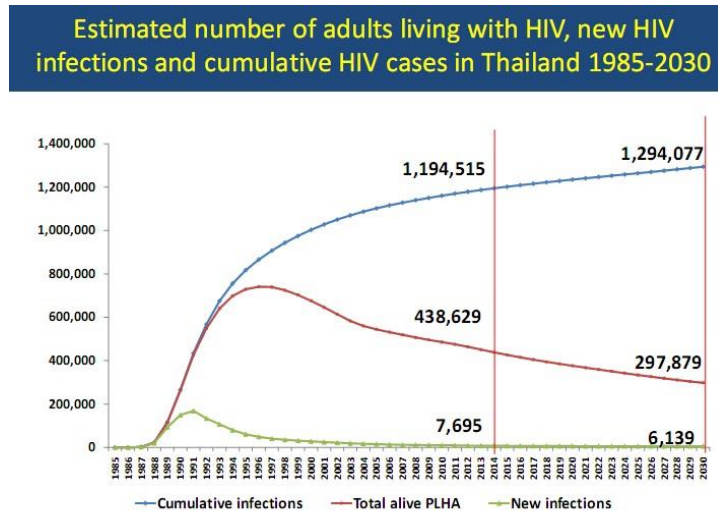
The results of the study were shown that the second option, "treating HIV-infected people with public-sector antiretroviral drugs" should be a suitable option for Thailand to the formulation of public policy to reduce new HIV infected people to achieve the goal of ending the AIDS problem within a specified period because the said the alternative policy has the lowest cost which was by the principle of cost and effectiveness analysis (Cost-Effectiveness Analysis) but more effective. To reduce the number of new infections more than the specified target.

Keywords: policy alternatives; cost and effectiveness analysis; public policy analysis

บทนำ

ประเทศไทยได้ตรวจพบผู้ติดเชื้อเอชไอวีเป็นครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2527 หากนับจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีจนถึงปีพ.ศ. 2557 พบว่า มีจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีสะสมอยู่ที่ประมาณ 1,194,515 คน และปีพ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนถึง 1,294,077 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) โดยสำนักกระบวนวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ประมาณการณ์จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (AIDS Epidemic Model and SPECTRUM สรุปสถานการณ์เอชไอวีในประเทศไทยเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2558 ประมาณการณ์ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ยังมีชีวิตอยู่จำนวน 437,700 คน เป็นเพศชาย 256,100 คน เป็นเพศหญิง 181,600 คน (คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์, 2560) แม้รัฐบาลในยุคต่าง ๆ จะมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยโรคเอดส์ก็ตาม ปัญหาผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ก็ยังคงอยู่และมีบางกลุ่มที่เพิ่มขึ้น

กราฟ 1 การคาดการณ์จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีชีวิตอยู่ ผู้ติดเชื้อรายใหม่ ผู้เสียชีวิต ในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2573

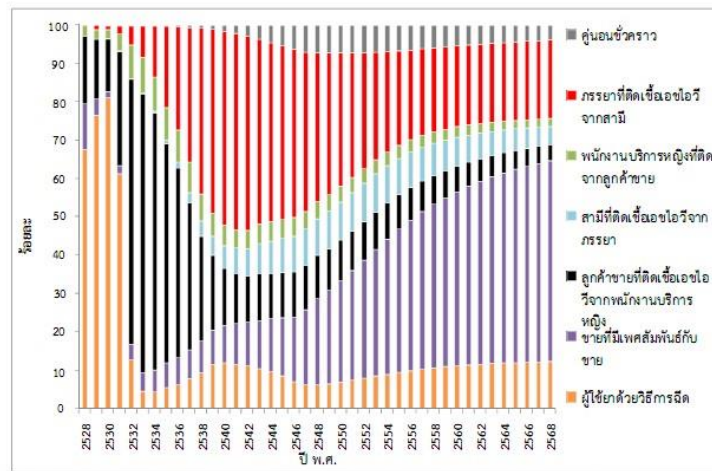
Source: Summary Result 2010-2030 Projection for HIV/AIDS in Thailand by Thailand Working Group on HIV/AIDS Projection

ที่มา: สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2558)

ปัญหาโรคเอดส์จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญอย่างมาก ทำให้องค์การสหประชาชาติมีความพยายามที่จะให้ทุกประเทศร่วมกันขจัดปัญหาดังกล่าวให้ลดลงมากที่สุด หรือสามารถยุติปัญหานี้ได้ โดยได้มีการทำปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV 2016) เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 องค์กรสหประชาชาติได้มีการกำหนดเป้าหมายที่จะยุติปัญหาโรคเอดส์ที่เรียกว่า “Ending AIDS” ให้ได้ภายในปีค.ศ.2030 (พ.ศ.2573) โดยให้ทั่วโลกร่วมกันดำเนินการตั้งแต่ปีค.ศ. 2016 (พ.ศ.2559) เป็นต้นไป ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ 3 เป้าหมายด้วยกัน ประกอบไปด้วย 1) การลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ให้เหลือน้อยกว่า 500,000 คนจากทั่วโลก 2) การลดการตายอันมีสาเหตุมาจากเอดส์ให้เหลือน้อยกว่า 500,000 คนจากทั่วโลก และ3) การบริหารจัดการที่ดี และการเลือกปฏิบัติกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี (UNAIDS, 2016) ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวนั้นก็ถือเป็นเป้าหมายร่วมที่ทุกประเทศจะดำเนินการร่วมกันภายในประเทศของตน ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามจำนวนและช่วงเวลาที่กำหนดให้ได้ โดยที่ประเทศไทยได้นำมาสู่การปฏิบัติและส่งผลให้ประเทศไทยมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์เปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยมุ่งเน้นการดำเนินงานในระยะสั้นก็ได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินนโยบายเป็นระยะยาวมากขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2660 ลงมติเห็นชอบยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ.2560-2573 และมอบหมายให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ต่อไป ซึ่งหนึ่งในแนวนโยบายการยุติปัญหาเอดส์ (Ending AIDS) คือ การลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ให้ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 คน เนื่องจากพบว่า จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ในบางกลุ่มเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ (ดูกราฟ 2) ซึ่งสิ่งที่เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมคือ

รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้คนไทยทุกคนสามารถได้รับยาต้านไวรัสโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในทุกสิทธิการรักษา (หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประกันสังคม สิทธิข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจ) ซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกที่ให้ยาต้านไวรัสแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยไม่คำนึงถึงเม็ดเลือดขาวหรือภูมิคุ้มกัน (CD 4) แต่ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่และผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เสียชีวิตอยู่

กราฟ 2 การประมาณสัดส่วนของผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ จำแนกตามกลุ่มประชากรและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ระหว่างปี พ.ศ.2528–2568

ที่มา: สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2558)

นโยบายทางเลือก

1. การให้คนไทยทุกคนสามารถได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในทุกสิทธิการรักษา (หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประกันสังคม สิทธิข้าราชการ) เป็นนโยบายที่รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการอยู่
2. การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ
3. กำหนดให้คนไทยทุกคนสามารถตรวจเลือดได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ฟรี) ปีละ 2 ครั้ง ณ โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง

ทางเลือกที่ 1 การให้คนไทยทุกคนสามารถได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในทุกสิทธิการรักษา (หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประกันสังคม สิทธิข้าราชการ) เป็นนโยบายที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ทางเลือกที่ 2 การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ แม้ว่าเหตุผลทางการแพทย์และทางการเข้าถึงการรักษาจะอธิบายได้ว่าทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2 จะเหมือนกันก็ตาม แต่สำหรับในทางเลือกที่ 2 นั้นจะมีความแตกต่างจากทางเลือกที่ 1 ในประเด็นที่เกี่ยวกับการที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีจะต้องร่วมออกค่าใช้จ่ายในการรักษาหรือการซื้อยาต้าน

ไวรัสเอชไอวี โดยทางเลือกนี้ใช้แนวคิดที่เคยดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2518 ที่รัฐบาลได้มีการจัดทำนโยบายหลักประกันสุขภาพ โดยเริ่มจากการจัดทำโครงการบัตรประกันสุขภาพแก่ผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และยังได้มีการจัดทำบัตรสุขภาพแบบสมัครใจ โดยมีเป้าหมายไปที่ผู้มีรายได้น้อย โดยผู้ถือบัตรต้องเสียค่าบริการ 500 บาท และรัฐบาลร่วมสมทบอีก 500 บาท ในกรณีนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจมีความแตกต่างกันจึงอาจกำหนดการต้องจ่ายค่าบริการให้มีราคาที่สูงขึ้น ส่วนการรักษาควรเป็นแบบร่วมจ่ายคนละครึ่งระหว่างรัฐบาลกับผู้ป่วยที่ใช้บริการของรัฐ (เป็นการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ อยู่ระหว่างการร่างพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.... โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560)

ทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2 มีความเหมือนกันในทางการแพทย์และทางการเข้าถึงการรักษาที่เกี่ยวกับนโยบายการให้ยาด้านไวรัสเอชไอวี ดังนี้

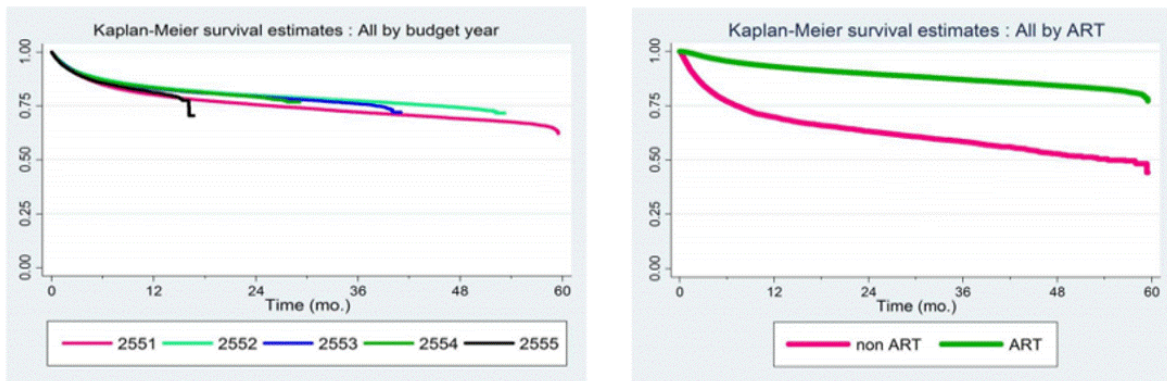
การบริการการรักษาด้วยยาด้านไวรัสทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีโอกาสในการเข้าถึงการรักษาที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากยามีราคาที่ถูกลงมากและคุณภาพของยาทำให้มีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นเท่าอายุชัชคนปกติ หากดูแลตัวเอง ไม่รับเชื้อเพิ่ม กินยาตรงตามเวลา ซึ่งถือว่าการให้ยาด้านไวรัสเป็นการป้องกันที่ดีมีประสิทธิภาพที่สุด (ประพันธ์ ภาณุภาค, ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยโรคเอดส์สภากาชาดไทย, 2555) การให้ยาด้านไวรัสเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการติดเชื้อ เพราะสามารถลดจำนวนไวรัสและสามารถลดอัตราการถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้ (นิตยา ภาณุภาค, ศูนย์วิจัยโรคเอดส์สภากาชาดไทย, 2555) จากการศึกษาวิจัยของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า “หากผู้ติดเชื้อเอชไอวีได้รับยาด้านไวรัสเร็วไม่เกิน 1 เดือนหลังวินิจฉัยว่าได้รับเชื้อ HIV และกินยาด้านไวรัสอย่างต่อเนื่อง จะมีประสิทธิผลในการลดการติดเชื้อเอชไอวีได้สูงร้อยละ 96 จนไม่สามารถแพร่โรคต่อไปได้ จะลดการเสียชีวิตผู้ป่วยได้ปีละไม่ต่ำกว่า 700 คน” (นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข, 2557) ทำให้นโยบายการให้ยาด้านไวรัสเอชไอวีกลายเป็นนโยบายหรือมาตรการของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่ดำเนินนโยบายมาอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากยาด้านไวรัสจะสามารถยืดชีวิตให้ผู้ได้รับเชื้อเอชไอวีสามารถมีชีวิตที่ยาวนานขึ้น (มีการรอดชีพหรือรอดชีวิตสูงขึ้น) (ดูกราฟ 3) และหากทราบผลว่าติดเชื้อตั้งแต่เนิ่น ๆ จะทำให้สามารถมีอายุชัชเท่ากับคนปกติหากดูแลตัวเอง ไม่รับเชื้อเพิ่ม และสามารถที่จะป้องกันการแพร่เชื้อจากผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีไปยังผู้อื่น และผู้ที่ไม่ติดเชื้อเอชไอวีก็สามารถกินยาด้านไวรัสเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีได้ (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2557) และจากการศึกษา HPTN 052 ที่มีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นคู่ผลเลือดต่าง ๆ 1,763 คู่ใน 9 ประเทศ ส่วนใหญ่เป็นคู่ต่างเพศ พบว่า การรักษาฝ่ายที่มีผลเลือดบวกโดยเร็วด้วยยาด้านไวรัสเอชไอวีโดยไม่ต้องรอให้ระดับ CD 4 ลดต่ำ มีประสิทธิผลถึงร้อยละ 96 ในการป้องกันการถ่ายทอดเชื้อไปยังฝ่ายที่มีผลเลือดเป็นลบ และยังลดอัตราการเจ็บป่วยโดยเฉพาะการติดเชื้อวัณโรคนอกปอดลงได้ด้วย เมื่อเทียบกับผู้เริ่มยาด้านไวรัสเมื่อระดับ CD 4 ลดต่ำแล้ว และหลักฐานจาก Observation cohorts และ

mathematical models ของหลายประเทศที่สนับสนุนว่า การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสมีประสิทธิภาพในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในรายใหม่ในประเทศนั้นๆ ได้ การให้ยาต้านไวรัสจึงเป็นแนวทางของการรักษาเสมือนการป้องกัน (Treatment as Prevention: T as P) เพื่อหวังลดการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลงให้ได้มากที่สุด โดยจะทำให้ประเทศสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านเอชไอวีในระยะยาวได้ (สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

ผลลัพธ์ของการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์อายุ 15 ปีขึ้นไปที่ลงทะเบียนเข้ารับบริการที่คลินิกยาต้านไวรัส ปีพ.ศ. 2551-2555 โดยพิจารณาจากคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่มารับบริการ ผลการสำรวจ 21 โรงพยาบาลพบว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่ยังไม่ได้กินยาต้านไวรัส ประเมินตนเองว่ามีสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ดีมาก ดีเยี่ยมร้อยละ 54.4 ในขณะที่ผู้กินยาต้านไวรัสประเมินตนเองว่ามีสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี ดีมาก ดีเยี่ยม ร้อยละ 78.9 และ ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อภาพรวมของระบบการบริการและผู้ให้บริการ (ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ, 2557)

กราฟ 3 โอกาสรอดชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์อายุ 15 ปีขึ้นไปที่ลงทะเบียนเข้ารับบริการที่คลินิกยาต้านไวรัส ปีพ.ศ. 2551-2555

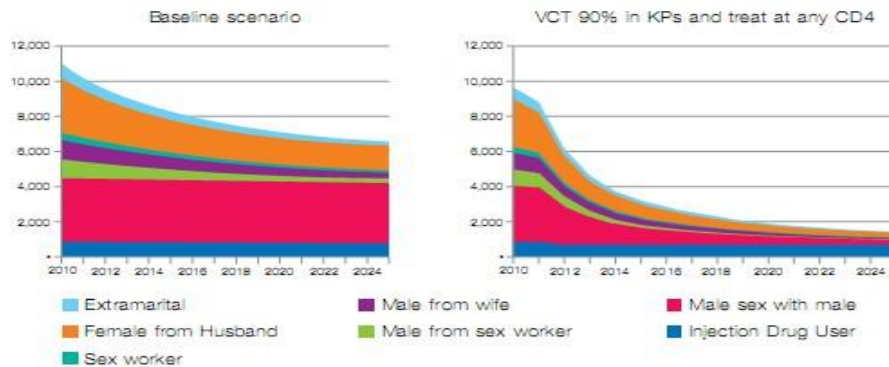
ที่มา : ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ (2557)

ทางเลือกที่ 3 กำหนดให้คนไทยทุกคนสามารถตรวจเลือดได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ณ โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง

เป็นทางเลือกที่รัฐบาลที่ได้บริหารราชการแผ่นดินในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2554-2557 ได้มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนทุกคน ทุกสิทธิเข้ารับการตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวีได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายปีละ 2 ครั้ง หากผลตรวจพบว่า ติดเชื้อเอชไอวีจะรับการตรวจรักษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะใช้สิทธิบัตรทอง ประกันสังคม ข้าราชการ (ไทยรัฐออนไลน์, 2555)

หากสามารถเข้าถึงการตรวจเลือดในกลุ่มประชากรหลักได้ถึงร้อยละ 90 นำผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ไม่ทราบสถานะว่าตนเองติดเชื้อเข้าสู่ระบบการรักษาได้ จะทำให้ผลการติดเชื้อรายใหม่ลดลงจากภาพทางซ้ายเปลี่ยนมาเป็นภาพทางขวา ซึ่งจะทำให้ปัญหาโรคเอดส์ลดลง (กราฟ 4)

กราฟ 4 การเปรียบเทียบผลหากสามารถเข้าถึงการตรวจเลือดในกลุ่มประชากรหลัก (ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่)

ที่มา: สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2557)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เป้าประสงค์และวัตถุประสงค์นโยบาย

การลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้เป็นตามปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV 2016)

สำหรับวัตถุประสงค์ของนโยบายในการกำหนดนโยบายทางเลือกนี้ คือ เพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้ได้ปีละไม่น้อยกว่า 1,000 คน ให้เป็นตามปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV 2016)

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิเคราะห์

วิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายทางเลือกในครั้งนี้ใช้ แนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) เป็นการวิเคราะห์ในกรณีที่เป้าประสงค์มากกว่า 1 เป้าประสงค์ นอกเหนือจากประสิทธิภาพ และเป้าประสงค์นั้นวัดเป็นเชิงปริมาณได้ แต่เป็นตัวเงินไม่ได้ (ณัฐฐา วินิจนัยภาค, 2554) โดยในการวิเคราะห์ทางเลือกครั้งนี้เป็นกรณีที่ประสิทธิผลคงที่ คือ กำหนดการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้ได้ไม่น้อยกว่าปีละ 1,000 คน ในทุกนโยบายทางเลือกที่ได้มีการวิเคราะห์ ส่วนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้เป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ไม่คงที่

การวัด/เกณฑ์การวัด

สำหรับเกณฑ์ในการวัดประสิทธิผล (การวัดการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่สำหรับประเทศไทยให้เป็นตามปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV 2016) นั้นได้มีการนำตัวเลขการคาดประมาณ (AIDS Epidemic Model และ SPECTRUM update 2015) จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ตามห้วงตามเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2573 (ตาราง 1) โดยสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2558) ที่ได้คาดการณ์ไว้มาใช้เป็นเกณฑ์เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับตัวเลขที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ว่าจะลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 คน ซึ่งจะทำให้ทราบว่านโยบายทางเลือกที่ได้มีการวิเคราะห์ในครั้งนี ทางเลือกใดที่จะสามารถบรรลุเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์

ตาราง 1 การคาดการณ์ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ตามห้วงตามเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายในปี 2573

	2548	2553	2558	2563	2568	2573
ผู้ใหญ่ 15+						
ผู้ติดเชื้อเอชไอวี	524,135	477,753	433,635	385,115	334,329	289,149
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่	17,294	11,085	6,759	5,014	4,264	3,736
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เสียชีวิต	33,627	19,610	16,054	14,758	14,280	12,157
เพศชาย 15+						
ผู้ติดเชื้อเอชไอวี	332,642	287,062	254,045	221,025	188,577	162,427
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่	9,361	7,218	4,740	3,772	3,420	3,129
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เสียชีวิต	26,204	14,704	11,409	10,237	9,537	7,855
เพศหญิง 15+						
ผู้ติดเชื้อเอชไอวี	191,493	190,691	179,590	164,090	145,752	126,722
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่	7,934	3,867	2,019	1,242	843	607
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เสียชีวิต	7,423	4,906	4,645	4,521	4,743	4,302

ที่มา : สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2558)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายทางเลือกในครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือของทางราชการที่เป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ หรือเสนอนโยบายให้ทางรัฐบาลพิจารณาเลือกนโยบายก่อนที่จะประกาศออกมาเป็นนโยบาย เช่น ยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ (Ending AIDS) พ.ศ.2560-2573 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มกราคมพ.ศ. 2560, รายงานของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาแห่งชาติเอดส์ แผนปฏิบัติการยุติปัญหาเอดส์ ประเทศไทย พ.ศ.2558-2562, รายงานของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาแห่งชาติเอดส์ ยุทธศาสตร์และแก้ไขปัญหาแห่งชาติเอดส์ พ.ศ.2555-2559, สรุปลสถานการณ์เอชไอวี ในประเทศไทยสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, รายงานค่าใช้จ่ายการดำเนินงานด้านเอดส์ของประเทศไทยของสำนักงานนโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2557-2558, รายงานแนวทางการตรวจรักษาป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประจำปีพ.ศ. 2557 กระทรวงสาธารณสุข,โครงการ

ประเมินผลการรักษา ดูแลและการช่วยเหลือสนับสนุนผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยเอดส์ของประเทศไทย ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรมควบคุมโรคและศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.2557, ผลการศึกษาของ HPTN 052 , ข้อมูลที่เผยแพร่จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาวิจัยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย และการเสวนาวิชาการด้านเอดส์ ประกอบไปด้วย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประพันธ์ ภาณุภาค ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย และแพทย์หญิงนิติยา ภาณุภาค แพทย์ประจำศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย รวมถึงข่าวสารที่น่าสนใจในสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น

ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ทางเลือก

สำหรับต้นทุนในการวิเคราะห์ทางเลือกที่ 1-3 มีฐานคิดมาจากงบประมาณรายจ่ายที่รัฐบาลได้จัดสรรให้ในด้านเอดส์ในปีงบประมาณ 2558 (การคิดต้นทุนในทางเลือกที่ 1-2 เป็นการคิดจากค่าใช้จ่ายยาต้านไวรัสเอชไอวีที่รัฐบาลจัดสรร) ส่วนทางเลือกที่ 3 เป็นการคิดจากค่าใช้จ่ายในการตรวจเลือดเพื่อค้นหาเชื้อเอชไอวีต่อ 1 คน ๆ ละ 200 บาท ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย) การใช้ฐานคิดจากงบประมาณปีพ.ศ. 2558 นั้นเป็นข้อมูลที่เปิดเผยล่าสุด ส่วนรายจ่ายในปีพ.ศ. 2559-2560 ยังไม่มีการเปิดเผย ตัวเลขอย่างเป็นทางการ

ส่วนการวัดประสิทธิผล คือ การลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้ได้ไม่น้อยกว่าปีละ 1,000 คน (โดยกำหนดให้เท่ากันทุกนโยบายทางเลือก) เป็นเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้แล้ว

วิธีการวิเคราะห์เพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่

ต้นทุนและประสิทธิผล	ทางเลือกนโยบาย		
	1	2	3
ต้นทุน (งบประมาณล้านบาท)	4,002.38	2,001.19	13,087.97
จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ต่อปี	1,000	1,000	1,000
อัตราส่วนต้นทุนต่อจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คนต่อปี	4,002,380	2,001,380	13,087,97
อัตราส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คนต่อปีงบประมาณต่อปี	4,002.38	2,001.38	13,087.97

ที่มา: จากการรวบรวมข้อมูลของผู้เขียน

ทางเลือกที่ 1 การให้คนไทยทุกคนสามารถได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในทุกสิทธิการรักษา (หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประกันสังคม สิทธิข้าราชการ) เป็นนโยบายที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

วิเคราะห์ต้นทุนจากการใช้งบประมาณปีพ.ศ. 2558 เป็นฐานคิดคำนวณต้นทุน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากที่สุดขณะนี้ และเป็นนโยบายที่รัฐบาลชุดปัจจุบันดำเนินการอยู่

จากการวิเคราะห์สำหรับทางเลือกนี้ พบว่า ต้นทุนที่ใช้ในการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่จะอยู่ที่ 4,002.38 ล้านบาท โดยได้กำหนดเป้าประสงค์ในการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีให้ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 คนต่อปี โดยอัตราส่วนต้นทุนต่อจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คนต่อปีอยู่ที่

4,002,380 บาท ส่วนอัตราส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1คนต่องบประมาณต่อปีจะสามารถลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ได้ถึงปีละ 4,002.38 คน ทางเลือกดังกล่าวนี้เป็นทางเลือกที่มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากจะมีการแก้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติซึ่งมาบางมาตราของกฎหมายที่บัญญัติถึงเรื่องของการแก้ไขให้ประชาชนร่วมออกค่าใช้จ่ายในการรักษาและรัฐบาลก็จะออกค่าใช้จ่ายให้บางส่วน

ทางเลือกที่ 2 การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายกับภาครัฐ

ใช้แนวคิดที่เคยดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2518 ที่รัฐบาลได้มีการจัดทำนโยบายหลักประกันสุขภาพ โดยเริ่มจากการจัดทำโครงการบัตรประกันสุขภาพแก่ผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และยังได้มีการจัดทำบัตรสุขภาพแบบสมัครใจ โดยมีเป้าหมายไปที่ผู้มีรายได้น้อย โดยผู้ถือบัตรต้องเสียค่าบริการละ 500 บาท และรัฐบาลร่วมสมทบอีก 500 บาท (เป็นแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายกับภาครัฐ (อยู่ระหว่างการร่าง พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ...)

วิเคราะห์ต้นทุนจากการใช้งบประมาณปีพ.ศ. 2558 เป็นฐานคิดคำนวณต้นทุน จากการวิเคราะห์สำหรับทางเลือกนี้ พบว่า ต้นทุนที่ใช้ในการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ จะอยู่ที่ 2,001.19 ล้านบาทโดยได้กำหนดเป้าหมายในการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่จำนวนให้ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 คนต่อปีเหมือนซึ่งเป็นเป้าหมายที่คงที่เหมือนกับทางเลือกที่ 1 แต่สำหรับทางเลือกที่ 2 นี้ อัตราส่วนต้นทุนต่อจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คนต่อปีอยู่ที่ 2,001,380 บาท ส่วนอัตราส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1คนต่องบประมาณต่อปีจะสามารถลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ได้ถึงปีละ 2,001.38 คน หากวิเคราะห์แล้วจะพบว่า ทางเลือกที่ 2 นี้จะมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดซึ่งเป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) ที่จะคำนึงถึงเรื่องของต้นทุนที่ต่ำที่สุด แต่ได้รับประสิทธิผลมากกว่า ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าได้ประสิทธิผลมากกว่า เนื่องจากได้มีการกำหนดเป้าหมายที่จะดำเนินการเพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้เป็นตามเป้าหมายรวมของสหประชาชาติซึ่งรัฐบาลได้กำหนดตัวเลขที่จะดำเนินการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้ปีละไม่น้อยกว่า 1,000 คน ซึ่งหากวิเคราะห์อัตราส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1คนต่องบประมาณต่อปีจะพบว่า สามารถที่จะลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ได้ถึงปีละ 2,001.38 คน ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดถึง 1,001.38 คน ถือว่าทางเลือกนี้สามารถที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลเกินกว่าที่ได้กำหนดไว้ โดยมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 3 นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงมีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะมีการแก้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติซึ่งมาบางมาตราของกฎหมายที่บัญญัติถึงเรื่องของการแก้ไขให้ประชาชนร่วมออกค่าใช้จ่ายในการรักษาและรัฐบาลก็จะออกค่าใช้จ่ายให้บางส่วนซึ่งอาจมีผลต่อสิทธิการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่ดำเนินการมาก่อนหน้านี้โดยทางเลือกที่ 1

เป็นทางเลือกที่รัฐบาลชุดปัจจุบันดำเนินการอยู่แต่ก็มีแนวโน้มที่รัฐบาลจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นการรักษาแบบร่วมจ่าย

ข้อค้นพบครั้งนี้สอดคล้องกับรายงานผลการวิเคราะห์ในแผนปฏิบัติการยุติปัญหาเอดส์ประเทศไทย พ.ศ.2558-2562 ที่จัดทำโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ที่ได้มีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis) พบว่า การลงทุนเพิ่ม 3,000 ล้านบาทภายในระยะเวลา 10 ต่อเนื่องสำหรับการตรวจการติดเชื้อเอชไอวี การให้การรักษาด้วยยาต้านไวรัสแต่เนิ่น ๆ ไม่ว่าจะ CD 4 จะเป็นเท่าใด และการสนับสนุนให้กินยาสม่ำเสมอจะทำให้ได้ผลตอบแทน (benefit) มากกว่า 9,000 ล้านบาทจากการประหยัดค่าใช้จ่ายของการรักษาพยาบาล ค่ารักษาและผลผลิตจากการทำงาน เมื่อคิดค่าใช้จ่ายเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายเดิม พบว่า มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 5 ของรายจ่ายในการดำเนินงานด้านเอดส์ของประเทศ

ทางเลือกที่ 3 กำหนดให้คนไทยทุกคนสามารถตรวจเลือดได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ณ โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง

การคำนวณต้นทุนคิดจากข้อมูลรายจ่ายด้านการตรวจเลือดของศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย พ.ศ. 2558 โดยได้มีการคำนวณรายจ่ายในการดำเนินการด้านเอดส์คิดต่อประชากรหนึ่งคนอยู่ที่ 200บาท นำไปคูณจำนวนประชากรคนไทยที่ยังไม่ได้มีการตรวจเลือด ซึ่งข้อมูลปีพ.ศ. 2559 พบว่าประชากรคนไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 65,931,550 คน (จากระบบสถิติทางการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย ,2559) เมื่อนำไปลบจากจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ทราบผลและยังมีชีวิตอยู่จำนวนทั้งสิ้น 437,700 คน ดังนั้นผู้ที่ต้องตรวจเลือดเพื่อทราบว่าติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่ นั้น จึงต้องทำการตรวจทั้งสิ้น 65,493,850 คน

จากการวิเคราะห์สำหรับทางเลือกนี้ พบว่า ต้นทุนที่ใช้ในการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ จะอยู่ที่ 13,087,97 ล้านบาทโดยได้กำหนดเป้าประสงค์ในการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่จำนวนให้ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 คนต่อปีเหมือนซึ่งเป็นเป้าประสงค์ที่คงที่เหมือนกับทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 2 แต่สำหรับอัตราส่วนต้นทุนต่อจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คนต่อปีจะเพิ่มขึ้นมากกว่าอยู่ที่ 13,087.97 บาท ส่วนอัตราส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1คนต่อปีงบประมาณต่อปีจะสามารถลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ได้มากถึงปีละ 13,087.97 คน สำหรับแนวทางนี้ถือว่าใช้จ่ายเงินงบประมาณมากที่สุด มากกว่าสองทางเลือกที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้

โดยที่ทางเลือกดังกล่าวแม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดให้ประชาชนคนไทยทุกคนสามารถที่จะตรวจเลือดได้ในโรงพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายก็ตาม แต่ทางเลือกดังกล่าวมีความเป็นไปได้ที่ต่ำมากหรือแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นค่อนข้างยากที่ประชาชนทุกคนจะเดินเข้าไปเพื่อขอรับบริการตรวจเลือดแม้จะไม่เสียค่าตรวจก็ตามโดยที่ไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นหรือด้วยเพราะความเจ็บป่วยจึงต้องเข้าไปตรวจเลือด ยกเว้นรู้สึกด้วยตนเองว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมของการเสี่ยงที่จะติดเชื้อเอชไอวี แม้แนวทางเลือกนี้จะเป็นทางเลือกที่สามารถจะยุติปัญหาเอดส์ได้มาก เนื่องจาก

หากรัฐบาลทราบจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่แท้จริงก็สามารถที่จะมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์นโยบายทางเลือกการลดผู้ติดเชื้อ HIV รายใหม่จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้ใช้ทางเลือกที่ 2 คือ “การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ” ซึ่งเป็นนโยบายทางเลือกการลดผู้ติดเชื้อ HIV รายใหม่ได้ดีที่สุด ซึ่งนโยบายดังกล่าวเคยดำเนินการมาแล้วในช่วงปีพ.ศ. 2518 ที่รัฐบาลได้มีการจัดทำนโยบายหลักประกันสุขภาพ โดยเริ่มจากการจัดทำโครงการบัตรประกันสุขภาพแก่ผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และยังได้มีการจัดทำบัตรสุขภาพแบบสมัครใจ โดยมีเป้าหมายไปที่ผู้มีรายได้น้อย โดยผู้ถือบัตรต้องเสียค่าบริการละ 500 บาท และรัฐบาลร่วมสมทบอีก 500 บาท

องค์ความรู้ใหม่

การวิเคราะห์ทางเลือกการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวี ตามแนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผลสู่การกำหนด เป็นนโยบายสาธารณะในประเทศไทย ได้เกิดข้อค้นพบว่า การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ เป็นทางเลือกนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด เนื่องจากต้นทุนที่ใช้ในการลดจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ จะอยู่ที่ 2,001.19 ล้านบาท โดยได้กำหนดเป้าหมายในการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่จำนวนให้ได้ไม่น้อยกว่า 1,000 คนต่อปี แต่สำหรับทางเลือกการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐนี้ มีอัตราส่วนต้นทุนต่อจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คน ต่อปี อยู่ที่ 2,001,380 บาท ส่วนอัตราส่วนจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงต่อ 1 คน ต่อปี ประมาณต่อปี จะสามารถลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ได้ถึงปีละ 2,001.38 คน ซึ่งเป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) ที่จะคำนึงถึงเรื่องของต้นทุนที่ต่ำที่สุด แต่ได้รับประสิทธิผลมากกว่า ซึ่งมากกว่าเป้าหมายร่วมขององค์การสหประชาชาติ ที่มีการทำปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV, 2016) เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 โดยที่องค์การสหประชาชาติได้มีการกำหนดเป้าหมายที่จะยุติปัญหาโรคเอดส์ที่เรียกว่า “Ending AIDS” ให้ได้ภายในปีค.ศ.2030 (พ.ศ.2573)

สรุป

ปัญหาโรคเอดส์เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญอย่างมากที่ทั่วโลกพยายามที่จะแก้ไขปัญหาให้ลดลงหรือหมดไปให้ได้ องค์การสหประชาชาติจึงได้มีความพยายามที่จะให้ทุกประเทศร่วมกันขจัดปัญหาดังกล่าวให้ลดลงมากที่สุด หรือสามารถยุติปัญหานี้ได้ ด้วยการทำปฏิญญาการเมืองด้านเอชไอวีในการ

ประชุมระดับสูงสหประชาชาติ (Political Declaration on HIV 2016) เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 กำหนดเป้าหมายที่จะยุติปัญหาโรคเอดส์ที่เรียกว่า “Ending AIDS” เป้าหมายดังกล่าว ประกอบไปด้วย 1) การลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ การลดการตายอันมีสาเหตุมาจากเอดส์ และการบริหารจัดการที่ดี และการเลือกปฏิบัติกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งประเทศไทยได้นำมาสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะของประเทศ และได้กำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุตามช่วงเวลาที่กำหนด คือ ภายในปีพ.ศ. 2573 จะต้องสามารถลดการตายอันมีสาเหตุจากเอดส์ให้ได้ปีละไม่เกิน 4,000 คน การลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ให้ได้ปีละไม่น้อยกว่า 1,000 คน และลดการตีตราให้ได้ร้อยละ 90

อย่างไรก็ตาม เป้าหมายทั้งสามล้วนมีวิธีการดำเนินการที่แตกต่างกันเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติการกำหนดนโยบายทางเลือกจึงต้องมีการวิเคราะห์แต่ละเป้าหมายว่าควรใช้นโยบายใด สำหรับบทความชิ้นนี้ได้เลือกเป้าหมายการลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ให้ได้ปีละไม่น้อยกว่า 1,000 คน มาใช้ในการวิเคราะห์นโยบายเพื่อกำหนดนโยบายทางเลือกที่เหมาะสม โดยได้มีการนำแนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายทางเลือก

ผลการวิเคราะห์พบว่า ทางเลือกที่ 2 ‘การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีแบบร่วมออกค่าใช้จ่ายใช้กับภาครัฐ’ เป็นทางเลือกที่น่าจะเหมาะสมกับการที่ประเทศไทยจะนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะในการลดผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้บรรลุเป้าหมายการยุติปัญหาโรคเอดส์ภายในช่วงเวลาที่กำหนด เนื่องจากนโยบายทางเลือกดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด ซึ่งเป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-Effectiveness Analysis) แต่ได้รับประสิทธิผลมากกว่า สามารถที่จะลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ได้มากกว่าเป้าหมายที่กำหนด ถือว่าทางเลือกนี้สามารถที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลเกินกว่าที่ได้กำหนดไว้ โดยมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับทางเลือกที่ 1 และทางเลือกที่ 3

References

- Bureau of Epidemiology. (2016). *Summary of HIV Situation in Thailand at the end of 2016*. Department of Disease Control, Ministry of Public Health.
- Bureau of Epidemiology. (2015). *Summary of the situation of HIV and HIV infection in Thailand in 2015*. Department of Control Disease, Ministry of Public Health.
- Bureau of AIDS. (2014). *Tuberculosis and Sexually Transmitted Diseases*, Department of Disease Control. Ministry of Public Health. (2014). *Guidelines Examination, treatment, and prevention of HIV infection 2014*, Ministry of Public Health.
- International Health Policy Office. (2014). *Report on AIDS expenditures in Thailand. 2014 – 2015*. Ministry of Public Health.

- National Committee on Prevention and Solution to AIDS. (2017). *National Strategy on Problem Resolution AIDS 2017–2030*. Department of Disease Control, Ministry of Public Health.
- National Committee on AIDS Prevention and Solution. (2014). *Action Plan for Ending the AIDS Problem Thailand 2015–2019*. Department of Disease Control, Ministry of Public Health.
- National Committee on National AIDS Prevention and Solution. (2012). *Strategy and Problem Solving National aids 2012–2016*. Department of Disease Control, Ministry of Public Health.
- Nattha Winijnaniphak. (2011). *Public Policy Interdisciplinary Study Guidelines*. Bangkok: Type Octo.
- Nittaya Panupak. (2012). *Summarizing the key points in the 1st–4th seminar on AIDS*. Monday 9 January 2012 at the Department of Disease Control, Ministry of Public Health. <https://www.redcross.or.th/article/15421>
- National AIDS Management Center. (2014). *Evaluation of treatment projects Care and help supporting the infected AIDS patients in Thailand*. National Health Security Office, Department of Disease Control, Ministry of Public Health.
- Praphan Phanupak. (2012). *New life antiretroviral drug for people with HIV*. <https://www.redcross.or.th/article/50961>
- AIDS Research Center of the Thai Red Cross. Retrieved on March 4, 2020
- Registration statistics Ministry of Interior. (2017). *Population and house statistics – Population by age* Retrieved at http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php. Retrieved on March 4, 2020
- Thai Rath Online. (2012). *TBA. Inviting blood tests for free on World AIDS Day*. Revealed that people infected each year 1.2 billion Retrieved on March 4, 2020 <http://www.thairath.co.th/content/310023>
<http://www.thairath.co.th/content/310023>
- The Asian Epidemic Model (AEM) Projection for HIV/AIDS in Thailand 2005–20025.
- UNAIDS. (2016). *On the Fast-Tack to end AIDS*. 20 Avenue Appia. Switzerland.

การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออก ผ่านการสร้างบทและการ
กำกับละครเพลงเรื่อง “เจ้าแม่โคกพนมดี”

The Narrative of Eastern History and Archaeology through Playwriting and
Directing: Jaomae Khokpanomdee the Musical

สันห์ไชญ์ เอื้อศิลป์

Sanchai Uaesilapa

คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, Thailand.

E-mail: uaesilapa@gmail.com

Received March 16, 2020; Revised March 18, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกผ่านการสร้างบทและการกำกับละครเพลงเรื่องเจ้าแม่โคกพนมดี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดี และเพื่อสร้างสรรค์ละครเพลงจากประวัติศาสตร์โบราณคดีตะวันออกโดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการชูดค้นพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณเพศหญิงซึ่งมีสถานภาพแตกต่างจากศพอื่น ๆ สะท้อนถึงสังคมฝ่ายหญิงเป็นใหญ่ (Matriarchy) ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาบทละคร

ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องในการสร้างบทโดยการกำหนดแก่นของเรื่อง (Theme) คืออนาคตที่ยั่งยืนมาจากรากที่แข็งแรง การสร้างตัวละคร (Character) อภิวัดน์เป็นตัวละครหลัก ตัวละครป็นเป็นตัวละครปะทะ ใช้มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of view) ผ่านตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีเพื่อต้องการสื่อสารบทบาทความเป็นผู้นำและผู้เสียสละโดยสร้างสัญลักษณ์ (Symbol) ในการเล่าเรื่องคือโครงกระดูกซึ่งมีความหมายต่อวัฒนธรรมการเคารพในบรรพบุรุษ บทละครต้องการสื่อสารความเสียสละและคุณค่าของความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในอดีตที่ส่งผ่านมาถึงปัจจุบันจากคุณค่าของผู้หญิง การเล่าเรื่องถูกกำหนดใช้ฉาก (Setting) ตามโจทย์ของพื้นที่จัดแสดงภายในห้องพิพิธภัณฑสถาน จำนวน 3 ห้องและมีบทเพลงที่ใช้ในการแสดงมีจำนวนทั้งสิ้น 9 บทเพลง กำกับการแสดงด้วยแนวคิดความจริงที่ไม่จริง ความไม่จริงที่จริงเพื่อเล่าเรื่องในพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออก หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ: การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์; ละครเพลง; เจ้าแม่โคกพนมดี

ABSTRACT

This research paper entitled The Narrative of Eastern History and Archaeology through Playwriting and Directing: Jaomae Khokpanomdee the Musical aimed to study of Eastern Thailand history and archaeology and create play script as well as a musical theatre production. The qualitative research methods were conducted utilizing in-depth interviews and a field trip. Data analysis was based on the discovery of an ancient female skeleton. Her high status was reflected by components such as accessories and pottery which indicated a complicated funerary ritual. The evidence suggested a matriarchal society in the prehistoric period. The narrative theory was applied to the interpretative drama to determine a theme, characterizing a protagonist and antagonist, utilizing the point of view of character Jaomae Khokpanomdee. The intention was to communicate the woman's leadership role and her contribution to feminism via the symbol of her skeleton as meaning the virtue of respect to ancestors from generation to generation.

The study revealed that the composition of the interpretative drama script from historical, lifestyle and cultural records enabled character development and narrative progression. The evidence such as accessories and housewares were incorporated into costume design; meanwhile, make-up design and theatre props design were photographed to explore characteristic development. The play, moreover, consisted of 3 scenes, 9 songs to be “a sustainable future from robust roots”. The play direction was designed by “Untrue Truth” narrating the story in the Museum of Eastern History and Archeology, Center of Arts and Culture, Burapha University.

Keywords: Narrative of History and Archaeology, Musical Theatre, Jaomae Khokpanomdee

บทนำ

ศิลปะการละครเป็นศาสตร์ที่ปรัชญา พันธกิจ และวัตถุประสงค์ มุ่งหมายที่จะสะท้อนความจริงของโลกขัดเกลาอารมณ์และจิตใจ กระตุ้นให้เกิดปัญญาและการเรียนรู้ผ่านสุนทรียะของศิลปะการละครอันจะส่งผลให้การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่ลึกซึ้งและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม ปัจจุบันรูปแบบของการสื่อสารและการสร้างความหมายในสังคมไทยนั้นมีการพัฒนาไปอย่างหลากหลาย แนวคิดและสื่อด้านละครถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง เพื่อวัตถุประสงค์ทั้งหลายทางวัฒนธรรม สังคม การบันเทิง การค้า การเมือง รวมถึงการกำหนดตัวตนและบทบาทของบุคคลด้วย เมื่อศิลปะการละครเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสูงในการสื่อสารความคิดและความหมายต่าง ๆ สู่สาธารณะชนไม่ว่าจะเป็นในด้านบวกหรือด้านลบ อีกทั้งยังเป็นสื่อที่สามารถปรับทัศนคติของคนในสังคมได้อย่างแนบเนียนและลึกซึ้งเช่นนี้ การสร้างสรรค์งานศิลปะการละครที่มีที่มาจาก

กระบวนการวิจัยจึงยอมส่งผลให้งานละครชิ้นนั้น ๆ มีความแม่นยำตรงตามวัตถุประสงค์ของงานที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น (ดั่งกมล ฌ บ่อมเพชร และคณะ, 2556) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผ่านการเล่าเรื่องโดยใช้ศิลปะการแสดงเป็นเครื่องมือ นำพาให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อเรียนรู้ คุณค่าของความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในอดีตที่ส่งผ่านมาถึงปัจจุบัน นอกจากนี้การตี มหาพันธ์ (2554) ได้ทำการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเสนอข้อมูลไว้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้บริเวณนี้เป็นที่ต้องถิ่นฐานของมนุษย์มากกว่าหมื่นปี แหล่งโบราณคดีที่สำคัญอย่างยิ่งคือแหล่งโบราณคดีโคกพนมดีในเขตอำเภอน้ำโสม จังหวัดชลบุรี เนื่องจากมีหลักฐานทางโบราณคดีมากมาย

อำพันธ์ กิจงาม (2556) ได้ทำการรวบรวมข้อมูลไว้ว่า คนโบราณกลุ่มหนึ่งได้เข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณโคกพนมดีติดต่อกันราว ๆ 500 ปี (4,000–3,500 ปี) มีหลักฐานปรากฏว่า โคกพนมดีถูกทิ้งร้างไประยะหนึ่งก่อนจะเข้ามาอยู่อาศัยใหม่อีกครั้งจนกระทั่งทิ้งร้างไปในที่สุด (3,500–3,000 ปีมาแล้ว) ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวระดับน้ำทะเลได้ลดลงเนินดินโคกพนมดีอยู่ห่างไกลจากทะเลจึงอาจมีการโยกย้ายถิ่นฐานใหม่ ชุมชนโบราณโคกพนมดีตั้งอยู่ในเขตปกครองหมู่ที่ 3 ตำบลท่าข้าม อำเภอน้ำโสม จังหวัดชลบุรีซึ่งผ่านการสำรวจขุดค้นถึง 3 ครั้ง นอกจากนี้พบหลักฐานทางโบราณคดีมากมายเช่นโครงกระดูกเครื่องปั้นดินเผา และอาวุธต่าง ๆ แล้วการสำรวจพบว่าดินในบริเวณดังกล่าวมีลักษณะเป็นสีเขียวอมเทาจึงสันนิษฐานว่าบริเวณดังกล่าวเคยอยู่เป็นทะเลมาก่อนและเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก การขุดค้นครั้งที่ 3 ได้ค้นพบสิ่งที่เป็นหลักฐานสำคัญของชุมชนโบราณโคกพนมดีคือ เจ้าแม่โคกพนมดี กระจกของผู้หญิงอายุราว 30–34 ปีถูกฝังพร้อมกับเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่ทำจากเปลือกหอยนั้บแสนเม็ด มีเครื่องปั้นดินเผาว่างเคียงคู่ปริมาณมากโรยด้วยดินเทศมากกว่าโครงกระดูกอื่น ๆ และผลการศึกษาขุดค้นทางโบราณคดีของกรมศิลปากร (2558) ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสำคัญพิเศษของเจ้าแม่โคกพนมดีในฐานะเพศหญิงที่มีสถานภาพสูงมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์โดยสะท้อนถึงสังคมที่ฝ่ายหญิงเป็นใหญ่ (Matriarchy) เพราะถูกค้นพบจากการฝังศพผู้หญิงที่มีเครื่องอุทิศจำนวนมากโดยปรากฏถูกปิดเปลือกหอยที่ประดับประดาว่าแสนเม็ด ภาชนะดินเผา หินดุดินเผา และหินขัดภาชนะดินเผา แผ่นวงกลมมีเดือยที่อาจเป็นตุ้มหู กำไลข้อมือและเครื่องประดับศีรษะ ทั้งหมดทั้งร่างกายปกคลุมด้วยดินเทศซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความซับซ้อนอันแสดงสถานภาพที่แตกต่างจากศพอื่น ๆ ที่ค้นพบ

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากปราชญ์ชาวบ้านและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาพัฒนาเป็นบทสำหรับการแสดงเพื่อนำข้อมูล มาเรียบเรียงและวิเคราะห์ตามประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจนำมาพัฒนาการเล่าเรื่องและพัฒนาบทละครโดยใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง และถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ให้ผู้ชมเกิดความรักและความสนใจที่มาจากชุมชนโบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดี
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงละครเพลงจากประวัติศาสตร์โบราณคดีตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ละครในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกด้วยละครเพลง ในพิพิธภัณฑ์เรื่อง เจ้าแม่โคกพนมดีมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดีและเพื่อสร้างสรรค์ละครประวัติศาสตร์โบราณคดีตะวันออก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสร้างสรรค์ด้วยการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับนักดนตรี นักแสดง และคณะทำงานโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดีผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการและการสัมภาษณ์เฉพาะบุคคลจากปราชญ์ชาวบ้านในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีและผู้มีส่วนร่วมในการขุดค้นโครงกระดูกภายในแหล่งโบราณคดีโคกพนมดีโดยนำข้อมูลมาจัดระเบียบและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาและโครงกระดูกมนุษย์จากแหล่งโบราณคดีโคกพนมดีเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ โครงสร้างของสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ และความสัมพันธ์ของเจ้าแม่โคกพนมดีกับกลุ่มชนโคกพนมดีเพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาบทละคร

2. การสร้างสรรค์การแสดงละครเพลงประวัติศาสตร์โบราณคดีภาคตะวันออก ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) มาใช้ในการสร้างบทโดยนำผลจากการศึกษาโครงกระดูกเจ้าแม่โคกพนมดีมาสร้างเรื่องเล่า กำหนดวาทกรรมการเล่าเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร โครงเรื่องและมุมมองในการเล่าเรื่องเพื่อสร้างเป็นบทละครเพลงที่ใช้สำหรับแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออก หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการแสดงต่อสาธารณชน ความยาว 60 นาที ระหว่างวันที่ 26-28 มีนาคม พ.ศ. 2561 จำนวน 4 รอบในเทศกาลดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปี พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยกำหนดให้มีการเสวนาหลังจบการแสดงโดยเชิญนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็น ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ภารดี มหาพันธ์, อาจารย์ ดร. พิชัย สนแจ้ง, อาจารย์ไพบุลย์ ไสภณสุภาพ

ผลการวิจัย

การศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดีเพื่อนำมาสร้างบทละครในการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดีเพื่อการสร้างบทละคร

แหล่งโบราณคดีโคกพนมดีอยู่ในเขตปกครองของหมู่ที่ 3 ตำบลท่าข้าม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ลักษณะของแหล่งโบราณคดีเป็นเนินดินรูปร่างกลม สูง ขนาดใหญ่มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 230 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 25 ไร่ ตัวเนินดินสูงกว่าพื้นรอบ ๆ ประมาณ 12 เมตร สภาพในปัจจุบันพื้นที่โดยรอบเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งและบ่อเลี้ยงปลา บนเนินดินมีวัดโคกพนมดีและบ้านเรือนของผู้อยู่อาศัยด้านตะวันออกของชายเนินไม้ที่หลัง ดังที่นายสมดุส ท่าเนา (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2561) ได้กล่าวถึงความเป็นมาก่อนที่จะมีการขุดค้นแหล่งโบราณคดีว่าเนินดินดังกล่าวเคยเป็นที่รกร้างและหวังจะทำการถางสร้างที่อยู่จนกระทั่งมีการพบเศษภาชนะดินเผาและโครงกระดูกโครงกระดูกบริเวณทางเข้าเนินดินจึงได้ยกพื้นที่ดังกล่าวให้สร้างเป็นวัด เมื่อเริ่มถางพื้นที่บริเวณเนินดินยิ่งพบเศษภาชนะดินเผาและเปลือกหอยอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นทางวัดจึงได้แจ้งกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาทำการตรวจสอบ ตั้งแต่นั้นมาจึงมีการขุดค้นต่อเนื่องจนกระทั่งสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2528 แหล่งโบราณคดีโคกพนมดีจึงเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญและมีชื่อเสียงระดับโลก ดังข้อมูลจากการศึกษาประวัติศาสตร์ภาคตะวันออก ภารดี มหาขันธ์ (2554) ได้เสนอข้อมูลไว้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2528 นักโบราณคดีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร กรมศิลปากรร่วมกับมหาวิทยาลัยไอตาโก ประเทศนิวซีแลนด์ได้ทำการขุดค้นและได้พบว่าในพื้นที่เขตอำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง และอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ที่มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายรวมถึงในจังหวัดอื่น ๆ ของภาคตะวันออกเช่นจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดระยอง จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว เป็นต้น แหล่งโบราณคดีโคกพนมดีในพื้นที่เขตอำเภอพนัสนิคมมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากมีหลักฐานทางโบราณคดีมากมายและมีการอยู่อาศัยเป็นระยะเวลาานกว่า 2 สมัย

จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีโคกพนมดีพบว่าคนโบราณได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่โคกพนมดีประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว ในช่วงนั้นระดับน้ำทะเลสูงกว่าปัจจุบันนี้โคกพนมดีจึงตั้งอยู่ในบริเวณปากน้ำใกล้ ๆ กับทะเลมาก่อน ทำให้บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งจากทะเลและบนบก คนโบราณกลุ่มนี้อยู่อาศัยที่โคกพนมดีราว 500 ปี หลักฐานได้หายไปช่วงเวลาหนึ่งโดยสันนิษฐานว่าอาจมีการอพยพย้ายถิ่นเนื่องจากน้ำทะเลขึ้นสูง คนโบราณที่โคกพนมดีเป็นสังคมหาอาหารจากธรรมชาติโดยการล่าสัตว์ป่าจับสัตว์น้ำ สัตว์ปีกและเก็บพืชผลที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ปกติคนโบราณในช่วงยุคหินจะทำการย้ายถิ่นฐานไปเรื่อย ๆ แต่คนโบราณโคกพนมดีมีการตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งและอยู่อาศัยอย่างยาวนาน บริเวณโคกพนมดีอุดมสมบูรณ์สามารถหาอาหารได้ทั้งจากทะเลป่าชายเลน แหล่งน้ำจืดภายในป่าโคกพนมดีสมัยหลังชายฝั่งทะเลเริ่มไกลห่างออกไปคนโบราณที่โคกพนมดีจึงเริ่มมีการปรับตัวโดยการเพาะปลูก ผู้ขุดค้นพบหลักฐานทางการเกษตรเช่นจอบหินแกรนิต

มีดเปลือกหอยน้ำจืดใช้สำหรับเกี่ยวข้าว จากหลักฐานที่พบเป็นไปได้ว่าโคกพนมดีอาจเป็นชุมชนแรกที่มีการเพาะปลูกข้าว (อำพัน กิจงาม, 2556) จึงสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงใต้ออกเพื่อนำมาใช้พัฒนาบทละครได้ดังนี้

1.1 เรื่องราวของโครงการปลูก งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการขุดพบซากโครงการปลูกของมนุษย์โบราณ การค้นพบที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในแหล่งโบราณคดีโคกพนมดี คือการขุดค้นพบโครงการปลูกหมายเลข 15 เพศหญิง อายุเมื่อตายประมาณ 35 ปี โครงการปลูกถูกประดับไปด้วยเครื่องประดับมากมายกว่าโครงการปลูกอื่น ๆ เป็นพิเศษ เช่น สร้อยลูกปัดเปลือกหอยรูปตัว I เกือบพันเม็ด เครื่องประดับลูกปัดเปลือกหอยแบบแว่นกว่า 120,000 เม็ด แผ่นวงกลมมีเดือยที่อาจจะเป็นต่างหู กำไลข้อมือ และเครื่องประดับศีรษะ ที่วางปกคลุมไปด้วยดินเทศตามประเพณีการฝังศพของแหล่งโบราณคดีโคกพนมดี โครงการปลูกนี้มือที่แข็งแรง ภาชนะดินเผาที่วางไว้มากมาย เชือกทาบที่ห้อยไว้บริเวณสะโพก และอุปกรณ์สำหรับทำภาชนะดินเผาถูกนำมาวางไว้ในหลุมศพเช่นกัน สันนิษฐานได้ว่าเธออาจจะป็นช่างปั้นภาชนะดินเผาที่เป็นได้ อีกทั้งเปลือกหอยที่ประดับอยู่บนร่างกายบางส่วนมาจากสายพันธุ์หอยที่ชอบอยู่อาศัยในทะเลที่อุดมไปด้วยปะการัง ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจมีการแลกเปลี่ยนเครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องประดับกับชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย

1.2 ร่องรอยทางวัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากนั้นยังมีการขุดค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้เช่น เศษภาชนะดินเผาซึ่งส่วนใหญ่เป็นลายเชือกทาบ กำไลหิน ลูกปัดที่ทำด้วยกระดูกสันหลังปลา ลูกปัดหอยมือเสือหลากหลายรูปแบบ เช่น แผ่นดิสก์ขนาดเล็ก รูปตัว H รูปตัว I ต่างหุ้มรูปแบบไม่มากนัก มีการขุดค้นพบเมล็ดข้าวที่เป็นถ่านในชั้นดิน และพบรอยประทับของแถบข้าวที่ติดกับเศษภาชนะดินเผาและดินเหนียว แต่ยากที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเป็นข้าวปลูกหรือไม่ เนื่องจากอยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์ อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นป่าชายเลน ไม่เหมาะสำหรับปลูกข้าวเพราะดินมีความเค็ม ข้าวนั้นอาจจะมาจากการแลกเปลี่ยน คนโบราณที่โคกพนมดีเป็นสังคมหาอาหารจากธรรมชาติ โดยการล่าสัตว์ป่า จับสัตว์น้ำ สัตว์ปีก และเก็บพืชผลไม้ที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ โดยปกติคนโบราณในช่วงยุคหินจะทำการย้ายถิ่นฐานไปเรื่อย ๆ แต่คนโบราณโคกพนมดีมีการตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งและอยู่อาศัยอย่างยาวนาน บริเวณโคกพนมดีอุดมสมบูรณ์ไม่มีการขาดแคลนอาหารการกิน สามารถหาอาหารได้ทั้งจากทะเล ป่าชายเลน แหล่งน้ำจืด และภายในป่า แต่โคกพนมดีในสมัยหลัง ชายฝั่งทะเลเริ่มไกลห่างออกไปคนโบราณที่โคกพนมดีจึงเริ่มมีการปรับตัวและเพาะปลูก ผู้ขุดค้นได้พบหลักฐานทางการเกษตรกรรม เช่น จอบหินแกรนิต มีดเปลือกหอยน้ำจืดใช้สำหรับเกี่ยวข้าว และเมล็ดข้าวปลูก และพบว่าการหาอาหารจากแหล่งน้ำจืดมากขึ้น จากหลักฐานการค้นพบดังกล่าวเป็นไปได้ว่า โคกพนมดีอาจเป็นชุมชนแรก ๆ ที่มีการเพาะปลูกข้าว

1.3 การสะท้อนสังคมที่ฝ่ายหญิงเป็นใหญ่ (Matriarchy) ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและอำนาจของเพศหญิงในฐานะผู้ให้กำเนิดซึ่งเป็นเค้ามูลของการนับถือในอำนาจเหนือธรรมชาติของสตรีเพศ อาจสรุปได้ว่าเพศหญิงมีความสำคัญต่อโครงสร้างของสังคมตั้งแต่สมัย

ก่อนประวัติศาสตร์ จากพื้นฐานความเชื่อในเรื่องอำนาจมหัศจรรย์ของเพชฌัญญูในฐานะผู้ให้กำเนิด ลูกหลานสืบตระกูล ความนับถือในแม่กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งพลังอำนาจที่เกี่ยวเนื่องชีวิตให้ความอุดมสมบูรณ์ต่อแผ่นดิน ความเจริญ พืชผล สัตว์เลี้ยง เป็นต้น จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอที่จะแสดงให้เห็นว่าเจ้าแม่โคกพนมดีมีความโดดเด่นเป็นอย่างมากอีกทั้งเป็นบุคคลที่มีความสามารถมากมายจนเป็นที่เคารพหรืออาจจะมีตำแหน่งทางสังคมที่สูงกว่าคนอื่น ๆ ในแหล่งโบราณคดีโคกพนมดี (กรมศิลปากร, 2558) จากหลักฐานการขุดค้นโครงกระดูกทำให้ทราบว่า การฝังศพบริเวณใกล้เคียงนั้นมีการประดับตกแต่งที่ไม่เท่าเทียมกับเจ้าแม่โคกพนมดีแสดงให้เห็นว่าสถานะไม่ได้ถูกสืบทอดแต่ได้รับผ่านความกล้าหาญหรือทักษะของเจ้าแม่โคกพนมดี

2. การสร้างบทละคร

การเล่าเรื่องจากการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาและข้อมูลโบราณคดีของเจ้าแม่โคกพนมดี เพื่อนำมาสร้างเป็นบทละครเพลงจากทฤษฎีการเล่าเรื่อง ประกอบด้วยโครงสร้างการเล่าเรื่องคือ โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ตัวละคร (Character) ฉาก (Setting) สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) และมุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) ซึ่งการเล่าเรื่องมีวิธีที่แตกต่างไปจากขนบเดิมเนื่องจากถูกกำหนดด้วยโจทย์ของพื้นที่จัดแสดงภายในห้องพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ โบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หอศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นส่วนกำหนดให้การสร้างบทถูกแบ่งออกเป็น 3 ฉาก (Setting) ตามพื้นที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์โดยใช้โครงเรื่องจำนวน 2 โครงเรื่อง เพื่อเสนอเรื่องราวของตัวละคร “เจ้าแม่โคกพนมดี” และตัวละคร “อภิวัฒน์” โดยเล่าเรื่องของตัวละครในยุคปัจจุบันและตัวละครในยุคอดีตในพื้นที่จัดแสดงจำนวน 3 ห้อง ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพพื้นที่จัดแสดงจิตรกรรมฝาผนังวัดเตาปูน (โดย สันห์ไชญ์ เอื้อศิลป์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561)

ภาพที่ 2 ภาพพื้นที่จัดแสดงผลงานประติมากรรมและเทวรูป (โดย สันห์ไชญ์ เอื้อศิลป์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561)

ภาพที่ 3 ภาพพื้นที่จัดแสดงประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดี
(โดย สัณห์ไชญ์ เอื้อศิลป์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมาและหลักฐานทางโบราณคดีต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการเล่าเรื่องจากประวัติศาสตร์โดยใช้มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of view) ผ่านตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีเพื่อต้องการสื่อสารบทบาทของความเป็นผู้หญิง ความเป็นแม่ซึ่งมีความหมายถึงการเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นหัวหน้า และเป็นผู้ที่นำภัยของ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณค่าของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และศิลปวัฒนธรรมในอดีตที่ส่งผ่านมาถึงปัจจุบัน จากคุณค่าของผู้หญิงและความรักที่สามารถเชื่อมโยงได้ระหว่างความเป็นแม่และความเป็นลูก หน้าที่และความเสียสละของผู้หญิงในการปกป้อง รับผิดชอบ และดูแลผู้คนในปกครอง โดยการสร้างสัญลักษณ์ (Symbol) เพื่อใช้ในการเล่าเรื่องคือ โครงกระดูกซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เปรียบเสมือนตำราสำหรับการศึกษาค้นคว้าสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์จากประวัติศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ นอกจากนี้โครงกระดูกยังมีความหมายต่อวัฒนธรรมการเคารพในบรรพบุรุษที่สะท้อนคุณค่าความดีและอุดมการณ์จากรุ่นสู่รุ่น

2.1 การสร้างตัวละคร (Character) ผู้วิจัยกำหนดให้ตัวละครหญิงซึ่งเป็นชื่อโครงกระดูกที่สันนิษฐานจากการขุดค้นพบเป็นผู้หญิงที่มีบทบาทและเป็นผู้มีความสำคัญจากหลักฐานที่ปรากฏในหลุมศพคือ “เจ้าแม่โคกพนมดี” เป็นตัวละครที่มาจากประวัติศาสตร์มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่องโดยมีตัวละครอภิวัดณ์เป็นตัวละครหลัก (Protagonist) โดยกำหนดให้เป็นวิศวกรหนุ่มหัวก้าวหน้าทายาทคนเดียวของที่ดินโคกพนมดีที่กำลังตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุนต่างชาติ ตัวละคร “ปัน” เป็นตัวละครปะทะ (Antagonist) เป็นมัคคุเทศก์ฝึกหัดเพื่อนสมัยเด็กของอภิวัดณ์ศึกษาด้านประวัติศาสตร์และกำลังทำวิจัยเรื่องโคกพนมดี และกำหนดให้มีตัวละคร พิซซี่ ปุย และนักแสดงหม่อมวอลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเล่าเรื่อง

2.2 โครงเรื่อง (Plot) วัดโคกพนมดีกำหนดให้มีการจัดงานรำลึกเจ้าแม่โคกพนมดีและการทำบุญกระดูกของบรรพบุรุษประจำปีของชาวบ้านโคกพนมดี ปันเป็นนิสิตเอกประวัติศาสตร์เธอทำวิจัยเกี่ยวกับบ้านโคกพนมดีจึงได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดงานประจำปีครั้งนี้โดยมีเพื่อนของเธอคือ พิซซี่ และปุยมาช่วยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอ

ผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในบริเวณวัดโคกพนมดีซึ่งมีพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดี พิษชี่และป๋วยมีหน้าที่ดูแลการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติและเส้นทางพัฒนาของประวัติศาสตร์ ภาคตะวันออกและจังหวัดชลบุรี ในขณะที่พิษชี่ ปัน และป๋วยกำลังนำเสนอนิทรรศการอยู่ อภิวัดณ์ก็เข้ามาพอดีแล้วกับบอกเพื่อน ๆ ถึงการวางแผนที่ตัวเขาได้ยินยอมให้ครอบครัวของเขาขายที่ดินบริเวณโคกพนมดีนี้ให้กับเอกชนเพื่อพัฒนาที่ดินเป็นนิคมอุตสาหกรรมและสนามบินโดยจะลงทุนชุดกระดุกอีกครึ่ง เพื่อย้ายกระดุกไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานทั้งหมดจึงเกิดความขัดแย้งและโต้เถียงกันของอภิวัดณ์กับเพื่อน ๆ เมื่ออภิวัดณ์เข้าไปในบริเวณแสดงงานก็พุดจาเสียงดังลบลหู แสงไฟในห้องดับลงแล้วอยู่ ๆ ก็มีแสงออกมาจากทางประตูห้องเล็ก ๆ พบว่า เจ้าแม่โคกพนมดีพร้อมด้วยบริวารหลุดทะลุมิติออกมาที่พิพิธภัณฑสถานโคกพนมดี อภิวัดณ์จึงถูกจับตัวไปเนื่องจากโยนสร้อยของเจ้าแม่ที่ขุดจากหลุมศพแล้วนำมาจัดแสดงทิ้งลงพื้น อภิวัดณ์ถูกลากไปส่วนแสดงนิทรรศการยุคโคกพนมดี ปัน พิษชี่ และป๋วย จึงตามไปช่วยอภิวัดณ์ พวกเขาเห็นอภิวัดณ์ถูกจับตัวอยู่ เจ้าแม่โกรธกำลังจะลง โทษพิษชี่ขอรับรองให้ปันไปช่วยพูดกับเจ้าแม่ ปันมีท่าที่ตื่นกลัวมาก แต่ที่คอของปันห้อยสร้อยกระดุกของเจ้าแม่ไว้ ปันเจรจากรองให้เจ้าแม่ให้อภัยอภิวัดณ์ เจ้าแม่จึงปล่อยอภิวัดณ์ไป เจ้าแม่ถามปันว่าที่ที่อยู่ตอนนี้คือที่ไหน ปันเล่าความจริงให้ฟังว่าเจ้าแม่มาอยู่ในยุคปัจจุบัน เจ้าแม่ถามปันเกี่ยวกับโคกพนมดี ปันเล่าให้ฟังว่าโคกพนมดีเป็นเพียงประวัติศาสตร์ อภิวัดณ์พุดจาย้ำว่าแล้วมันก็จะกลายเป็นสนามบิน แล้วอภิวัดณ์ชี้ให้เจ้าแม่เห็นหลุมฝังศพจำลองของตนเองที่อยู่ในห้องนิทรรศการ เจ้าแม่เสียใจเพราะไม่คิดว่าถิ่นที่ตนเองอยู่จะไม่เหลืออะไรเลย ปันจึงหยุดสถานการณ์ด้วยการถามถึงอดีตในช่วงระยะเวลา นั้นว่าเป็นอย่างไรและเกิดอะไรขึ้น เจ้าแม่เล่าเหตุการณ์ให้ฟังจนไปถึงจุดสูงสุดของเรื่องคือเมื่อเกิดภัยแล้งผู้คนล้มตายไม่มีอาหาร และเจ้าแม่ยังเล่าให้ฟังต่อไปอีกว่าผีประจำหมู่บ้านคงจะโกรธ ดังนั้นการช่วยเหลือชีวิตของทุกคนคือการแลกมาด้วยชีวิตของเจ้าแม่ เจ้าแม่จึงตัดสินใจสังเวทชีวิตตัวเองเพื่อความอยู่รอดของทุกคนในหมู่บ้าน ก่อนที่เจ้าแม่จะกลับได้สวมสร้อยคอให้อภิวัดณ์ อภิวัดณ์จึงรู้สึกถึงการเสียสละที่เจ้าแม่มีต่อผู้คนในหมู่บ้าน อภิวัดณ์จึงโทรไปขอระงับโครงการขายที่ดินของแม่ที่โคกพนมดี

2.3 แก่นของเรื่อง (Theme) อนาคตที่ยั่งยืนมาจากรากที่แข็งแรง โดยบทเพลงที่นำมาใช้ในการแสดงมีจำนวนทั้งสิ้น 9 บทเพลง ได้แก่ เพลงแสงธรรมส่องอารยธรรม เพลงประเพณีของเรา เพลงहुตหงิดร่อนใน เพลงนางพญาแห่งโคกพนมดี เพลงประวัติศาสตร์ไร้สาระ เพลงจุดเริ่มต้นของชีวิต เพลงนมัสเต เพลงลมหายใจของวันวาน และเพลงอดีตที่ทิ้งไว้

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายตัวละครอภิวัดณ์ช่วงชั้บร้องบทเพลง อติตที่ทิ้งไว้
(โดย ธีรพงศ์ธร เอี่ยมสะอาด วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2561)

4) การกำกับการแสดง (Directing) ใจหทัยในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้คือการเล่าเรื่องภายในพื้นที่พิพิธิภณัษั ดั้งนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดแนวคิดในการออกแบบ (Director Design Concept) คือรากโกงกวงของป้าชายเลน และการกำหนดแนวคิดในการกำกับการแสดงและแนวคิดในการออกแบบผู้วิจัยจึงวางแผนเพื่อค้นหาลัษณะทางกายภาพของเจ้าแม่โคกพนมดีที่จะปรากฏให้เห็นในละคร เพื่อทำความเข้าใจตัวละครโดยสร้างตัวละครจากจินตภาพและนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาพัฒนาเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบ ฯลฯ ดั้งนั้นักออกแบบเสื้อผ้าจึงนำสีเขียวของตะไคร้ น้ำวัสดุที่มีความรู้สึกลึ่กต่อชีวิตความเป็นอยู่พื้นที่ใกล้น้ำเพื่อนำมาค้นหาตัวละครโดยกำหนดตัวละครจากการออกแบบเครื่องแต่งกาย และการแต่งหน้าและถ่ายรูปรุ่นักแสดงเพื่อค้นหาตัวละครที่ต้องการโดยกำหนดใจหทัยในการถ่ายรูปรุ่นักแสดงเข้าถึงภาวการณัษัตสารอาหาร ความไม่แข็งแรงของสุขภาพจากการวิเคราะห์โครงกระดูก

ภาพที่ 5 ลัษณะบุคคสิภภาพของเจ้าแม่โคกพนมดี
(โดย ธีรพงศ์ธร เอี่ยมสะอาด วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างจินตภาพของตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีและชาวโคกพนมดีด้วยการออกแบบเครื่องแต่งกาย การค้นหาลักษณะทางกายภาพ ความเชื่อภายในโดยให้นักแสดงแต่งหน้า แต่งตัว และกำหนดโจทย์ให้นักแสดงทำความเข้าใจกับชาวโคกพนมดี และดำเนินการการถ่ายภาพเพื่อหาพลังชีวิตและพลังในการเล่าเรื่องของชาวโคกพนมดีหลังจากถ่ายภาพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย ค้นหาลักษณะตัวละครจากภาพถ่ายเพื่อนำตัวละครไปพัฒนาในห้องซ้อมและทำความเข้าใจกับชีวิตของคนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ต้องต่อสู้เพื่อนำพาให้ชีวิตตัวเองอยู่รอด สู้กับความตาย ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณสิ่งลึกลับและการรักษาชีวิตของตัวเองประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการเล่าเรื่องของเจ้าแม่โคกพนมดี ดังนี้

- 1) การสร้างวาทกรรมในการเล่าเรื่องโดยสร้างให้ตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีเป็น “ผู้เสียสละ” หมายถึงการเลือกเสียสละชีวิตของตนเองเพื่อผู้อื่นเป็นเหตุการณ์กระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสะเทือนใจ เห็นอกเห็นใจ และสร้างให้การตัดสินใจครั้งนี้ส่งผลต่อความศรัทธาในเจ้าแม่โคกพนมดี เพื่อตอบสนองสันนิษฐานถึงสาเหตุการเสียชีวิตของเจ้าแม่โคกพนมดีของผู้วิจัยผ่านการเล่าเรื่องครั้งนี้
- 2) การสร้างตัวละครอภิวัดณ์ซึ่งเป็นตัวละครเอกที่มีความต้องการพัฒนาพื้นดินเดิมให้ตัวละครได้เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ ความสมัยใหม่ ความเจริญรุ่งเรือง หรือโลกาภิวัตน์ให้ตระหนักถึงการพัฒนาบนรากฐานของรากที่แข็งแรง
- 3) ความต้องการให้พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์โบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยบูรพามีชีวิตใหม่อีกครั้งโดยการใช้ศิลปะการแสดงเล่าเรื่องในพื้นที่นิทรรศการ ดังนั้นการสร้างบทสำหรับเล่าเรื่องพื้นที่ภายในพิพิธภัณฑ์จึงมีผลต่อโครงสร้างในการเล่าเรื่องด้วย
- 4) การเสริมสร้างความรักในท้องถิ่นเพื่อหาแนวทางในการสร้างความเจริญอย่างยั่งยืนในชุมชนจากการลงพื้นที่ภาคสนามที่วัดโคกพนมดีผู้วิจัยมีความสนใจสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงส่งผลให้พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์โคกพนมดีได้รับการพัฒนาและเปิดบริการให้กับประชาชนอย่างแท้จริง
- 5) ความรักในบรรพบุรุษโดยใช้ความกตัญญูเป็นสะพานในการเชื่อมอุดมการณ์และความดีที่บรรพบุรุษส่งต่อให้กับรุ่นของเราในปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลงานการวิจัยครั้งนี้พบว่าการศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโคกพนมดีจากการศึกษาเรื่องราวของโครงกระดูกมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ด้านมานุษยวิทยาภาพลักษณ์นั้นทำให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มชนโคกพนมดีที่มีต่อแหล่งโบราณคดี และจากการศึกษาและการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพบว่าคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่โคกพนมดีนั้นมีลักษณะทางกายภาพไม่แตกต่างจากกลุ่มชน

สมัยก่อนประวัติศาสตร์จากแหล่งโบราณคดีอื่น ๆ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงทำให้การนำผลจากวิเคราะห์โครงกระดูกทั้งเพศ อายุ ชีวิตความเป็นอยู่ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และพิธีกรรมของผู้เป็นเจ้าของโครงกระดูกเหล่านั้นนำมาสร้างสมมติฐานในการเล่าเรื่อง ผลการวิเคราะห์กระดูกที่ขุดค้นพบทำให้ทราบว่าตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีมีอายุ 35 ปี นอกจากนั้นยังสามารถนำข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมจากการศึกษาการขุดค้นโบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีโคกพนมดี เช่น ขวานหินขัด เศษภาชนะดินเผา เปลือกหอยแครงและการสำรวจดินในบริเวณนาข้างโคกพนมดีได้พบดินสีเทาอมเขียวเข้มเหมือนกับดินเหนียวทะเล การขุดค้นดังกล่าวผู้วิจัยและนักออกแบบได้นำมาใช้สร้างของตัวละคร (Characterization) และออกแบบเครื่องแต่งกายโดยกำหนดให้มีสีเขียวบนตัวนักแสดงซึ่งเป็นวิธีการกำหนดลักษณะทางกายภาพของตัวละคร โดยโจทย์ในการทำวิจัยครั้งนี้มุ่งสร้างบทและกำกับการแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าการสร้างมิติตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีเพื่อให้สามารถขยายเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับแม่ของอภิวัดมนเพื่อปูพื้นเรื่องให้เชื่อมโยงกับเรื่องราวสะท้อนใจในตอนจบของเรื่องการเล่าเรื่องในแต่ละช่วงมีความรวดเร็วทำให้การกระทำของตัวละครไม่ชัดเจน ดังนั้นหากสร้างเหตุการณ์และการกระทำให้กับตัวละครจะทำให้การดำเนินเรื่องกระชับและทำให้ตัวละครมีมิติมากขึ้น ดนตรีประกอบที่สร้างสรรค์สามารถพัฒนาไปตามสิ่งแวดล้อมและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเรื่อง การออกแบบสีลาและการเคลื่อนไหวของชาวบ้านโคกพนมดีในเรื่องตามแบบชาวป่าโดยทั่วไปทำให้ไม่เห็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชนนี้ตามจินตนาการและความจริงในการเล่าเรื่อง ผลการวิจัยทำให้ผู้วิจัยพบวิธีการสร้างบทละครจากข้อมูลประวัติศาสตร์ และการนำข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมนำมาสร้างบทและพัฒนาตัวละคร จากการเสวนาหลังจบการแสดงผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะถึงประเด็นการแบ่งพื้นที่การแสดงภายในห้องพิพิธภัณฑ์ออกเป็น 3 สถานที่อาจส่งผลให้ประเด็นของการเล่าเรื่องหลุดออกจากบริบทสำคัญในการเล่าเรื่อง เช่น การแสดงในพื้นที่แสดงวัดเตาปูน ผู้สร้างสรรค์มุ่งเน้นนำเสนอเรื่องราวประวัติของการสร้างเมืองชลบุรี ทำให้ทิศทางของการเล่าเรื่องหลุดออกจากเรื่องราวชีวิตของเจ้าแม่โคกพนมดี นอกจากนั้นยังเสนอความเห็นในฐานะเป็นผู้ชมว่ารู้สึกสนุกและสะท้อนอารมณ์ไปกับเรื่องราวและชะตากรรมของเจ้าแม่โคกพนมดี เมื่อมีคำถามถึงความคิดเห็นต่อการสร้างวาทกรรมการเล่าเรื่องของผู้วิจัยในการสร้างให้เจ้าแม่โคกพนมดีเสียสละชีวิตตอนจบของเรื่องนั้นผู้เชี่ยวชาญได้เสนอความคิดเห็นว่าเป็นสิทธิ์ของผู้วิจัยที่จะเล่าเรื่องให้เกิดความสะท้อนอารมณ์และทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงเรื่องที่ต้องการสื่อสารได้

ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าโดยการรวบรวมเอกสาร งานวิชาการ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และโบราณคดีโคกพนมดี โดยนำข้อมูลมาสร้างสรรค์บทละครโดยกำหนดโจทย์สำหรับแสดงในพื้นที่พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยนำเสนอต่อสาธารณชนนั้น ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ดังนี้

1. พัฒนาบทละครเป็นบทละครที่ใช้สำหรับการแสดงละครเพลง
2. เปลี่ยนพื้นที่ที่ใช้ในการแสดงเป็นโรงละครเพื่อค้นหาวิธีการเล่าเรื่อง แนวทางการกำกับการแสดง และการสร้างบทละครสำหรับละครเพลง เป็นต้น
3. ปรับหรือพัฒนาบทละครเพลงฉบับพิพิธภัณฑน์ให้เหมาะสมจัดแสดงได้ในโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถนำบทและโน้ตเพลงไปใช้ในการแสดง ละครเพลงในโรงเรียนเพื่อเสริมทักษะทางวิชาการ และสร้างวัฒนธรรมการเล่าเรื่องด้วยศิลปะการ ละครในโรงเรียนต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้เป็นทดลองนำศิลปะการแสดงโดยมุ่งเน้นกระบวนการค้นคว้า การปฏิบัติการ สร้างสรรค์และการนำเสนอผลงานการแสดงในพื้นที่การแสดงภายนอกโรงละคร พบว่าปรากฏการณ์ ทางการแสดงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยและการสร้างสรรค์เกิดความรู้อันเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. การสร้างเรื่องเล่าจากการวิเคราะห์ข้อมูลและหลักฐานทางโบราณคดี ประเด็นในการศึกษา ที่สำคัญคือข้อมูลและหลักฐานในยุคก่อนประวัติศาสตร์ปรากฏเพียงหลักฐานและข้อสันนิษฐาน ในบางประเด็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องเพื่อนำมาเชื่อมโยงรอย ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่สามารถบันทึกไว้ได้ โดยการสร้างวาทกรรมการเล่าเรื่อง ประการสำคัญที่ ต้องระมัดระวังคือการตีความของผู้สร้างสรรค์ต้องใช้เหตุผลเชิงจิตวิทยาเพื่อนำมาใช้กำหนด ชะตากรรมของตัวละครในประวัติศาสตร์

2. เทคนิคและวิธีเล่าเรื่องและการสื่อสารภายในพื้นที่พิพิธภัณฑน์ต้องคำนึงถึงพื้นที่และ บรรยากาศ (Space and Atmosphere) การทำงานกับวัตถุที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑน์ (Object) เพื่อให้เกิดการสื่อสาร การสร้างความหมายที่สามารถเชื่อมต่อกันระหว่างสารจากบทละครและพื้นที่ จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑน์

สรุป

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการชุดพบซากโครงกระดูกของมนุษย์ โบราณ การค้นพบที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในแหล่งโบราณคดีโคกพนมดีคือการชุดค้นพบโครงกระดูก หมายเลข 15 เพศหญิง อายุเมื่อตายประมาณ 35 ปี โครงกระดูกประดับไปด้วยเครื่องประดับมากมาย กว่าโครงกระดูกอื่น ๆ เป็นพิเศษเช่น สร้อยลูกปัดหอยรูปตัว I เกือบพันเม็ด เครื่องประดับลูกปัดเปลือก

หอยแบบแวนกว่า 120,000 เม็ด แผ่นวงกลมมีเดือยที่อาจจะเป็นต่างหู กำไลข้อมือและเครื่องประดับ
 ศิระษะ ที่วร้างของเธอปกคลุมไปด้วยดินเทศตามประเพณีการฝังศพของแหล่งโบราณคดีโคกพนมดี
 โครงการกระดูกนิ้วมือที่แข็งแรงของเธอ ภาชนะดินเผาที่วางไว้มากมาย เชือกทาบที่ห้อยไว้บริเวณสะโพก
 และอุปกรณ์สำหรับทำภาชนะดินเผาถูกนำมาวางไว้ในหลุมศพเช่นกัน ซึ่งสันนิษฐานว่าเธอเป็นช่างปั้น
 ภาชนะดินเผาที่มีความเก่งและยังพบเปลือกหอยที่ประดับอยู่บนร่างกายบางส่วนมาจากพันธุ์หอยที่ชอบ
 อาศัยอยู่ในทะเลที่อุดมไปด้วยปะการัง ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจมีการแลกเปลี่ยนเครื่องมือเครื่องใช้และ
 เครื่องประดับกับชุมชนอื่น ๆ จากการศึกษายังพบอีกว่าคนโบราณโคกพนมดีมีลักษณะผิดปกติหรือโรค
 เกี่ยวกับเลือด (Haemoglobinopathy) ดังนั้นประชากรโคกพนมดีส่วนใหญ่จึงมีความผิดปกติในเลือดและ
 สภาวะโลหิตจางซึ่งมีการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและเป็นสาเหตุที่ทำให้ทารกหรือเด็กเล็กเสียชีวิต
 นอกจากนั้นแม้ว่าโคกพนมดีจะอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรและอาหารแต่อากาศร้อนชื้นก็เป็นปัจจัยที่
 ทำให้เกิดการระบาดของเชื้อมาลาเรีย การเข้าสู่กระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยเล่าเรื่องจาก
 ประวัติศาสตร์โดยใช้มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of view) ผ่านตัวละครเจ้าแม่โคกพนมดีเพื่อต้องการ
 สื่อสารบทบาทความเป็นผู้นำและผู้เสียสละของความเป็นผู้หญิง โดยสร้างสัญลักษณ์ (Symbol) ในการ
 เล่าเรื่องคือโครงการกระดูก ซึ่งมีความหมายต่อวัฒนธรรมการเคารพในบรรพบุรุษที่สะท้อนคุณค่าความดี
 และอุดมการณ์จากรุ่นสู่รุ่น การสร้างตัวละคร (Character) ตัวละครเอกวิวัฒน์เป็นตัวละครหลัก
 (Protagonist) โดยกำหนดให้เป็นวิศวกรหนุ่มหัวก้าวหน้าทายาทคนเดียวของที่ดินโคกพนมดีที่กำลัง
 ตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุนต่างชาติ ตัวละคร “ปิ่น” เป็นตัวละครปะทะ (Antagonist) เป็นมัคคุเทศก์
 ฝึกหัดเพื่ออำนวยความสะดวกของภริยวิวัฒน์ศึกษาด้านประวัติศาสตร์และกำลังทำวิจัยเรื่องโคกพนมดี และ
 กำหนดให้มีตัวละคร พิซซี่ ปุย และนักแสดงหนุ่มมวอล บทละครประกอบด้วย 3 ฉาก โดยมีแก่นของเรื่อง
 คือ อนาคตที่ยั่งยืนมาจากรากที่แข็งแรง โดยกำหนดแนวคิดความจริงที่ไม่จริง ความไม่จริงที่จริงเพื่อ
 เป็นแนวทางการกำกับการแสดงในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2558). *เทวสตรี คติพุทธ พราหมณ์และความเชื่อในประเทศไทย*. ม.ป.ท.
- คงศักดิ์ สายอร่าม. รองประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอพนสนิมคม. (20 มิถุนายน 2561). สัมภาษณ์.
- _____. (2549). *ความสำคัญระดับโลก “โคกพนมดี” แหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ ใน
 อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม และสภาวัฒนธรรม
 ตำบลท่าข้าม.
- ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์. (2551). *เวที: วิจัยรวมบทความจากโครงการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ
 รื้อเวทีวิจัย สร้างเวทีวิจัยบทเวทีละคร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ประพิศ ชูศิริ. (2534). *ผลการวิเคราะห์โครงสร้างครอบครัวที่แหล่งโบราณคดีโคกพนมดี จ.ชลบุรี*.
กรุงเทพฯ: โครงการสำรวจแหล่งโบราณคดี ฝ่ายวิชาการ กองโบราณคดี กรมศิลปากร.
- ภารดี มหาขันธ์. (2554). การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ยุคก่อนประวัติศาสตร์-รัตนโกสินทร์ตอนต้น). *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 19(31), 7-17. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/journal/Huso/v19n31/p7-29.pdf
- สมดุสีย์ ทำเนาวิ. (20 มิถุนายน 2561). สัมภาษณ์.
- อำพัน กิจงาม. (2556). โคกพนมดี : แหล่งโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศไทย. *นิตยสารศิลปากร SILPAKORN JOURNAL*, 56(4), 17-36. สืบค้นจาก <http://www.finearts.go.th/>
นิตยสารศิลปากร.

การศึกษาสภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของ
อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายมัธยม)

A Study of Problems on Using Innovation for Teaching in The Demonstration
School of Ramkhamhaeng University (Secondary School)

ถนอมขวัญ ทองโปร่ง¹, กาญจนา สิงประสงค์², คณิศร ธีระวิทย์³,
พัชรินทร์ ยังทรัพย์อนันต์⁴, ภิขชญา สุนทรภักดิ์⁵

¹Thanomkwan Thongprong¹, Kanjana Singprasong², Kanitsorn Theerawit³,
Patcharinan Youngsapanan⁴, Pithchaya Sunthornklam⁵

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
Email: 1snowykyob@gmail.com

Received February 25, 2020; Revised March 10, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเห็นของอาจารย์ต่อสภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายมัธยม) 2) เพื่อกำหนดแนวนโยบายการส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือโดยการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.821 โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนของประชากรโดยแบ่งเป็นชาย 47 คน หญิง 45 คน จำนวน 92 คน ด้วยเป็นโรงเรียนสาธิตวุฒิมัธยมศึกษาของอาจารย์ผู้สอนโดยมากจึงสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 74 คน และปริญญาตรีที่กำลังศึกษาปริญญาโทจำนวน 18 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่า 1) อาจารย์ผู้สอน ใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้วยไม่ยึดติดกับวิธีการจัดการสอนแบบเดิม (ร้อยละ 96.7) และ พัฒนาต่อยอดนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนสม่ำเสมอ (ร้อยละ 79.4) แต่การเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอน ด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 45.8) มีส่วนสำคัญน้อยในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) เมื่อเปรียบเทียบความเห็นจำแนกตามเพศของอาจารย์ผู้สอน พบภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ พิจารณาตามรายการพบการยอมรับและเห็นด้วยกับการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน และวางแผนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับบทเรียน นั้นมีความเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) หากจำแนกตามวุฒิ

การศึกษา พบภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พิจารณาตามรายการพบการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่องและการเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอด้วยความต่อเนื่องมีความเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน; โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง; ปัญหาการใช้นวัตกรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study and to compare the opinions of lecturers towards the problems of using innovation for the teaching of the Demonstration School Ramkhamhaeng University 2) to assign the policies the lecturers' teaching and learning management development. The rating scale questionnaire was used as the research instrument. The researchers found that the reliability was 0.821. The sample size in the research was 92 lecturers: 47 males and 45 females. Most lecturers are holding the degree higher than Bachelor which are 74 and the rest of them are holding Bachelor Degree which are 18 lecturers.

The results of research were found that 1) 96.7 % of lecturers in the school did not stay on their former innovation for learning. Additionally, 79.4% of them regularly developed their innovation for teaching. However, regarding the ongoing training of innovation for teaching, 45.8% of them thought that it was not so important for applying the contents from the training in their real teaching and learning situation 2) the researchers found that there was no significant difference between the lecturers' sex but there was significantly different in terms of applying and planning innovations for teaching in the classroom 3) the lecturers' education, there was statistically significant at .05 in terms of continuous innovation for teaching development and attending to the innovation for teaching training regularly.

Keywords: Innovation; Teaching and Learning Management

บทนำ

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนั้น “อดีตมักถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียน คือ นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน” (อัจฉรา ประเสริฐสิน, เทพสุดา จิวตระกูล & จอย ทองกลุ่มศรี, 2560) ดังนั้น ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งได้อธิบาย เกี่ยวกับการพัฒนาครูที่จะให้สามารถนำรูปแบบของนวัตกรรมทางการศึกษามาปรับใช้ในการเรียนการสอน นั้น จะเป็นการช่วยให้ครูปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้าง ประโยชน์ได้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนนั้น ต้องมีการส่งเสริมครูให้พัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ที่เน้น กระบวนการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความสำคัญที่สุดโดยเน้นให้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผนการเรียน รวมถึงประเมินผลการเรียนของตนอย่างอิสระ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพและ เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมจริง และมีประสบการณ์ตรง ในการทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อฝึกฝนความฉลาดทาง อารมณ์และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขดังนั้น กระบวนการเรียนรู้และวิธีการสอนแบบเดิม โดย เน้นที่ผู้สอนและเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน เช่น กระบวนการเรียนรู้และวิธีสอนต้องกำหนดใหม่เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตรงตาม ความต้องการ ความสามารถความสนใจ และการนำประโยชน์ไปใช้ได้จริงของผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนกับ ผู้เรียนจะต้องร่วมมือกันไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา และการพัฒนาคน เพราะฉะนั้น ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยน บทบาทเป็นผู้ควบคุม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ในขณะที่ผู้เรียนต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้รับเป็นผู้แสวงหาและเรียนรู้ด้วยการคิดด้วยการปฏิบัติอย่าง แท้จริง

นอกจากนี้ ความหมายของนวัตกรรมทางการสอนเพิ่มเติมขึ้น หมายถึง ความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมในโลกปัจจุบันด้วย (อัจฉรา ประเสริฐสิน และคณะ, 2560) ดังนั้นนักการศึกษาจึงพยายามนำ ประโยชน์ของเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียน การสอนในรูปแบบใหม่ ๆ จำนวนมาก ซึ่งผลลัพธ์คือการพัฒนาครู 5 ด้าน ปัจจัยด้านผลลัพธ์ คือ การพัฒนา ครูและประกอบด้วยประเด็นที่แสดงถึงสมรรถภาพและคุณลักษณะของครูที่ควรได้รับการพัฒนารวม 5 ด้าน คือ 1) สมรรถภาพการจัดการเรียนการสอน 2) ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรและนำหลักสูตรไป ใช้ 3) ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) ความรู้ความเข้าใจและทักษะใน กระบวนการประเมินการจัดการเรียนรู้และ 5) ครูเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานภายในตนและ ระหว่างเพื่อนครู

ดังนั้น ผลลัพธ์ที่นักวิจัยมุ่งพัฒนาให้เกิดในตัวครูที่พบมากที่สุด คือ การพัฒนาสมรรถภาพการ จัดการเรียนการสอนของครูซึ่งประกอบด้วย การมีทักษะการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียน การสอนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และสามารถประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่าง

มีประสิทธิภาพรองลงมา คือ การพัฒนาให้ครูเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานภายในตนและระหว่างเพื่อนครู เป็นพฤติกรรมโดยทั่วไปของครู แต่จะส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงในบริบททางสังคมที่มีความหลากหลาย ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนขึ้นในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) คือ 1) ผู้สอนใช้นวัตกรรมการสอนไม่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน 2) ผู้สอนไม่พัฒนาต่อยอดนวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยยึดติดกับวิธีเดิมและ 3) ผู้สอนไม่แลกเปลี่ยนเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษายืนยันในสภาพการณ์ดังกล่าวเพื่อเป็นสารสนเทศและนำผลของการวิจัยไปใช้ร่วมกับการกำหนดแนวนโยบายของการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนสำหรับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพปัญหาต่อการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อสภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (การสำรวจ) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคืออาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 150 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 92 คน โดยการใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามแบบ Krejcie & Morgan, 1970

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักวิชาการและทฤษฎีการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาที่ประกอบตามวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) โดยมี

องค์ประกอบหลัก 3 ปัจจัยได้แก่ 1. ปัจจัยด้านผู้สอน 2. ปัจจัยด้านการส่งเสริมวินัยกรรมการจัดการเรียนการสอน 3. ปัจจัยด้านผู้เรียนซึ่งข้อคำถามมีทั้งหมด 30 ข้อคำถาม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัยและวัดผลจำนวน 5 ท่าน จากนั้น นำผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ละท่านมาคำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence-IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป จากนั้น นำไปตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับอาจารย์ผู้สอนจากโรงเรียนที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ที่อยู่ในระดับ 0.7-1.00 ถือว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นสูง (สุธรรม ลิกษาจารย์, 2561) ซึ่งค่าความเชื่อมั่น ที่ผู้วิจัยได้จากการทดลองใช้เครื่องมือในครั้งนี้คือ 0.821

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยการจัดทำแบบสอบถาม เพื่อสอบถามและสัมภาษณ์และหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการหาความเที่ยงตรงและค่า IOC
2. ยื่นโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยและจรรยาบรรณทางวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขอการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
3. ดำเนินการติดต่อขอเก็บข้อมูลวิจัยในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)
4. ทำการสุ่มตัวอย่าง จากนั้นเข้าพบกลุ่มตัวอย่างและทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย พร้อมทั้งกำหนด วัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ในการทดลองให้ผู้เข้ารับการทดลองได้รับทราบ และลงนามยินยอมเข้ารับการวิจัย
5. ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยตามแผนการวิจัย
6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ผลและแปลผลความหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการใช้วินัยกรรมการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายมัธยม) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการใช้วินัยกรรมการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ใช้สถิติการทดสอบค่า t มีชื่อเฉพาะว่า t-test for Independent Samples

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ตามมาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale)

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์ที่แสดงความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) นั้นเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 51.1 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 48.9 ทั้งนี้มีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่สูงกว่าปริญญาตรี ถึงร้อยละ 80.4 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เพียงร้อยละ 19.6

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในด้านของครูผู้สอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)

รายการ	ระดับความเห็น		การแปลความหมาย
	$\bar{x}$	SD.	
1. ผู้สอนมีการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	3.87	0.73	มาก
2. ผู้สอนมีการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	3.93	0.69	มาก
3. ผู้สอนมีการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	3.77	0.77	มาก
4. ผู้สอนมีการยอมรับและเห็นด้วยกับการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอน	4.53	0.56	มากที่สุด
5. ผู้สอนไม่ยึดติดกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม	4.34	0.70	มาก
6. ผู้สอนเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3.50	0.67	ปานกลาง
7. ผู้สอนเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง	3.53	0.71	มาก
8. ผู้สอนมีการแลกเปลี่ยนความรู้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน	3.74	0.82	มาก
9. ผู้สอนมีการวางแผนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับบทเรียน	4.03	0.80	มาก
10. ผู้สอนมีใจรักในการผลิตนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	3.93	1.03	มาก
รวม	3.91	0.75	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงผลการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในด้านครูผู้สอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) นั้นพบว่า โดยส่วนมากแล้วอาจารย์ผู้สอนมีการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนด้วยอาจารย์ผู้สอนไม่ยึดติด กับวิธีการจัดการสอนแบบเดิมซึ่งมีระดับความเห็นมากถึงมากที่สุดคิด

เป็นร้อยละ 86.9 รองลงมาคืออาจารย์ผู้สอนมีการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอระดับความเห็นมากถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.4 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญในการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมใช้ในการจัดการเรียนการสอนอันเป็นผลมาจากการเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องระดับความเห็นมากถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.8 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนไม่ถึงครึ่งของจำนวนอาจารย์ผู้สอนทั้งหมดเห็นว่าการควรเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญน้อยในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในด้านของการส่งเสริมวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)

รายการ	ระดับความเห็น		การแปล ความหมาย
	$\bar{x}$	SD.	
1. โรงเรียนกำหนดนโยบายในการจัดนวัตกรรมทางการศึกษาชัดเจนเป็นรูปธรรม	2.84	.684	ปานกลาง
2. โรงเรียนจัดอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ด้านการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	2.78	.810	ปานกลาง
3. โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรสร้างนวัตกรรมเพื่อจัดแสดงสื่อการเรียนการสอนทุกปี	2.75	.872	ปานกลาง
4. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณในการทำสื่อให้แก่ครู	2.03	.907	น้อย
5. โรงเรียนจัดหาสื่อการทดลองต่าง ๆ ให้ครูเลือกใช้	2.01	.734	น้อย
6. โรงเรียนจัดการประชุมเกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาโดยแนะนำนวัตกรรมใหม่เพื่อให้ครูได้ใช้ในห้องเรียนต่อไป	2.33	.866	น้อย
7. โรงเรียนจัดการประชุมโดยใช้ครูทุกกลุ่มสาระฯผลิตนวัตกรรมและนำเสนอแลกเปลี่ยนกัน	2.05	.717	น้อย
8. โรงเรียนติดตั้งเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตรวมถึงอุปกรณ์ที่สนับสนุนสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาในห้องเรียน	2.92	.929	ปานกลาง
9. โรงเรียนมีแผนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำนวัตกรรมการศึกษา	2.53	.907	ปานกลาง
10. โรงเรียนเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นครูให้เรียนรู้และพัฒนาวัตกรมอยู่เสมอ	2.39	.851	น้อย
รวม	1.42	1.50	น้อย

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงผลการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในด้านของการส่งเสริมวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) นั้นพบว่า โดยส่วนมากแล้วอาจารย์ผู้สอนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนโดยรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์ ปานกลางถึงน้อย ซึ่งหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์น้อยมีดังนี้ตามลำดับ การจัดหาสื่อทดลองต่างๆจากโรงเรียนพบว่าอยู่ในเกณฑ์น้อยเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.01 การจัดสรรงบประมาณในการทำสื่อให้แก่ครูอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.03 โรงเรียนจัดการประชุมโดยใช้ครูทุกกลุ่มสาระฯผลิตนวัตกรรมและนำเสนอแลกเปลี่ยนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.05 โรงเรียนจัดการประชุมเกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาโดยแนะนำนวัตกรรมใหม่เพื่อให้ครูได้ใช้ในห้องเรียนต่อไป โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.33 และ โรงเรียนจัดการประชุมเกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาโดยแนะนำนวัตกรรมใหม่เพื่อให้ครูได้ใช้ในห้องเรียนต่อไป โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.39 แสดงให้เห็นว่า ครูต้องการการส่งเสริมส่งเสริมวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) เป็นจำนวนมากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยเฉพาะด้านงบประมาณและการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในด้านผู้เรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)

รายการ	ระดับความเห็น		การแปล ความหมาย
	$\bar{x}$	SD.	
1. โรงเรียนคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	3.05	.869	ปานกลาง
2. นักเรียนในโครงการเรียนร่วมเป็นอุปสรรคในการใช้วัตกรรมการศึกษาในชั้นเรียนนั้นๆ	2.61	.755	ปานกลาง
3. ชั้นเรียนที่ไม่มีนักเรียนเรียนร่วมสามารถใช้นวัตกรรมทางการศึกษาได้มีประสิทธิภาพมากกว่าชั้นเรียนที่มีนักเรียนเรียนร่วม	2.90	.839	ปานกลาง
4. การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความสนใจจดจ่อต่อการใช้วัตกรรมการศึกษาในชั้นเรียนเป็นอุปสรรคในกระบวนการเรียนการสอน	2.96	.925	ปานกลาง
5. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในชั้นเรียนเมื่อครูเริ่มใช้นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆในการเรียนการสอน	2.64	.990	ปานกลาง
6. จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีผลต่อประสิทธิภาพในการใช้นวัตกรรมการศึกษาในกระบวนการเรียนการสอน	3.34	1.009	ปานกลาง
7. ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนโดยริเริ่มใช้นวัตกรรมทางการศึกษากับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีอุปสรรคด้านสติปัญญา	2.91	.979	ปานกลาง

รายการ	ระดับความเห็น		การแปล ความหมาย
	$\bar{x}$	SD.	
8. ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนโดยริเริ่มใช้นวัตกรรมการศึกษากับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีอุปสรรคด้านร่างกาย	2.68	.694	ปานกลาง
9. การสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียนในการทำงานเป็นทีมมีผลต่อประสิทธิภาพในการริเริ่มใช้นวัตกรรมการศึกษาในแต่ละชั้นเรียน	3.72	.843	ดี
10. นักเรียนไม่สนใจการสอนโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาเนื่องจากนวัตกรรมมีความซับซ้อนเข้าใจยากเกินไป	2.65	.919	ปานกลาง
รวม	13.40	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ภาพรวมความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนในด้านผู้เรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) นั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ รายการที่เกี่ยวกับการสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียนในการทำงานเป็นทีมมีผลต่อประสิทธิภาพในการริเริ่มใช้นวัตกรรมการศึกษาในแต่ละชั้นเรียนนั้นอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อปัญหาการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามเพศของอาจารย์ (n=92)

รายการ	ชาย (n=47)		หญิง (n=45)		t	Sig.
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.		
ด้านที่ 1. ครูผู้สอน	3.891	.5484	3.947	.3888	-.559	.578
ด้านที่ 2. การส่งเสริมนวัตกรรมการสอน	2.57	.874	2.35	.761	1.269	.982
ด้านที่ 3. ผู้เรียน	2.97	2.35	2.92	.92	.266	.722
รวม	3.14	1.25	3.07	.68	.325	.76

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามเพศของอาจารย์ผู้สอนพบว่าโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายการพบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนที่มีการยอมรับและเห็นด้วยกับการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและวางแผนการสอนโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับบทเรียน นั้นมีความเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการส่งเสริมนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามเพศของอาจารย์ผู้สอน พบว่าโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายการพบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในเรื่อง การติดตั้งเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตรวมถึงอุปกรณ์ที่สนับสนุนสื่อวัตกรรมการศึกษาในห้องเรียน และแผนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำวัตกรรมการศึกษานั้นมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้านผู้เรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามวุฒิการศึกษาของอาจารย์ พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาตามรายการนั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อสภาพปัญหาการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามวุฒิการศึกษาของอาจารย์ (n=92)

รายการ	ปริญญาตรี (n=18)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=74)		t	Sig.
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
ด้านที่ 1. ครูผู้สอน	4.133	.4740	3.866	.4638	2.182	.032
ด้านที่ 2. การส่งเสริมวัตกรรมการสอน	2.45	.92	2.47	.807	-.636	.657
ด้านที่ 3. ผู้เรียน	3.86	.98	2.98	.85	-.830	1.07
รวม	3.48	.79	3.10	.70	.23	.58

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนด้านครูผู้สอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามวุฒิการศึกษาของอาจารย์ พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามรายการพบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอด้วยความต่อเนื่องนั้นมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามวุฒิการศึกษาของอาจารย์ พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาตามรายการนั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำแนกตามวุฒิการศึกษาของอาจารย์ พบว่าโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาตามรายการนั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

อภิปรายผลวิจัย

การศึกษา เรื่อง สภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) มีวัตถุประสงค์เพื่อ สภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์เพื่อสภาพปัญหาการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ปัจจัยคือ 1. ด้านผู้สอน 2. ด้านนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และ 3. ด้านผู้เรียน

1. ด้านผู้สอน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนได้รับการอบรมและพัฒนาเรื่องนวัตกรรมการสอนได้ไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงควรมีการจัดการอบรมเพื่อเรียนรู้การใช้นวัตกรรมต่าง ๆ เช่น อบรมเรื่องผลิตสื่อการเรียนการสอนรูปแบบใหม่, ผลิตสื่อการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามระดับชั้นต่าง ๆ และ การใช้นวัตกรรมการสอนแบบยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ประเสริฐสิน และคณะ (2560) สรุปได้ว่าการสร้างเจตคติและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาให้กับอาจารย์ผู้สอนนั้น จะช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจได้รวดเร็วยิ่งขึ้นเพราะเป็นการพัฒนาทักษะและประหยัดเวลาในการอธิบาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำแบบฝึกหัด หนังสือส่งเสริมอ่านเสริม เอกสาร แผ่นพับ ผังความรู้ หรือสื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ เป็นต้น

อาจารย์ผู้สอนขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาการบูรณาการจัดการเรียนการสอนได้ค่อนข้างยาก จึงทำให้เมื่อมีการประเมินภายนอกโรงเรียนได้รับผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฤทธิไกร ไชยงาม, กัญยรัตน์ ไวคำ & หทัย ไชยงาม (2561) ในการศึกษาและแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะในการจัดการเรียนการสอนของครูสามารถพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนการสอนของครูได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลประชุม อภิปราย เสนอแนะ บูรณาการ

ความรู้ต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการจัดทำนวัตกรรมที่ทันสมัยร่วมกันเกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู” (อัจฉรา ประเสริฐฐลิน และคณะ, 2560) อาจสรุปได้ว่าขั้นตอนในการส่งเสริมในการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด จะต้องมีการจัดเวที นำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนหรือ academic presentation stage และการผลักดันให้มันโยบายส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน หรือ classroom innovation promotes โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา และสร้างความร่วมมือร่วมกับคณะครูเพื่อเข้าใจถึงเหตุผลและประโยชน์ของนวัตกรรมและการวิจัย นอกจากนี้ การสร้างแรงจูงใจให้ครูในการสร้างนวัตกรรม หรือ Motivation เช่น การให้รางวัล การเพิ่มเงินเดือน สำหรับครูและบุคลากรที่มีผลงานด้านการวิจัยและการจัดนวัตกรรมทางการศึกษา นับว่าเป็นการส่งเสริมในการสร้างความร่วมมือกันระหว่างคณะอาจารย์ผู้สอนให้ทำงานร่วมกันมากขึ้น

2. ด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนผลการศึกษาดูแลให้เห็นว่าโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตนวัตกรรมที่ทันสมัยและอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้จริงเช่น โทรทัศน์, ลำโพง, และสายเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายมัธยม) มีระบบ Internet และ ระบบ wifi ที่ครอบคลุมอย่างไม่ทั่วถึงทุกห้องเรียน อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนไม่ทันสมัย ซึ่งอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการใช้นวัตกรรมในห้องเรียนชำรุดเนื่องจากการซ่อมบำรุงไม่สม่ำเสมอทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณที่จัดสรรให้กับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ไม่เพียงพอ กับความต้องการด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แรกขวัญ นามสว่าง, ธีวดี เอกะกุล & ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ (2558) และอัจฉรา ประเสริฐฐลิน และคณะ (2560) เรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3” และ “การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู” อาจสรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนด้านการเงิน งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอในการนิเทศ ติดตามและแนะนำการจัดการเรียนการสอนเด็กนักเรียนทางการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีรวมถึงระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและเหมาะสมในแต่ละห้องเรียนเป็นแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดการการใช้วัตกรรมการศึกษาอีกด้วย สอดคล้องกับ อมรรัตน์ เหล็กกล้า (2555) ซึ่งได้ระบุว่าการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนนั้น ต้องการการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่า โรงเรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีในสถานศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของครูผู้สอนเพื่อสนับสนุนการใช้วัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่าโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณด้านนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและสรรหาคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยพร้อมใช้งานเตรียมไว้สำหรับในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมเข้ามาจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดการอบรมครูเกี่ยวกับการพัฒนาและใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนให้กับครู รวมถึงกระตุ้นครูให้เกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดนวัตกรรมการเรียนการสอนใหม่ ๆ ให้แก่นักเรียนในชั้นเรียนโดยทำการประชุมแลกเปลี่ยนการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้และเพิ่มแรงจูงใจเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนโดยให้รางวัล

3.ด้านผู้เรียน เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า ระบบของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) มีนโยบายเพื่อเด็กพิเศษในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนหนึ่งระบุว่า สำหรับกรณีเด็กพิเศษในโครงการเรียนร่วมการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบนวัตกรรมที่เข้าถึงได้ง่ายต่อเด็กปกติ แต่สำหรับกรณีของเด็กพิเศษแล้วต้องใช้เวลาสำหรับการเข้าถึง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ช้า ทำให้ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3” (แรกขวัญ นามสว่าง และคณะ, 2558) ที่พบว่า 1. ปัญหาด้านอาจารย์ผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่า การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากต้องมีแพทย์เฉพาะทางรับรอง ปัญหาครูขาดทักษะในการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการจัดทำสื่อที่เหมาะสม และปัญหาครูการศึกษาพิเศษที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษมีจำนวนน้อย 2. ปัญหาด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนอ่านภาษาอังกฤษไม่ออก เนื่องจากไม่ทราบพื้นฐานของรูปและเสียงสระและพยัญชนะ ทำให้นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่าน ส่งผลให้กลายเป็นเด็กขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำ 3. ปัญหาด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ และประสบการณ์ ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาพิเศษ ไม่ให้การสนับสนุนเงินงบประมาณ ในด้านการสนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเด็กและไม่สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมทางการศึกษาพิเศษ ดังนั้นสรุปได้ว่าทางคณะผู้จัดทำวิจัยจึงขอเสนอให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามสภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.ผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนทั้งสิ้น โรงเรียนควรจัดสรรหางบประมาณด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสรรหาคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยพร้อมใช้งานเตรียมไว้สำหรับในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมเข้ามาจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

2. การกระตุ้นอาจารย์ผู้สอนให้ปรับเปลี่ยนแนวคิด ทักษะคิดของอาจารย์ผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรริเริ่มในการสนับสนุนให้ผู้สอนมีทัศนคติและความรู้สึกเข้าใจความสำคัญของการใช้นวัตกรรมเพื่อการศึกษาและมีความต้องการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสอนแบบเดิมของตนเองอย่างแท้จริง และฝึกฝนริเริ่มการใช้นวัตกรรมแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีและสภาพสังคมต่าง ๆ ในห้องเรียนมากขึ้น ดังนั้น การสร้างทีมครุต้นแบบจากประสบการณ์ที่มีการใช้นวัตกรรมทางการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอีกข้อหนึ่งที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอนมากขึ้น และครุต้นแบบสามารถให้คำแนะนำในการสร้างนวัตกรรมที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพให้กับครูผู้สอนได้อย่างดีทำให้ครูผู้สอนมีทัศนคติที่ดีขึ้น และเข้าใจความสำคัญของการใช้นวัตกรรมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม

3. การส่งเสริมด้านต่าง ๆ ข้างต้นนั้น นอกจากความร่วมมือในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาระหว่างคณาจารย์ผู้สอนด้วยกันนั้น อาจรวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดทำนวัตกรรมการศึกษา, จัดหาสื่อการตลาดต่าง ๆ ให้ครูเลือกใช้จัดการประชุมเกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาโดยแนะนำนวัตกรรมใหม่เพื่อให้ครูได้ใช้ในห้องเรียนต่อไปและจัดการประชุมโดยใช้ครูทุกกลุ่มสาระฯผลิตนวัตกรรมและนำเสนอแลกเปลี่ยนกัน และ การส่งเสริมให้มีการนิเทศติดตามครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบและประเมินการสอนรวมถึงการใช้นวัตกรรมต่างๆทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสามารถเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้ครูผู้สอนพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพให้กับชั้นเรียนระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยในครั้งต่อไปมีความลึกซึ้งในการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมทางการศึกษามากขึ้นผู้วิจัยควรที่จะศึกษาในเชิงความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในเรื่องภูมิหลังทางการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ อายุ และรายวิชาที่รับผิดชอบสอนในส่วนที่แตกต่างกัน

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และจรรยาบรรณทางวิชาการ

ผู้วิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำสาขาวิชา สังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ รหัสโครงการ RU-HS-RESC0065/62

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ นาดัน และ นพดล เจนอักษร. (2556). *นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาด เล็ก*. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ และ อนุศักดิ์ ตั้งปณิธานวัฒน์. (2552). การส่งเสริมและ พัฒนานวัตกรรมการเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2562. จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1076-file.pdf>.
- น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์. (2560). การพัฒนานวัตกรรมการสอนแบบผสมผสานโดยใช้โครงการเป็นฐาน รายวิชา 468 310 เทคนิคการนำเสนอและการจัดนิทรรศการ. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 10(1), 679-693.
- แรกขวัญ นามสว่าง, ธีวดี เอกะกุล และ ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์. (2558). การศึกษาสภาพปัญหาและความ ต้องการ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการ เรียนรู้ด้านการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3. *วารสารวิชาการการศึกษา*, 16(1), 124-135.
- ฤทธิไกร ไชยงาม, กันยารัตน์ ใจคำ, หทัย ไชยงาม. (2561). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนา ทักษะผู้เรียนภาษาอังกฤษของชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพครูผู้สอนภาษาอังกฤษในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(2), 7-17.
- ศรีน้อย ลาวัง. (2552). *การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโดยใช้ เทคนิคการสืบสอบแบบชื่นชม*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุธรรม ลิขิตจารย์. (2561). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำและ การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ภาคใต้ตอนบน*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ตรัง.

อมรรัตน์ เหล็กกล้า. (2555). *สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนา มนุษย์และสังคม), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.

อัศรา ประเสริฐสิน, เทพสุตา จิตรระกุล และ จอย ทองหล่อมศรี. (2560). การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัย. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 10(2), 78–89.

การศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนคณิตศาสตร์

The Investigation of Working Memory Influencing on Mathematics
Achievement

ศานิตย์ ศรีคุณ¹, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ²

Sanit Srikoonand¹, Ketsaraphan Punsrigate Khonjaroen²

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Lecturer, School of Education, University of Phayao

E-mail: sanit.sr@up.ac.th

Received February 25, 2020; Revised March 10, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ใช้รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณนำเสนอเชิงบรรยาย ใช้แนวคิดประสาทวิทยศึกษาศาสตร์ มาเป็นฐานทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอนเป็นกรอบการวิจัย ประชากรคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10,292 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,504 คน คัดเลือกแบบแบ่งชั้น โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียนคือขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ คือ 1) ใช้ซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญาศึกษาความตั้งใจและความจำขณะทำงาน 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ความเบ้ ความโด่ง และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ความจำขณะทำงานสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 97 และมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $Y = 0.094 + 0.258 (X1) + 0.250 (X2) + 0.247 (X3) + 0.246 (X4)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ $Y/ = 0.291 (Z1) + 0.331 (Z2) + 0.297 (Z3) + 0.289 (Z4)$

คำสำคัญ: ความจำขณะทำงาน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate the working memory influencing mathematics achievement. Using research model to be quantitative research to present like description, to use conceptual based on Neuroscience to be theory basically, to prepare learning class for being research framework. Population were the secondary students in level mathayom 3 of Primary Educational Service Area 32, semester 2560 totally 10,292 students, sample group totally 1,504 students. to select classify by dividing to be size of schools; small, medium, large and extra size; there were 2 tools were 1) using software like measuring abilities as constructivism with attention and memory to work a while. 2) Mathematics achievement Test to be examined by experts follow to criterion, analyze data by statistics basically, mean, standard deviation, relative Variation, minimum, maximum, and correlation coefficient. The Investigation of Working Memory Influencing on Mathematics by using Multiple Regression Analysis

The results of research were found that the memory during work could predict Mathematics achievement to be at 97 percentiles and there were forecasting by raw score and standard score. The sample to be 1,504 students in Grade 9. The tool includes (1) Cognitive Ability Test Software: Attention and Working Memory (2) Mathematics Achievement Test. Multiple linear regression analysis was used to analyze data.

The raw score equation

$$Y = 0.094 + 0.258 (BWMA) + 0.250 (SWMA) + 0.247 (UWMA) + 0.246 (IWMA)$$

The standard score equation

$$Y' = 0.291 (BWMA) + 0.331 (SWMA) + 0.297 (UWMA) + 0.289 (IWMA)$$

Keywords: Working Memory, Mathematics Achievement, Multiple Linear Regression Analysis

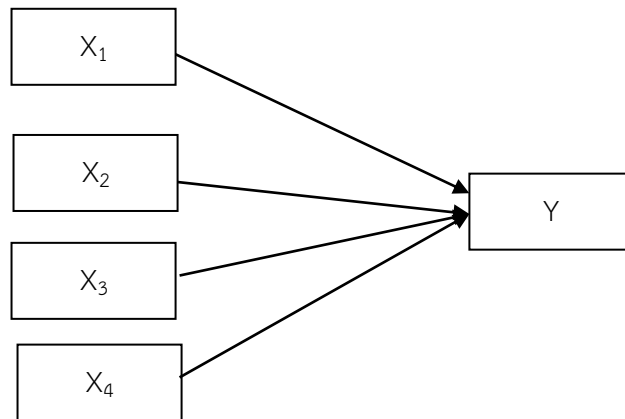
บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์และความเจริญก้าวหน้าของโลก อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของศาสตร์วิชาอื่นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) แต่เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์จากการสอบ Program for International Student Assessment (PISA) ปี 2552 กับปี 2555 พบว่านักเรียนไทยมีผลการประเมินวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย และ

คะแนนคณิตศาสตร์อยู่ในช่วงลำดับที่ 48–52 จาก 65 ประเทศ และจากผลการสอบของ Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) ปี 2554 พบว่าคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ของไทยลดลง เมื่อเทียบกับปี 2550 อยู่ในลำดับที่ 28 จาก 63 ประเทศทั่วโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แสดงว่าผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยยังต่ำกว่าประเทศอื่นมาก ดังนั้นจึงเป็นที่ชัดเจนว่าประเทศไทยได้ประสบปัญหาผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ต่ำกว่านานาประเทศ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขปัญหานี้

แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา คือ การนำศาสตร์ที่เรียกว่า ประสาทวิทยศึกษาศาสตร์ (Educational Neuroscience) มาเป็นฐานทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอน ประสาทวิทยศึกษาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ขยายพรมแดนทางการศึกษาที่ผสมผสานจิตวิทยา (Psychology) ประสาทวิทยา (Neuroscience) และวิทยาศาสตร์การเรียนรู้ (Learning Sciences) เข้าด้วยกัน และมีแนวโน้มที่มีความท้าทายและมีบทบาทต่อวงการศึกษามาก (Feiler and Stabio, 2018) โดยเฉพาะความจำขณะทำงาน (Working Memory) ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (Srikoon et al, 2017) โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์นั้นพบว่า ความจำขณะทำงานส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงมาก (Brown, 2018)

ความจำขณะทำงาน (Working Memory) คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลมาใช้ในช่วงเวลาสั้นๆ ในขณะที่กำลังทำงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการคิดที่ซับซ้อน ความจำขณะทำงานทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลชั่วคราว จัดการกับข้อมูลและนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในกระบวนการทางปัญญา (Baddeley, 2010) องค์ประกอบของความจำขณะทำงานนั้นแตกต่างกันไปตามแต่ละแนวคิดของนักการศึกษา เช่น Baddeley (2010) กล่าวว่า ความจำขณะทำงานมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ วงจรเสียง (Phonological Loop) วงจรภาพ (Visuospatial Sketchpad) หน่วยเรียกคืน (Episodic Buffer) และ ศูนย์กลางการบริหาร (central executive) มากกว่านั้นเมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยมีงานวิจัยของ ทศนีย์ บุญเต็ม และคณะ (2557) ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดทางพุทธิปัญญา (ฉบับภาษาไทย) เพื่อวัดความตั้งใจและความจำขณะทำงาน สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้ผลการวิจัย พบว่า ความจำขณะทำงาน (Working memory: WMMA) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำขณะทำงาน (Basic Processing: X_1) ความสามารถผลัดเปลี่ยน (Shifting working memory: X_2) ความสามารถปรับปรุง (Updating Working Memory: X_3) และความสามารถยับยั้ง (Inhibition Working Memory: X_4) ดังนั้นการวิจัยนี้จึงได้ศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (Mathematics Achievement: Y) สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าศึกษาอิทธิพลของความจำขะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์นี้จะสามารถเป็นข้อมูลและสารเทศต่อครูผู้สอนในการที่จะนำองค์ความรู้เกี่ยวกับความจำขะทำงานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของความจำขะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรของการวิจัยนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10,292 คน (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

2) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) คือ แบ่งโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง

ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และสุ่มเลือกโรงเรียนตามขนาดโรงเรียน หลังจากนั้นเลือกตัวอย่างนักเรียนในแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,504 คน

2. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

3.1 ความจำขณะทำงาน (Working Memory: WMMA) หมายถึง ความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเวลาสั้นๆ และมีการประมวลผลข้อมูลไปพร้อมกัน ความจำขณะทำงานประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1) **กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำขณะทำงาน (Basic Processing: BWMA)** หมายถึง ความสามารถในการจัดเก็บและประมวลผลที่ไม่ซับซ้อน

2) **ความสามารถผลัดเปลี่ยน (Shifting Working Memory: SWMA)** หมายถึง ความสามารถในการย้ายหรือสลับเปลี่ยนการดำเนินการจากสภาวะการณหนึ่งไปยังสภาวะการณหนึ่ง

3) **ความสามารถปรับปรุง (Updating Working Memory: UWMA)** หมายถึง ความสามารถในการทำให้ข้อมูลทันสมัยหรือการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลที่ถูกรักษาไว้ในความจำขณะทำงาน

4) **ความสามารถยับยั้ง (Inhibition Working Memory: IWMA)** หมายถึง ความสามารถในการเพิกเฉยหรือละเว้นสิ่งเร้าที่ไม่เกี่ยวข้องหรือระงับปฏิกิริยาที่ไม่เกี่ยวข้องในขณะที่ทำงานอยู่

3.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (Mathematics Achievement: MATH) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาคณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่วัดได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบของข้าราชการ เกียรติบุญญาฤทธิ์ (2549)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน พัฒนาขึ้นโดย คานิตย์ ศรีคุณ, อิศรานูวัฒน์ ศรีคุณ และ นายอนุชิต กุระจินดา (2561) ที่สามารถวัดได้ทั้งมิติความถูกต้องและมิติเวลา แต่การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะคะแนนความถูกต้องหรือมิติความถูกต้องเท่านั้น ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบเป็นเวลา 60 นาที มีรายละเอียด มีดังนี้

1) สามารถเก็บข้อมูลของผู้ทดสอบไว้ในซอฟต์แวร์นี้ได้ ได้แก่ ชื่อ ชั้น ห้อง เลขที่ โรงเรียน ครั้งที่ทดสอบ อายุ (ปี/เดือน) น้ำหนัก ส่วนสูง โรคประจำตัว คะแนนที่ทำถูก (รวมทั้งหมดในแต่ละแบบ วัด และรายข้อ) เวลาที่ทำแบบวัด (เวลาเฉลี่ยในแต่ละแบบวัดและรายข้อ)

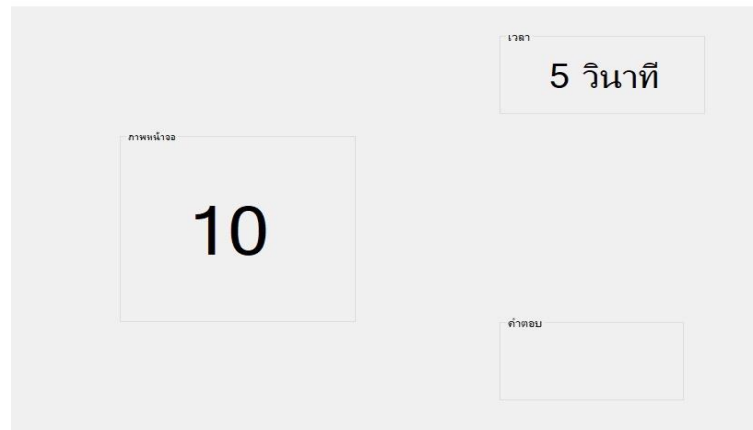
2) ซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงานที่เป็นแบบวัดความจำขณะทำงาน ประกอบด้วย 4 แบบวัด แบบวัดละ 30 ข้อ ใช้วัดความจำขณะทำงาน ได้แก่ กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำขณะทำงาน ความสามารถผลัดเปลี่ยน ความสามารถปรับปรุง และความสามารถยับยั้ง โดยผู้ทำแบบวัดต้องตอบสนองให้ถูกต้องและใช้เวลาให้น้อยที่สุด มีตัวอย่างลักษณะแบบวัดความจำขณะทำงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างลักษณะแบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงานของแต่ละแบบวัด

ตัวอย่างแบบวัด	สิ่งที่วัด	ลักษณะแบบวัด
การรู้ทันตัวเลข	ความสามารถปรับปรุง	<p>สิ่งเร้า: นำเสนอตัวเลข 1-9 กลางจอทีละตัว จำนวนตัวเลขที่นำเสนอในการทดสอบแต่ละครั้งแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้</p> <p>(ข้อ1-ข้อ 6) ปรากฏตัวเลข 3 ตัว แล้วถามว่าตัวเลขตัวสุดท้ายคือตัวเลขใด</p> <p>(ข้อ7-ข้อ 12) ปรากฏตัวเลข 4 ตัว แล้วถามว่าตัวเลขก่อนตัวสุดท้ายคือตัวเลขใด</p> <p>(ข้อ13-ข้อ 18) ปรากฏตัวเลข 5 ตัว แล้วถามว่าตัวที่ 2 นับจากตัวสุดท้ายคือตัวเลขใด</p> <p>(ข้อ19-ข้อ 24) ปรากฏตัวเลข 6 ตัว แล้วถามว่าตัวที่ 3 นับจากตัวสุดท้ายคือตัวเลขใด</p> <p>(ข้อ25-ข้อ 30) ปรากฏตัวเลข 6 ตัว แล้วถามว่าตัวที่ 4 นับจากตัวสุดท้ายคือตัวเลขใด</p> <p>การตอบสนอง: ให้ผู้ทำแบบวัดกดปุ่มตัวเลข เมื่อมีข้อความบนจอว่า "พิมพ์ตัวเลขที่ถูกต้อง" มีการทดสอบ 30 ครั้ง</p>
ความสอดคล้องของคำและความหมาย	ความสามารถยับยั้ง	<p>สิ่งเร้า: สิ่งเร้าเป็นคำชื่อสี 4 สี ได้แก่ แดง เขียว น้ำเงินและเหลือง พิมพ์ด้วยหมึกสีแดง เขียว น้ำเงินและเหลือง ผู้ทำแบบวัดต้องตัดสินใจว่าคำชื่อสีนั้นพิมพ์ด้วยหมึกสีตรงกับชื่อคำหรือไม่</p>

ตัวอย่างแบบวัด	สิ่งที่วัด	ลักษณะแบบวัด
		การตอบสนอง: ถ้า “ชื่อคำ กับ สัทพยางค์ ตรงกัน” ให้ กต 1 และถ้า “ชื่อคำ กับ สัทพยางค์ ไม่ตรงกัน” กต 2 มีการทดสอบ 30 ครั้ง

ตัวอย่าง หน้าจอแบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหน้าจอแบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน

4.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ของ วัชรารภรณ์ เกียรติบุญญาฤทธิ์ (2549) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ มีเนื้อหาครอบคลุมวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบทดสอบนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เรียบร้อยแล้ว และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าความเที่ยงอีกครั้งมีค่าเท่ากับ 0.935 ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 60 นาที

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้มีขั้นตอน ดังนี้

1) ดำเนินการติดต่อประสานงานกับครู ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ และร่วมกันวางแผนการวิจัย

2) ทำความเข้าใจร่วมกันกับนักเรียนเพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนได้ทำซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ตามความเป็นจริง

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ความเบ้ ความโด่ง และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของความจำขณะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (multiple linear regression analysis) โดยวิธี Enter

ผลการวิจัย

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานเพื่อตรวจสอบลักษณะการแจกแจงหรือการกระจายของข้อมูลในทุกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV(%)) ค่าต่ำสุด (MIN) ค่าสูงสุด (MAX) ความเบ้ (SK) และความโด่ง (KU) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐาน

ตัวแปร	ค่าสถิติ						
	$\bar{x}$	S.D.	CV (%)	MIN	MAX	SK	KU
BWMA	25.713	1.761	6.847	15.00	30.00	-0.908	0.776
SWMA	25.525	2.060	8.068	14.00	29.00	-0.866	0.768
UWMA	25.477	2.452	9.622	11.00	30.00	-2.023	0.096
IWMA	25.699	1.825	7.101	16.00	30.00	-0.370	0.491
MATH	25.819	1.558	6.034	20.00	30.00	-0.417	0.099

จากตารางที่ 2 รายงานค่าสถิติพื้นฐานของทุกตัวแปร และพบว่าค่าความเบ้ (SK) อยู่ระหว่าง -2.023 ถึง -0.417 ซึ่งน้อยกว่า 0.3 และค่าความโด่ง (KU) อยู่ระหว่าง 0.096 ถึง 0.776 ซึ่งน้อยกว่า 0.8 ถือว่าทุกตัวแปรมีการแจกแจงปกติ (Normality) (Kline, 2016)

2. ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่สังเกตได้ในโมเดล

มีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่สังเกตได้

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X ₁	1				
X ₂	0.615**	1			
X ₃	0.494**	0.454**	1		
X ₄	0.512**	0.505**	0.745**	1	
Y	0.790**	0.771**	0.706**	0.726**	1

หมายเหตุ **p<0.01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 5 ตัวแปร เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวน 10 คู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.454–0.771

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของความจำเพาะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของความจำเพาะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ รายละเอียด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของความจำเพาะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

โมเดล (model)	Unstandardized		Standardized		t	Sig.
	Coefficient		Coefficient			
	B	Std.Error				
Constant	0.094	0.119	–		0.787	0.000
X ₁	0.258	0.005	0.291		48.105	0.000
X ₂	0.250	0.005	0.331		55.544	0.000
X ₃	0.247	0.006	0.297		43.137	0.000
X ₄	0.246	0.006	0.289		40.693	0.000

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำเพาะทำงาน (X₁) ความสามารถพลัดเปลี่ยน (X₂) ความสามารถปรับปรุง (X₃) และความสามารถยับยั้ง (X₄) ส่งผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (Y) โดยมีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 97 ($R^2 = 0.970$) และได้สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = 0.094 + 0.258 (X_1) + 0.250 (X_2) + 0.247 (X_3) + 0.246 (X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' = 0.291 (Z_1) + 0.331 (Z_2) + 0.297 (Z_3) + 0.289 (Z_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าความจำขณะทำงานซึ่งเป็นตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำขณะทำงาน (X_1) ความสามารถผลัดเปลี่ยน (X_2) ความสามารถปรับปรุง (X_3) และความสามารถยับยั้ง (X_4) ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (Y) โดยมีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 97 ($R^2 = 0.970$) และได้สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = 0.094 + 0.258 (X_1) + 0.250 (X_2) + 0.247 (X_3) + 0.246 (X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Y' = 0.291 (Z_1) + 0.331 (Z_2) + 0.297 (Z_3) + 0.289 (Z_4)$$

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่าความจำขณะทำงานสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 97 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srikoon, Bunterm และ Wantong (2012) ที่ได้ดำเนินการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ พบว่าความจำขณะทำงานส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มากกว่านั้นยังพบอีกว่าความรู้ที่มีมาก่อน (prior knowledge) ยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์อีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srikoon, Bunterm, Nethanomsak, & Ngang, (2017) ที่ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการสอนที่ใช้วิจัยเป็นฐานผลานกับแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่ารูปแบบการสอนแบบ 5ช (5P model) มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอนคือ 1) ชักชวน (persuasion) 2) ชี้ช่อง (planning) 3) ช่างทำ (performance) 4) ชัดแจ้ง (production) 5) ชี้แจง (presentation) (ศานิตย์ ศรีคุณ และทัศนีย์ บุญเต็ม, 2559) รูปแบบการสอนดังกล่าวมีแนวคิดที่ผลานการฝึกความจำขณะทำงานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการสอน ผลการใช้รูปแบบการสอน พบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรมีการใช้วิธีการสอนที่ฝึกความจำขณะทำงาน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำขณะทำงาน ความสามารถผลัดเปลี่ยน ความสามารถปรับปรุง และความสามารถยับยั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ บุญเต็ม และคณะ (2557) ที่ได้เสนอแนะว่า การจัดการเรียนการสอนควรมีการ บูรณาการ

ประสาทวิทยศึกษาศาสตร์ เพื่อขยายพรมแดนความรู้ทางศึกษาศาสตร์ และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยนี้ชี้ชัดว่า ความจำเพาะทำงาน ได้แก่ กระบวนการขั้นพื้นฐานของความจำเพาะทำงาน ความสามารถลัดเปลี่ยน ความสามารถปรับปรุง และความสามารถยับยั้ง สามารถทำนาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นครูผู้สอนควรนำกิจกรรมการสอน เทคนิคการ สอน กลวิธีการสอน และรูปแบบการสอนที่ฝึกความจำเพาะทำงานไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในชั้นเรียนเพื่อให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้อย่างเต็มที่

2) ประเด็นที่สำคัญและต้องคำนึงถึงในนำผลการวิจัยไปใช้ก็คือ แม้ว่าความจำเพาะทำงานจะ สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ แต่ยังมีตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เช่น ความตั้งใจ อารมณ์ ความรู้ที่มีมาก่อน เป็นต้น ดังนั้นการจัดการเรียน การสอนในห้องเรียนควรมีการคัดสรรตัวแปรอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยนี้เป็นศึกษาอิทธิพลของความจำเพาะทำงานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาอิทธิพลของความจำเพาะทำงานที่ส่งผลต่อตัว แปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการสื่อสาร เป็นต้น เพื่อเป็นองค์ ความรู้ต่อครูผู้สอนได้นำไปใช้จัดการเรียนการสอนต่อไป

2) การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ หลายปัจจัยพร้อมกันที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เช่น ความรู้ที่มีมาก่อน ความจำเพาะทำงาน สไตล์การเรียนรู้ และอารมณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *นโยบาย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กลุ่มสารสนเทศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ข้อมูลนักเรียนปีการศึกษา 2560*. ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2561. จาก http://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_student_area.php?Area_CODE=101732.

- ทัศนีย์ บุญเต็ม และคณะ. (2557). *การพัฒนาเครื่องมือวัดทางพุทธิปัญญา (ฉบับภาษาไทย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วัชรภรณ์ เกียรติบุญญาฤทธิ. (2549). *การวิเคราะห์ตัวแปรทุกระดับของความต้องการจำเป็นของนักเรียนและครูที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การวัดและประเมินผลการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศานิตย์ ศรีคุณ, อิศรานุวัฒน์ ศรีคุณ และ นายอนุชิต กุระจินดา. (2561). *การพัฒนาซอฟต์แวร์แบบวัดความสามารถเชิงพุทธิปัญญา: ความตั้งใจและความจำขณะทำงาน*. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศานิตย์ ศรีคุณ. (2560). *การตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีของแบบวัดจริยธรรมในกระบวนการวิจัยวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(4), 47–58.
- ศานิตย์ ศรีคุณ และทัศนีย์ บุญเต็ม. (2559). *ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิจัยเป็นฐานผลานกับแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความตั้งใจ และความจำขณะทำงาน*. *วารสารประสาทวิทยาศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 1–20.
- Baddeley, A. (2010). Working memory: theories, models, and controversies. *Annual Review of Psychology*, 63, 1–29.
- Brown, D.R. (2018). *Neuroscience of Mathematical Cognitive Development: From Infancy Through Emerging Adulthood*. United State: Springer International Publishing AG.
- Feiler, J. B., & Stabio, M. E. (2018). Three Pillars of Educational Neuroscience from Three Decades of Literature. *Trends in Neuroscience and Education*, 13, 17–25.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (4th ed.). New York: Guilford Publications.
- Srikoon, S., Bunterm, T., Nethanomsak, T., & Ngang, T. K. (2017). A Comparative Study of the Effects of the Neurocognitive-based Model and the Conventional Model on Learner Attention, Working Memory and Mood. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 14(1), 83–110.
- Srikoon, S., Bunterm, T., & Wantong, K. (2012). Factors Influencing Science Achievements. *Journal of Education Khon Kaen University*, 35(2), 103–108.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา
ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effects of Social Studies Learning Activity Management Based on
The Threefold Training on Critical Thinking
Ability among Grade 7 Students

พระเกียรติศักดิ์ โชคดี¹, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ²
Krengsak Chokdee¹, Ketsaraphan Punsrigate Khongjaroen²

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Education, University of Phayao
Email: Watthungsan@hotmail.com

Received January 28, 2020; Revised March 3, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาเป็นกรอบการวิจัยพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปางกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตาม หลักไตรสิกขาเท่ากับ 17.37 คะแนน และ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติเท่ากับ 11.43 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดวิจารณ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.37 คะแนน และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.40 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาโดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ WBI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้; สังคมศึกษา; ไตรสิกขา; วิจารณ์ญาณ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to compare critical thinking ability of students in the experimental group (taught with The Threefold Training-based instructional model) with the control group(taught with a normal instructional model),2) to compare critical thinking ability of the experimental group before and after taught with The Threefold Training-based instructional model 3) to compare critical thinking ability of the control group before and after taught with a normal instructional model, and 4) to study the opinions of the experimental group after taught with the Threefold Training-based instructional model.

The results of the study revealed that 1) at posttest phase, critical thinking ability score of the experimental group was 17.37 meanwhile the score of the control group was 11.43. When the statistical difference was tested with t-test, the experimental group had higher critical thinking ability than the control group with a statistical significance level of .05. 2) at pretest phase, critical thinking ability score of the experimental group was 17.37. At

posttest phase, critical thinking ability score was 25.40. When the statistical difference was tested with t-test, after taught with the developed instructional model, the experimental group had higher critical thinking ability than before with a statistical significance level of .05. 3) at pretest phase, critical thinking ability score was 16.43. At posttest phase, critical thinking ability score was 21.73. When the statistical difference was tested with t-test, after taught with the developed instructional model, the experimental group had higher critical thinking ability than before with a statistical significance level of .05. and 4) The experimental group had a high level of opinions towards Web-Based Instruction (WBI) for Social Studies Learning Activity Management Based on The Threefold Training with a mean of 4.16.

Keywords: Social Studies, The Threefold Training, Critical thinking

บทนำ

หลักสูตรจะเป็นกรอบหรือแนวทางในการให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ตลอดจนส่งเสริมความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ที่จะเป็ประโยชน์ต่อสังคม และจะเป็นการพัฒนากำลังคนไปสู่การพัฒนาชาติให้ได้ผลดี ดังที่ อารง บัวศรี (2550) ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการอันสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของบุคคลในสังคม ดังนั้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาก็ควรจะปรับตามสภาพของสังคม จากคำกล่าวที่ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง เพื่อความสมดุลของวิถีชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นได้เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนมากขึ้น เพราะในปัจจุบันเป็นยุคที่ข่าวสารและเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า การปูพื้นฐานในการคิดจึงมีความจำเป็นสำหรับเด็ก ๆ จะเป็นการช่วยลดการจดจำข้อมูลต่าง ๆ ไปได้มาก การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2556) ดังนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญ เป็นผลให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น แม้ว่าหน่วยงานการศึกษาและนักการศึกษาจะเห็น

ความสำคัญของการคิด แต่การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่ได้มีการเน้นพัฒนาความสามารถในการคิดแก่ผู้เรียน เท่าที่ควร ดังการศึกษาของ ทิศนา แคมมณี (2554) พบว่าในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา วงการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ต่างก็พบว่า การพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด และยังไม่ถึงจุดสูงสุดที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน 7,273 แห่ง ที่ผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีเพียงร้อยละ 18.12 ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า ความสามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความถูกต้อง ระบุสาเหตุ ผลค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำมาก (ร้อยละ 18.74) ซึ่งเป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนที่ควรเร่งปรับปรุงและพัฒนา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนากันอย่างจริงจัง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559)

เมื่อมีมนุษย์มีการบูรณาการข้อปฏิบัติระหว่างศิลปะ สมาธิ และปัญญา หรือเรียก ไตรสิกขาแล้ว จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตแบบพอเพียง หรือการดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง จึงทำให้นักการศึกษาและหน่วยงานการศึกษา เห็นความสำคัญของวิธีการของหลักไตรสิกขาที่จะนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองพานวิทยา อำเภอเมืองพาน จังหวัดลำปาง โดยศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีการเรียนการสอน โดยเฉพาะการสำรวจปัญหาในการสอน สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ทั้งตัวนักเรียนเนื้อหา การจัดการกิจกรรมการเรียน การสอน ตัวครูผู้สอน รวมถึงผลการเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเรียนสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม จริยธรรมน้อย และนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า เป็นวิชาที่มีเนื้อหามาก ยากแก่การจดจำ น่าเบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจในการเรียน จึงทำ

ให้นักเรียนขาดความสนใจในเรื่องดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระประวัติศาสตร์ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะหาวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงชั้นและมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนมีความสุข สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์พร้อมที่จะได้รับผลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องกับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ จึงง่ายต่อการประเมินและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถนำสื่อนี้ไปใช้เรียนด้วยตนเอง โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ในการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนได้เรียนอย่างอิสระ นับว่าเป็นสื่อสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับ บุปผชาติ ทัพพิกรณ์ และคณะ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดใด รูปแบบใด ก็ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสภาพสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมจึงมีความจำเป็นมากขึ้น เพราะจะช่วยให้การรับรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสื่อและวิธีการนำเสนอสื่อ นั้น ๆ ด้วย

ดังนั้น การศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา

สมมติฐานการวิจัย

1. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขากับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 60 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จับสลากกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้อง และกลุ่มควบคุมจำนวน 1 ห้อง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ซึ่งผลการจับสลากปรากฏว่า กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน โดยได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ส่วนกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน โดยได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคัมศึกษาแบบปกติ รวมจำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.2 แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 1.3 แบบสอบถามความคิดเห็น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา
- 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยทำการทดสอบทางสถิติ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample t-test)
2. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)
3. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)
4. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไตรสิกขาของนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยสถิติค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างจากการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก ไตรสิกขา กับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คะแนน	N	$\bar{x}$	S.D.	ผลต่างของ ค่าเฉลี่ย	t- test	df	Sig.1 tailed
กลุ่มทดลอง	30	17.37	3.45	5.93	1.0633*	29	0.0060
กลุ่มควบคุม	30	11.43	3.35				

*p < 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

คะแนน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t- test	Sig.1 tailed
ก่อนเรียน	30	17.37	3.45	29	12.3692*	0.0000
หลังเรียน	30	25.40	2.62			

*p < 0.05

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม

คะแนน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t- test	Sig.1 tailed
ก่อนเรียน	30	6.43	3.35	29	9.5797*	0.0000
หลังเรียน	30	11.43	3.26			

*p < 0.05

4. การประเมินการหาค่าเฉลี่ยร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	อธิบายเนื้อหาเข้าใจง่ายสอดคล้องกับบทเรียน	4.37	0.96	มาก
2	ภาพและขนาดตัวอักษรที่ใช้นำเสนอสอดคล้องกับบทเรียน	4.23	0.90	มาก
3	ตัวข้อสอบสอดคล้องกับบทเรียน	4.07	0.83	มาก
4	ปริมาณเนื้อหา มีความพอเหมาะกับผู้เรียน	3.17	1.18	ปานกลาง
5	ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเรียน	4.43	0.63	มาก
6	การใช้งานบทเรียนง่ายและสะดวก	4.30	0.75	มาก
7	ความรวดเร็วในการคำนวณผลคะแนน	4.23	0.90	มาก
8	เทคโนโลยีที่ใช้มีความเหมาะสม	4.00	0.98	มาก
9	นวัตกรรมนี้ชวนติดตามและท้าทายความสามารถของนักเรียน	4.23	0.68	มาก
10	นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้ประกอบการสอนน่าสนใจมาก การเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามหลัก	4.53	0.82	มากที่สุด
11	ไตรสิกขาประกอบการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น	4.27	0.83	มาก
12	กิจกรรมการเรียนรู้นี้ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการศึกษาหา ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้อของการจัดกิจกรรมการเรียนตามหลัก	4.00	0.98	มาก
13	ไตรสิกขา รู้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของ ตนเอง	4.37	0.96	มาก
14	นักเรียนมีความสุขในกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.89	มาก
15	สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษา ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	3.97	1.00	มาก
รวม		4.16	0.56	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลัก ไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลัก ไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักไตรสิกขาให้แก่ผู้เรียนแล้ว ยังเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในชั้นสมมติ โดยฝึกให้ผู้เรียนพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและความถูกต้องของเนื้อหา ฝึกการสังเกต ฝึกการสรุปข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่ตนเองได้ศึกษา นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอเรื่องราวใน รูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนตลอดจนได้ใช้สื่อประสม เช่น อุปกรณ์ ที่เป็นภาพ คลิปวิดีโอ วิดีทัศน์ ข่าว นิทาน กรณีตัวอย่าง และประสบการณ์ตรงหรือเหตุการณ์ใน ชีวิตประจำวันของผู้เรียน

นักเรียนได้มีโอกาสฝึกกิจกรรมดังกล่าว ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือเสนอเหตุผล ของตนเองทั้งที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย สามารถพิจารณาไตร่ตรองตามหลักเหตุและผล และกล้าคิด กล้าตัดสินใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายัญ โพธิ์สุวรรณ (2548) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนวิทยาศาสตร์โดยวิธีโยนิโสมนสิการ และผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์จากผลงานวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก

ไตรสิกขา ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม การสอนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพลกฤษ ตันติญาณกุล (2547) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิด อย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีปกติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมี วิจารณญาณ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขามีความ คิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้สอดแทรก กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต (2) ความสามารถในการระบุข้อตกลง (3) ความสามารถในการนิรนัย และ (4) ความสามารถในการ จากกิจกรรมเหล่านี้จึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามหลักไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากการตอบคำถาม ในห้องเรียน การทำกิจกรรมตามใบงาน และจากการทำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนการสอนและผลการ เรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำใ้ นักเรียนได้รับการตอบสนองของความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใดนั่นก็คือ สิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความคิดเห็นในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศรี นวลมาก (2544) ศึกษาผลของการฝึกอบรมโดยใช้หลักไตรสิกขาที่มีต่อการเรียนรู้

เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา การใช้เหตุผล และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อยู่ในขั้นที่ 5 และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง ความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องงานวิจัยของวนิดา กันตะกนิษฐ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับ 4 ทุกคุณลักษณะ โดยมีคุณลักษณะด้านความเสียสละสูงสุด รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านความกตัญญูต่เวทีกี และคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเท่ากัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ นำไปประยุกต์ใช้กับสาระอื่น ๆ ได้
2. ครูควรเตรียมแหล่งข้อมูล ใบความรู้ เอกสาร หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษา เพราะการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาในชั้นคิลนั้น นักเรียนจะต้อง เรียนตามธรรมชาติวิชา มีการลงมือปฏิบัติ แต่ยังคงต้องมีการฟังฟังครูบ้าง
3. ครูจะต้องสร้าง บรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง มีความเป็นกัลยาณมิตร รู้จักวิธีการกระตุ้นให้ ผู้เรียนมีความมั่นใจหรือเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง แลกเปลี่ยน ความรู้และความคิด เพื่อพัฒนาให้เกิดสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาปัญญา และเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริง สามารถนำวิธีสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้ตรงกับจุด ที่ต้องการเน้นของแต่ละชั้น

5. การลงมือปฏิบัติจริง และการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงการคิดในชั้นสมมติ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองในชั้นปัญญา เข้าด้วยกันนั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาความรู้

เอกสารอ้างอิง

ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2554). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ฉำรง บัวศรี. (2550). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ธนรัช.

บุปผชาติ ทัพพิกรณ์ และคณะ. (2551). *ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ.

พลกฤษ ตันติญาณกุล. (2547). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เพ็ญศรี นวลมาก. (2544). *ผลของการฝึกอบรมโดยใช้หลักไตรสิกขาที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา การใช้เหตุผลและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). *ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนทางไกล โดยการใช้การเรียนการสอนแบบเว็บเบสท์ ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา 2710643 หลักสูตรและการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา กันตะกนิษฐ. (2551). *การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบไตรสิกขา*. (การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2556). *คู่มือการคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สายัญ โพธิ์สุวรรณ. (2548). *การศึกษาตัวอย่างชิ้นงานและการนำเสนอแบบมัลติมีเดีย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ เครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

Perceived Product Quality and Service Quality That Affect Repurchase Of Industrial Cleaner Products

รุ่งนภา บริพนธ์มงคล¹, กฤษดา เขียววัฒนสุข²

Rungnapa Boriphonmongkoland¹, Krisada Chienwattanasook²

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

E-Mail: rungnapa_b@mail.rmutt.ac.th

Received February 21, 2020; Revised March 17, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) การรับรู้คุณภาพสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม 2) คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ทฤษฎีการรับรู้คุณภาพสินค้า ทฤษฎีคุณภาพการบริการ SERVQUAL และทฤษฎี Customer Retention Model ประชากร คือ ลูกค้าของบริษัทผู้จำหน่ายเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,785 ราย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 ตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า

1. การรับรู้คุณภาพสินค้าด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือและด้านการทำงานของสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม ในขณะที่ด้านรูปลักษณ์สินค้ามีลักษณะที่ดี ด้านสินค้ามีความคงทน ด้านความลงตัวและประณีตไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ

2. ปัจจัยคุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเข้าใจและด้านการตอบสนอง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม ในขณะที่ด้านความเชื่อถือได้และด้านการให้ความมั่นใจไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

0.05

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการรับรู้คุณภาพสินค้าให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้าและช่วยเพิ่มยอดขาย ในขณะที่คุณภาพการบริการที่ดีส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำช่วยให้ลูกค้าไม่เปลี่ยนไปใช้บริการผู้ประกอบการรายอื่น

คำสำคัญ : คุณภาพสินค้า; คุณภาพการบริการ; การตัดสินใจซื้อซ้ำ; เครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

ABSTRACT

This research aims to study: 1) perception product quality that affect repurchasing decisions of industrial cleaner products, 2) service quality that affect repurchasing decisions of industrial cleaner products. The research model was quantitative research and used theory of Perceived product quality theory of Service quality (SERQUAL) and Customer retention model theory. The population was 2,785 customers of an industrial cleaning machine vendor in Pathum Thani province. The samples used in this study consisted of 368 customers which is calculated based on the Taro Yamane method, who got from convenience sampling method. The research instruments were gathered by questionnaire, statistics for data analysis used inferential statistics multiple regression analysis.

The results of the study indicated that 1) perceived product quality factors, which consist reliability and performance affected the repurchasing decision of the industrial cleaner product customers, while feature, durability and fit and finish didn't affect the repurchasing decision of the industrial cleaner product customers, 2) service quality factors, which consist tangible, empathy and responsiveness affected the repurchasing decision of the industrial cleaner product customers, while reliability and assurance didn't affect the repurchasing decision of the industrial cleaner product customers at the statistically significant level as of 0.05.

The results from this research can be used to develop and enhance efficiency of perceived product quality that a positive affect repurchase of the customers and increase sales while service quality that a positive affect repurchase of the customers, which don't switch to use services another entrepreneur.

Keywords: product quality, service quality, repurchasing decisions, industrial cleaner products.

บทนำ

ภาคอุตสาหกรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ จากข้อมูลเดือนเมษายน 2562 มีการนำเข้าเครื่องจักรเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมและส่วนประกอบมีมูลค่ามากถึง 1,535.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนเมษายน 2561 พบว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 (กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2562) เครื่องมือทำความสะอาดอุตสาหกรรมนำมาใช้เพื่อประกอบการทำงานของภาคอุตสาหกรรมให้มีศักยภาพสูงขึ้น เนื่องจากความสะอาดถือเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการผลิต บริษัทผู้จำหน่ายเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งดำเนินธุรกิจด้านการจำหน่ายเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมพร้อมการบริการ โดยมีกลุ่มลูกค้าหลักคือโรงงานอุตสาหกรรม ได้เห็นโอกาสในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากสถานการณ์โครงสร้างอายุประชากรไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะวัยแรงงาน ทั้งนี้ประชากรไทยกำลังจะถึงจุดอิมตัวที่ประมาณ 65 ล้านคนในปี พ.ศ.2565 และหลังจากนั้นเป็นไปได้ว่าอัตราการเพิ่มของประชากรไทยจะติดลบคือต่ำกว่าศูนย์เล็กน้อยซึ่งจะส่งผลให้ประชากรในแต่ละปีลดลง (ปัทมาว่าพัฒน์วงศ์ และ ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2549) จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม คือ การขาดแคลนแรงงานโดยจะส่งผลให้โรงงานอุตสาหกรรมจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์โดยการใช้เครื่องมือเครื่องจักรเพื่อทดแทนแรงงานมนุษย์ และเนื่องจากการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันที่มีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากคู่แข่งรายใหญ่ในตลาดและผู้แข่งขันรายใหม่ ดังนั้น บริษัทผู้จำหน่ายเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นบริษัทขนาดเล็กและตราสินค้ายังไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย สำหรับการแข่งขันทางธุรกิจกับคู่แข่งรายใหญ่ ด้านภาพลักษณ์องค์กรและตราสินค้านั้นไม่สามารถแข่งขันได้โดยตรง และต้องแข่งขันกับผู้แข่งขันรายใหม่ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น สำหรับการชักชวนลูกค้ารายเดิมให้กลับมาซื้อซ้ำสินค้าและบริการของบริษัทผู้ประกอบการจะสามารถลดต้นทุนในการหาลูกค้ารายใหม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการมีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นการศึกษาเรื่องการรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม จะส่งผลเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถทราบถึงวิธีการเพื่อรักษาฐานลูกค้ารายเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด การรับรู้คุณภาพของสินค้าในแต่ละด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ทำให้กลยุทธ์ของธุรกิจประสบความสำเร็จทางการเงินและยังรวมถึงด้านอื่นๆ ของตราสินค้า ซึ่งคุณภาพสินค้าที่ดี จะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีของลูกค้า (Aaker's study, 1997) นอกจากนี้ การกำหนดคุณภาพการบริการที่ยอดเยี่ยม มีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูง คือ การบริการที่ตรงหรือเกินความคาดหวังของลูกค้าจะเป็นตัวขับเคลื่อนพฤติกรรมของลูกค้าไปสู่ความภักดีและการกลับมาใช้บริการ

หรือซื้อซ้ำในอนาคต (Wirtz & Lovelock, 2018) โดยการศึกษาครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับบริษัทผู้ประกอบการ ในการช่วยลดต้นทุนจากการหาลูกค้ารายใหม่และทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การรับรู้คุณภาพสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม
2. คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน 1 ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพสินค้า ได้แก่ การทำงานของสินค้า รูปลักษณ์สินค้ามีลักษณะที่ดี สินค้ามีความน่าเชื่อถือ สินค้ามีความคงทน ความลงตัวและประณีต ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

สมมติฐาน 2 ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือได้ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความมั่นใจ ความเข้าใจ เข้าใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

การทบทวนวรรณกรรม

1. การรับรู้คุณภาพสินค้า (Perceived Quality: PEQ) คือ การที่ผู้บริโภครับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับคุณภาพที่ได้รับ โดยการประเมินคุณภาพสินค้านั้น มี 5 มิติด้วยกัน กล่าวคือ การทำงานของสินค้า (Performance) รูปลักษณ์สินค้ามีลักษณะที่ดี (Feature) สินค้ามีความน่าเชื่อถือ (Reliability) สินค้ามีความคงทน (Durability) และความลงตัวและประณีต (Fit and Finish) (สุภัตรา แปงการिया และ สุมาลี สว่าง, 2561) การรับรู้คุณภาพโดยรวมของสินค้า จะทำให้เกิดความสำเร็จด้านกลยุทธ์ของธุรกิจส่งผลถึงความสำเร็จด้านการเงินและยังรวมถึงด้านอื่น ๆ ของตราสินค้าด้วย คุณภาพสินค้าที่ดีจะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีของลูกค้า (Aaker's study, 1997) ทั้งนี้คุณภาพที่รับรู้เป็นสิ่งที่สามารถวัดได้แต่ไม่สามารถจับต้องได้ คุณภาพของสินค้าเป็นหนึ่งในเครื่องมือการวางตำแหน่งทางการตลาดที่สำคัญ คุณภาพที่มีประสิทธิภาพของสินค้ามีความเชื่อมโยงกับคุณค่าและความพึงพอใจซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของสินค้าที่สามารถส่งผลกระทบโดยตรงกับความต้องการของลูกค้า (Kotler et al., 2017)

2. คุณภาพของสินค้าและบริการ โดยความพึงพอใจจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสำหรับการใช้งานคุณภาพ คุณสมบัติและคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการที่มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการตามที่ระบุไว้ โดยเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง ผู้จำหน่ายสามารถส่งมอบคุณภาพสินค้าหรือบริการได้ตรงตามหรือเกินความคาดหวังของลูกค้า นั่นเรียกว่า คุณภาพ (Kotler & Keller, 2016) ลักษณะของบริการที่จับต้องไม่ได้จึงทำให้ประเมินได้ยากกว่าสินค้า การกำหนดคุณภาพการบริการที่ยอดเยี่ยม มีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูง คือ การบริการที่ตรงหรือเกินความคาดหวังของลูกค้า จะเป็นตัวขับเคลื่อนพฤติกรรมของลูกค้ารวมถึงความภักดี (Wirtz & Lovelock, 2018) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างคุณภาพบริการ ในปัจจุบันประกอบไปด้วยมิติคุณภาพที่ประเมินจากลูกค้าผู้รับบริการ 5 มิติ ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) ความเชื่อถือได้ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) การให้ความมั่นใจ (Assurance) และ ความเข้าอกเข้าใจ (Empathy) เครื่องมือแบบประเมินคุณภาพการบริการ หรือ SERVQUAL ขึ้นอยู่กับสองส่วนที่แตกต่างกันก็คือความคาดหวังของลูกค้าและการรับรู้ของลูกค้าที่ได้รับการบริการ สำหรับการประเมินความคาดหวังของลูกค้านั้นหากคะแนนการรับรู้มากกว่าหรือเท่ากับคะแนนความคาดหวัง หมายถึง ลูกค้ามีความพึงพอใจในคุณภาพการบริการ แต่ถ้าหากคะแนนการรับรู้มีน้อยกว่าคะแนนความคาดหวังจะหมายถึงลูกค้าไม่พึงพอใจในคุณภาพการบริการที่ได้รับ (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1990)

3. การตัดสินใจซื้อซ้ำ (Repurchase) โดยรากฐานของความตั้งใจในการซื้อซ้ำ คือ การรับรู้คุณภาพของสินค้าและการรับรู้คุณภาพของราคาที่ยุติธรรมรวมถึงความพึงพอใจของลูกค้า ผู้ประกอบการสามารถพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบันและสถานการณ์ที่เป็นไปได้ที่ลูกค้าอาจกลับมาซื้อสินค้าหรือบริการกับบริษัทซ้ำ ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของสินค้าและบริการที่ลูกค้าได้รับก่อนหน้านี้ (Prasetya & Sianturi, 2019) โดยที่การรับรู้คุณภาพสินค้ามีผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้า ความน่าเชื่อถือและความตั้งใจในการซื้อซ้ำ การรับรู้ราคาที่ยุติธรรมมีผลทางอ้อมต่อความน่าเชื่อถือและความตั้งใจในการซื้อซ้ำ ในขณะที่การรับรู้คุณภาพการบริการมีผลทางอ้อมต่อการรับรู้ราคาที่ยุติธรรม ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจและความตั้งใจในการซื้อซ้ำ ท้ายที่สุดความพึงพอใจของลูกค้าแสดงให้เห็นถึงผลทางอ้อมของความตั้งใจที่จะซื้อซ้ำ (Soon, Run & Hong, 2014) จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจซื้อซ้ำและความพึงพอใจของลูกค้ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกสำหรับลูกค้าที่พึงพอใจมากมีโอกาสในการกลับมาซื้อซ้ำสูง (Ibzan, Balarabe, and Jakada, 2016)

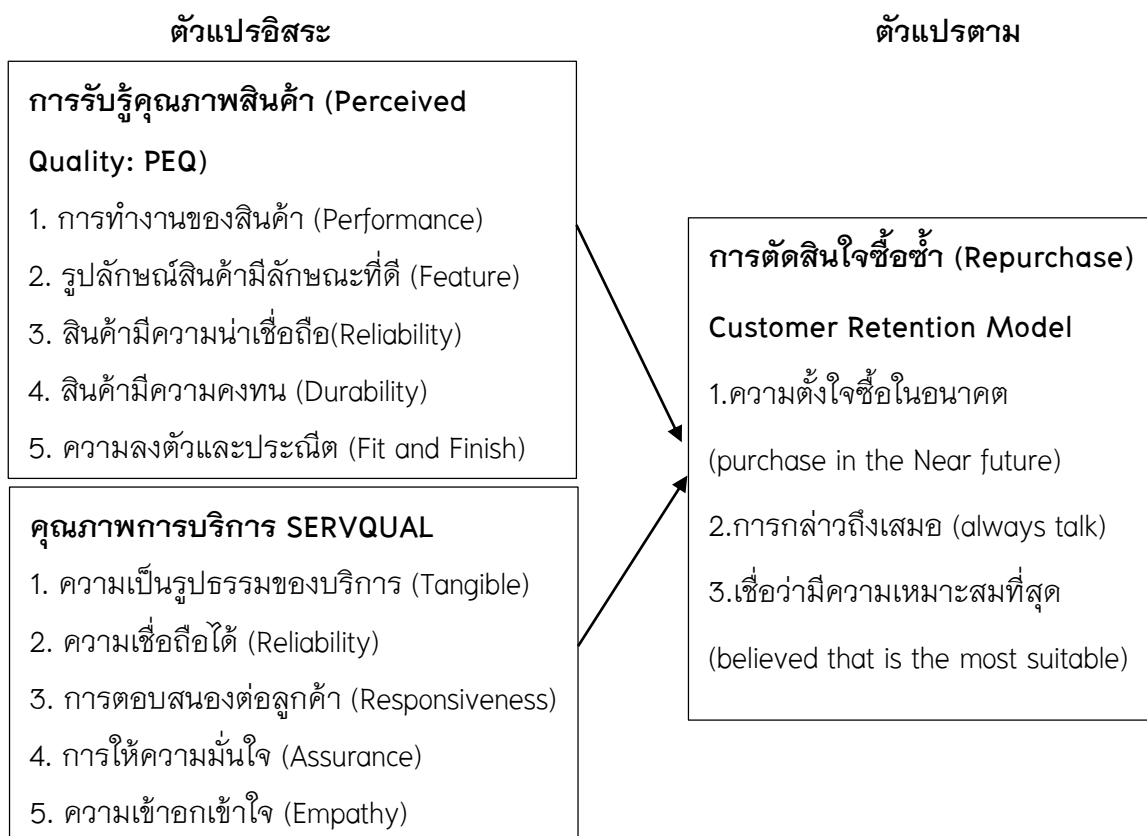
การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ซึ่งเกิดจากความคาดหวังของลูกค้า เมื่อบริษัทผู้ประกอบการสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการหรือมากกว่าสิ่งที่ลูกค้าคาดหวัง มีโอกาสสูงมากที่ลูกค้าจะกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการซ้ำอีกครั้ง ดังนั้นบริษัท

ผู้ประกอบการควรรักษารวมถึงพัฒนาการรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ รวมถึงความพึงพอใจของลูกค้าให้มากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด ทฤษฎี การรับรู้คุณภาพสินค้า ของ สุกัตรา แปงการิยา และ สุมาลี สว่าง (2561) ประกอบด้วย ด้านการทำงานของสินค้า ด้านรูปลักษณะสินค้ามีลักษณะที่ดี ด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือ ด้านสินค้ามีความคงทนและด้านความลงตัวและประณีต แนวคิดทฤษฎีคุณภาพการบริการ SERVQUAL (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1990) ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangible) ความเชื่อถือได้ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) การให้ความมั่นใจ (Assurance) และความเข้าอกเข้าใจ (Empathy)

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ลูกค้าของบริษัทผู้จำหน่ายเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,785 ราย กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการคำนวณของ Taro Yamane แบบทราบจำนวนประชากร ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 349.76 หรือประมาณ 350 ตัวอย่าง ผู้ศึกษาเก็บตัวอย่างสำรอนเพิ่มร้อยละ 5 คือ 18 ตัวอย่าง จึงได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 368 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การรับรู้คุณภาพสินค้า พัฒนามาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีการรับรู้คุณภาพสินค้า (สุภัตรา แพงการिया และ สุมาลี สว่าง, 2561) เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานของสินค้า ด้านรูปปลักษณ์สินค้ามีลักษณะที่ดี ด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือ ด้านสินค้ามีความคงทนและด้านความลงตัวและประณีต 2) คุณภาพการบริการ พัฒนามาจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีคุณภาพการบริการ SERVQUAL (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1990) มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 24 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการประกันคุณภาพและด้านความเข้าใจ 3) การตัดสินใจซื้อซ้ำ พัฒนามาจากการทบทวนแนวคิด (Soon, Run & Hong, 2014) มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการกล่าวถึงเสมอ ด้านความตั้งใจซื้อในอนาคตและด้านเชื่อว่ามีคุณภาพเหมาะสมที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rating Scale 5 ระดับ แปลผลช่วงคะแนนแบบความกว้างอันตรภาคชั้น (Interval Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item – Objective Congruence : IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ทุกข้อและมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.952, 0.949 และ 0.951 ตามลำดับซึ่งมากกว่า 0.7 ถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ (กัลยา วานิชย์บัญชา และ จิตตา วานิชย์บัญชา, 2561) ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้คุณภาพสินค้า คุณภาพการบริการ การตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การรับรู้คุณภาพสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

การรับรู้คุณภาพสินค้า	การตัดสินใจซื้อซ้ำโดยภาพรวม				
	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.644	0.165		3.906	0.000*
ด้านการทำงานของสินค้า	0.276	0.062	0.257	4.460	0.000*
ด้านรูปลักษณะสินค้า	0.096	0.050	0.100	1.919	0.056
ด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือ	0.280	0.056	0.293	4.990	0.000*
ด้านสินค้ามีความคงทน	0.097	0.217	0.112	0.445	0.657
ด้านสินค้ามีความลงตัวและ ประณีต	0.094	0.213	0.108	0.440	0.660

R = 0.768, R² = 0.589, Adjusted R² = 0.584, SE_{Est} = 0.368, F = 103.940, p = 0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การรับรู้คุณภาพสินค้า ด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือ (B = .280, t = 4.990, Sig. = .000) ด้านการทำงานของสินค้า (B = .276, t = 4.460, Sig. = .000) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำตามลำดับ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 58.9 (Adjusted R² = 0.589) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

คุณภาพการบริการ	การตัดสินใจซื้อซ้ำโดยภาพรวม				
	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.547	0.152		3.597	0.000*
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	0.411	0.051	0.407	7.984	0.000*
ด้านความเชื่อถือได้	0.037	0.050	0.036	0.732	0.465
ด้านการตอบสนอง	0.155	0.068	0.161	2.289	0.023*
ด้านการให้ความมั่นใจ	0.054	0.070	0.055	0.775	0.439
ด้านความเข้าอกเข้าใจ	0.215	0.061	0.228	3.510	0.001*

R = 0.810, R² = 0.656, Adjusted R² = 0.651, SE_{Est} = 0.337, F = 137.977, p=0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (B = .411, t = 7.984, Sig. = .000) ด้านความเข้าอกเข้าใจ (B = .215, t = 3.510, Sig. = .000) ด้านการตอบสนอง (B = .155, t = 2.289, Sig. = .000) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำตามลำดับ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 65.5 (Adjusted R² = 0.656) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ พบว่า การรับรู้คุณภาพสินค้า ด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือและด้านการทำงานของสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของสินค้าเป็นอันดับแรก เนื่องจากเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมเป็นสินค้าสำหรับใช้งานหนัก ใช้ระบบไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่เป็นหลัก สินค้าควรมีคุณภาพที่ดีและมีมาตรฐานรับรอง เช่น มาตรฐาน CE สำหรับด้านการทำงานของสินค้า ที่มีความเหมาะสมกับลักษณะหน้างาน สินค้าต้องสามารถใช้งานได้จริงตามความต้องการของลูกค้า มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรมของลูกค้าเช่นกัน ส่วนด้านรูปลักษณ์สินค้ามีลักษณะที่ดี ด้านสินค้ามีความคงทนและด้านความลงตัวและประณีตไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำโดยภาพรวม ซึ่งไป

ในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ นัยเนตร พันธสำราญสุข และ สุดาพร กุณทลบุตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณภาพของรถยนต์นำเข้าจากประเทศจีนที่มีผลต่อความสนใจของผู้บริโภค พบว่า การรับรู้คุณภาพสินค้า ด้านคุณภาพสินค้าและด้านความน่าเชื่อถือมีผลต่อความสนใจหรือการตัดสินใจซื้อรถยนต์นำเข้าจากประเทศจีน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, คมกริช ศรีไพรงาม และ ลลิตภัทร สร้างถิ่น (2018) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์สัญชาติญี่ปุ่นของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยคุณภาพด้านความเชื่อถือได้สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการให้ความสำคัญด้านสินค้าน่าเชื่อถือจึงถือเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการสามารถนำมากำหนดกลยุทธ์การรับรู้ของลูกค้า

คุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเข้าใจและด้านการตอบสนองส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ลูกค้าให้ความสำคัญกับรูปธรรมของการบริการเป็นอันดับแรก คือ พนักงานมีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้บริการ ลูกค้าได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพนักงานเป็นอย่างดี รวมถึงคุณภาพการบริการของพนักงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการและเป็นที่ยอมรับของลูกค้า ส่วนด้านความเชื่อและด้านการให้ความมั่นใจไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ นลินี ทองประเสริฐ, อัยรดา พรเจริญ และ อโณทัย หาระสาร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อศักยภาพการแข่งขันด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้า กรณีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพการบริการ ด้านการตอบสนองและด้านความเข้าใจมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในเชิงบวกและเช่นเดียวกับงานวิจัยของ กฤษดา เขียววัฒน์สุข และ สมพล ทุ่งหว้า (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของคุณภาพการให้บริการต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ให้บริการขนส่ง พบว่าคุณภาพในการให้บริการที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำนั้นจะมีความแตกต่างกันไปในบริษัทที่ทำการศึกษา จากการศึกษาคุณภาพการบริการในภาพรวม ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการเอาใจใส่ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของลูกค้าผู้ใช้บริการ (Kotler et al., 2017) กล่าวว่า การบริการที่มีคุณภาพนั้นสามารถสร้างความแตกต่างได้ด้วยการนำเสนอคุณภาพที่สูงกว่าคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอเพราะการรักษาลูกค้าถือเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประเมินคุณภาพของบริษัท ดังนั้น ผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดกลยุทธ์คุณภาพการบริการ โดยเฉพาะด้านความเข้าใจและด้านการตอบสนองซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการซ้ำในหลาย ๆ ธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การรับรู้คุณภาพสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ เครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม โดยการรับรู้คุณภาพสินค้าด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำมากที่สุด กล่าวคือ สินค้าต้องมีสภาพสมบูรณ์ ไม่ชำรุดเสียหาย มาจากแหล่งผลิตที่น่าเชื่อถือ มีคุณภาพและมาตรฐานรับรอง เช่น มาตรฐาน CE และมีกรรับประกันสินค้าหลังการขายอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ด้านการทำงานของสินค้า กล่าวคือ สินค้าจะต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะงานของลูกค้า มีประสิทธิภาพตามความต้องการ ใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อนและที่สำคัญต้องสามารถแก้ปัญหาหน้างานให้ลูกค้าได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการควรกระตุ้นการรับรู้ด้วยการให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสม โดยเพิ่มช่องทางการรับรู้ของลูกค้าด้วยการสร้างสื่อทั้งแบบออนไลน์ เช่น การสร้างคลิปวิดีโอแนะนำสินค้า ผ่านทาง You Tube, Face Book, Line@ ทำคู่มือการใช้งานออนไลน์ และมีการพัฒนาปรับปรุง Web Site อยู่เสมอๆ ตามที่ อภิษฎา ดินม่วง และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2561) สรุปว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การสื่อสารจากธุรกิจไปยังผู้บริโภคด้วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ สำหรับสื่อแบบออนไลน์ เช่น การจัดการฝึกอบรมพนักงานขายให้สามารถอธิบายข้อมูลสินค้า รวมถึงข้อมูลทางเทคนิคของสินค้าอย่างถูกต้อง การจัดทำแผ่นป้ายโบว์ชัวร์ แคตตาล็อก ป้ายโฆษณา โดยควรระบุข้อมูลที่สื่อสารกับลูกค้าให้เน้นและแสดงข้อมูลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของสินค้าให้ลูกค้าสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 คุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ที่แสดงออกผ่านพนักงานที่มีการแต่งกายสุภาพและเหมาะสม มีความพร้อมในการให้บริการอย่างเต็มใจและมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงมีความยินดีรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า สามารถให้คำแนะนำวิธีการใช้สินค้าได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความพร้อม เต็มใจและมีความสุขที่ได้ให้บริการลูกค้า รองลงมาคือด้านความเข้าใจ ซึ่งลูกค้าให้ความสำคัญกับการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพนักงาน สามารถจดจำข้อมูลและรายละเอียดของลูกค้าได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจลูกค้า และสามารถยืดหยุ่นตามความต้องการในแต่ละกรณี ผู้ประกอบการควรกำหนดนโยบายการดูแลเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคลโดยเฉพาะลูกค้าที่มีการสั่งซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้ของแถมพิเศษที่

ลูกค้าสามารถเลือกได้ การระดมยอดซื้อเพื่อรับส่วนลดพิเศษ การมอบของขวัญและของขวัญในโอกาสพิเศษ และในด้านการตอบสนองต่อลูกค้า เช่น ความกระตือรือร้นของพนักงานที่จะให้บริการแก่ลูกค้า พร้อมในการให้บริการอยู่เสมอ บริการด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง รวมถึงการส่งมอบสินค้าได้ตามเวลาที่ลูกค้าต้องการ ผู้ประกอบการควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ปลูกฝังทัศนคติและแนวความคิดให้พนักงานทุกคนรู้สึกว่า ลูกค้าคือบุคคลในครอบครัวเหมือนญาติพี่น้อง และนอกจากนี้บริษัทควรมีการประเมินคุณภาพการบริการของพนักงานจากลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ซึ่ง กฤษดา เชียรวิวัฒนสุข และสุพร อ่อนพุทธา (2560) ได้ระบุว่าบริการด้านบุคคลเป็นตัวแปรที่สำคัญมากที่สุดในการแบ่งกลุ่มลูกค้าระหว่างกลุ่มลูกค้าที่คำนึงถึงราคากับกลุ่มลูกค้าที่คำนึงถึงคุณภาพก่อนทำการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

1. ควรทำการศึกษาคู่เปรียบเทียบกับคู่แข่งเพิ่มเติม ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ เช่น ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ คุณค่าตราสินค้า ความพึงพอใจในการบริการ ความภักดี เพื่อนำข้อมูลมาใช้กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของบริษัทต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยในอนาคตควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก จากการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการ ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจซื้อ ผู้ที่มีหน้าที่จัดซื้อสินค้า รวมไปถึงผู้ใช้งาน เพื่อให้ทราบถึงการรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการที่ลูกค้าต้องการตามความเป็นจริง ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อซ้ำในอนาคต

3. ควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างลูกค้าในกลุ่มเครื่องอุตสาหกรรมอื่น และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำมาใช้ในการปรับแผนกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้ที่อยู่ในธุรกิจนี้

สรุป

จากการวิจัย สรุปได้ว่า การรับรู้คุณภาพสินค้าและคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำเครื่องทำความสะอาดอุตสาหกรรม

การรับรู้คุณภาพสินค้า ด้านสินค้ามีความน่าเชื่อถือส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำมากที่สุด ซึ่งลูกค้าให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า ที่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ชำรุดเสียหาย มาจากแหล่งผลิตที่น่าเชื่อถือ และมีการรับประกันอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ด้านการทำงานของสินค้า ประกอบไปด้วย สินค้ามีประสิทธิภาพตามความต้องการของลูกค้า ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน มีความเหมาะสมกับลักษณะงานและสามารถช่วยแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้เป็นอย่างดี

คุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำมากที่สุด กล่าวคือ ลูกค้าให้ความสำคัญกับการบริการ ที่สามารถรับรู้ได้จาก พนักงานมีความพร้อมและเต็มใจ ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ สามารถแนะนำวิธีการใช้สินค้าได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย มีความยินดีรับฟังคำแนะนำและความคิดเห็นของลูกค้ารวมถึงการแต่งกายของพนักงาน ที่มีความสุภาพและเหมาะสม รองลงมา คือ ด้านความเข้าอกเข้าใจ ได้แก่ลูกค้าได้รับการดูแลเอาใจใส่ จากพนักงานเป็นอย่างดี เข้าใจความต้องการของลูกค้า สามารถยืดหยุ่นกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นกรณี พิเศษ และพนักงานสามารถจดจำข้อมูลรายละเอียดของลูกค้าได้ดี สำหรับด้านการตอบสนอง ลูกค้า ได้รับรู้ได้ถึงคุณภาพในการบริการซึ่งเป็นที่พึงพอใจ มีการจัดส่งสินค้าได้ตามกำหนดเวลาที่นัดหมาย พนักงานมีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการ รวมไปถึงการบริการเป็นไปด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง โดยพนักงานมีความพร้อมเพื่อที่จะให้บริการอยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้ว่าเครื่องทำความสะอาด อุตสาหกรรมนั้นถือเป็นสินค้าที่ใช้เฉพาะ โดยเน้นงานอุตสาหกรรมเป็นหลัก นอกเหนือจากคุณภาพ สินค้าแล้ว ลูกค้ายังให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการ ซึ่งคุณภาพการบริการถือเป็นปัจจัยที่มีส่วน ช่วยให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจซื้อซ้ำได้ง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2562). *ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม*. สืบค้น จาก http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/summary_report/industryeconomics_situationreportapr2019.pdf
- กฤษฎดา เขียววัฒนสุข และ สมพล ทุ่งหว่า. (2562). บริการซ้ำของผู้ให้บริการขนส่ง. *วารสารเกษม บัณฑิต*, 20(2), 92-106.
- กฤษฎดา เขียววัฒนสุข และ สุรพร อ่อนพุทธา. (2560). การจำแนกกลุ่มลูกค้าที่คำนึงถึงราคาและ คำนึงถึงคุณภาพก่อนตัดสินใจซื้อโดยการใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ (7Ps). *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ*, 4(2), 70-87.
- กัลยา วานิชย์บัญชา และ ลลิตา วานิชย์บัญชา. (2561). *สัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- เกตวดี สมบูรณ์ทวี, คมกริช ศรีไพรงาม และ ลลิตภัทร สร้างถิ่น. (2018). ปัจจัยด้านคุณภาพที่ส่งผล ต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์สัญชาติญี่ปุ่น. *WMS Journal of Management Walailak University*, 7(1). 1-8.

- ปัทมา ว่าพจน์วงศ์ และ ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2549). *ประชากรไทยในอนาคต*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นลินี ทองประเสริฐ, อัยรดา พรเจริญ และ อโณทัย หาระสาร. (2561). คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อ คักยภาพการแข่งขันด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้า กรณีวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 13(1), 79–80.
- นัยเนตร พันธสำราญสุข และ สุดาพร กุณฑลบุตร. (2017). การรับรู้คุณภาพของรถยนต์นำเข้าจาก ประเทศจีนที่มีผลต่อความสนใจซื้อของผู้บริโภค. *Eau Heritage*, 7(2), 50–51.
- สุภัตตรา แสงการिया และ สุมาลี สว่าง. (2561). ปัจจัยการรับรู้คุณค่าที่ลูกค้าได้รับและปัจจัยคุณภาพ ความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อ ความภักดีของลูกค้าร้านขายยาในประเทศไทย. *เศรษฐศาสตร์และ บริหารธุรกิจปริทัศน์*, 14(1). 20.
- อภิษฎา ดินม่วง และกฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2561). E-CRM: การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ในยุคสังคม ดิจิทัลของธุรกิจค้าปลีกกรมความงาม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(3), 20–30.
- Aaker, D.A. (1997). Dimensions of brand personality. *Journal of Marketing Research*, 34, 347– 355.
- Ibzan, E., Balarabe, F. and Jakada, B. (2016). Consumer Satisfaction and Repurchase Intentions. *Developing Country Studies*, 6(2), 96–98.
- Kotler, P., Armstrong, G., S. H. Ang., Tan, C. T., Yau, M. & Leong, S.M. (2017). *Products Quality*. Malaysia: Pearson Education.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management*. (15th ed.). US: Pearson Education.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. and Berry, L.L. (1990). *Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations*. New York: The free press.
- Peyrot, M., & Doren, D. (1994). Effect of a Class Action Suit on Consumer Repurchase Intentions. *Journal of Consumer Affairs*, 39, 361–379.
- Prasetya, Y. E. & Sianturi, J. (2019). Customer Repurchase Intention in Service Business: A Case Study of Car Repair Service. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 2(8), 20.
- Soon, W. L., Run, E. and Hong, N. M. (2014). Customer retention model – A case study of branded passenger car. Conference Paper, Conference: International Engineering and Management Conference 2012. pp. 1–9.
- Wirtz, J. & Lovelock, C. (2018). *Service Quality*. Italy: Pearson Education.

มุมมองการศึกษาเชิงปรัชญา การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธสันติวิธี

The Perspective of Education as Philosophy Changing Acceptation as Buddhist Peaceful Means

สุวรรณี ฮ้อแสงชัย¹, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท², พระมหาวีระศักดิ์ อภินนุทเวที³

Suwannee Horsaengchai¹, Phrapramote vatagovito²,

Phramaha Weerasak Abhinandavedi³

สาขาวิชาสันติศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peace Studies Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: suwannee.hor@mcu.ac.th

Received February 20, 2020; Revised March 27, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนมิติการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้สอน มีมุมมองวิธีการถ่ายทอดที่ต่างกันตามยุคสมัยและแปรเปลี่ยนไปตามวิวัฒนาการของบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้ที่ถูกเรียกว่า ครู หรือ ผู้สอน ซึ่งควรมีใจเป็นกลาง เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยี การเปิดใจยอมรับสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารภาษาที่แปลกและแตกต่างของผู้เรียน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ในบริบทคนไทย อาจมีเรื่องวัฒนธรรมเข้ามาเป็นกรอบ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้าม ผู้เรียนแถบตะวันตก กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า ซึ่งให้เห็นว่า การยอมรับ การเปิดใจด้านความคิดในเรื่องการให้ความรู้ ทำให้การแสดงออกของผู้เรียนทั้งตะวันออกและตะวันตก มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม ผู้สอนมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนกล้าพูดกล้าคิดและกล้าทำ ในเชิงปรัชญา การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม (สารโรจน์ บัควศรี, 2549) การพัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้เข้าใจถึงแก่นของการศึกษา เป็นการสอนอย่างแท้จริง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตร เป็นส่วนประกอบสำคัญของโครงสร้างทางการศึกษาบนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ซึ่งจากนี้ การเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะแต่ในห้องเรียน หรือในสถาบันอีกแล้ว ดังนั้น การปรับตัวทั้งผู้เรียนและผู้สอนจึงสำคัญที่สุด สำหรับโปรแกรมต่าง ๆ และ สื่อออนไลน์ ใช้เป็นเครื่องมือการเรียนการสอน ในมุมมอง

การศึกษาเชื่อมโยงกับพุทธสันติวิธี คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาแทนที่อดีต ด้วยใจที่เป็นกลาง

คำสำคัญ : การศึกษาเชิงปรัชญา, การยอมรับ, การเปลี่ยนแปลง, พุทธสันติวิธี

Abstract

This article of research has aimed to reflex the dimensions of education that was changed from the past to the present. By the lecturers have points of view and the method to be different each era as well as to be shifted the evolution of role that has been one of characteristic of teachers or lecturers who should be an honesty, open – mind and acceptance for changing to be happen. Not only the development but also the technology, the open mind for accepting the paradigm shift of society rapidly. The communicative language of learners that has been strange and different, including, the expression of opinion each points of view in context of Thai people may have culture to be frame that makes the learners to be able to express the ideas not as much as. On the other hand, the learners in the Western, dare to express their ideas more. It was shown that the acceptance, the open mind of thought about transiting knowledge to make the learners' expression between Eastern and Western to be different clearly. However, the instructors have been important to make the learners how to brave and to do. In philosophical terms, “Education is Growth” (Saroj Bousri, 2006). It could develop people to be the human perfectly by using transit knowledge to the learners in order to understand core of education which has been the teaching actually.

The results of study were found that the instructors, the learners and curriculum were the main components of educating structure based on changing of digital world era. From this now, The learning has been inessential to be in classroom or institution anymore. So, for adjusting both learners and instructors have been the most important. For other programs and online media to be used tools of learning into educating perspective to involve in Buddhist Peaceful Means to be changing acceptance as well as to replace the past with equitable.

Keywords: Education as Philosophy; Acceptation; Changing; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

ความรู้เชิงปรัชญาในมุมมองของคนทางแถบตะวันตกได้ถือกำเนิดมาก่อนคริสต์ศตวรรษ โดยนักคิดชาวกรีกกลุ่มแรก ที่มีความสนใจในการคิดหาคำตอบเรื่องโลกของธรรมชาติหรือโลกของวัตถุ นักคิดกลุ่มนี้มองโลกของธรรมชาติอย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่อมาในสมัยของโสกราตีส (Socrates) เห็นว่าการแสวงหาแก่นแท้ของจักรวาลวัตถุนั้นไม่มีประโยชน์ เขาคิดว่าประโยชน์อยู่ที่มนุษย์ควรแสวงหาธรรมชาติของมนุษย์ หรือการได้รู้จักและหาทางแก้ไขปัญหาของชีวิตด้วยตนเอง เมื่อมาถึงยุคของเพลโต (Plato) ความคิดเกี่ยวกับโลกแห่งวัตถุและธรรมชาติของมนุษย์ได้ถูกเชื่อมโยงผสมผสานกันอย่างลงตัว จนมาถึงยุคของอริสโตเติล (Aristotle) เขาได้นำแนวคิดของเพลโตมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อริสโตเติลสนใจทางด้านสัจนิยม วิทยาศาสตร์ และมีแนวคิดเกี่ยวกับอารมณ์ความปรารถนา (Desire) เมื่อวิทยาการเริ่มขยายเป็นวงกว้าง วิชาความรู้ทุกแขนงจึงรวมอยู่ด้วยกัน โดยเรียกว่า “ปรัชญา” ศึกษาเรื่องใหญ่ ๆ 2 เรื่อง คือ ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ฟิสิกส์ มีเป้าหมายในการศึกษาเพื่อหาความจริงต่าง ๆ ให้เข้าใจถึงธรรมชาติมากกว่าสิ่งรอบตัวรวมไปจนถึงจักรวาล และศึกษาเกี่ยวกับสังคม เพื่อเข้าใจระบบการเมืองการปกครองของสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ของคนในสังคม ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 16 แนวคิดนี้ถูกต่อต้านและถูกโจมตีอย่างหนัก มนุษย์จึงหันกลับมาสนใจการทดลองและการสังเกต ด้วยวิธีอุปนัย (Inductive) จากวันนั้น วิทยาศาสตร์ธรรมชาติจึงอุบัติขึ้นและแยกตัวออกจากปรัชญา เพราะเชื่อว่าปรัชญาไม่ได้ทำหน้าที่แสวงหาความจริงอีกต่อไป แต่เป็นหน้าที่ของ “วิทยาศาสตร์” ที่จะค้นหา “ความจริง” ซึ่งถือเป็นการรู้เชิงประจักษ์ (Empirical Knowledge) และกลุ่มวิทยาศาสตร์จึงเรียกตัวเองว่า “นักวิทยาศาสตร์” เมื่อมาถึงในคริสต์ศตวรรษที่ 18 – 19 นักวิชาการในสมัยนั้นเริ่มมองเห็นว่า วิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอที่จะใช้กับการศึกษาความเป็นไปได้ของโลกทางกายภาพ ดังนั้น จึงแยกตนเองออกมาเป็นสังคมศาสตร์ (Social – Science) เป็นสาขาที่ใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาโลกในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

จากบทนำพอจะชี้ให้เห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็ดยุคสมัยไหน เมื่อเวลาเปลี่ยนไป กลุ่มนักคิดเปลี่ยน ความคิดคนเราก็เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ดังนั้น จึงยากที่จะปฏิเสธว่า ทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงความคิดของคน หากเปรียบกับเรื่องการศึกษา ยุคสมัยหนึ่งในอดีต เราเชื่อว่าโลกแบน แต่พอมาสมายของกาลิเลโอ เขากลับบอกกับชาวโลกว่า “โลกกลม” เป็นผลนำมาสู่การต่อต้านความคิดนี้จากกลุ่มนักศาสนา ทำให้กาลิเลโอถึงกับอัปจน สาเหตุก็มาจากความรู้ที่เขาศึกษาและค้นพบ สุดท้ายชีวิตของเขาจึงพบกับความลำบาก เหตุเพราะไม่ได้รับ “การยอมรับ” ของคนบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งในบทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสะท้อนมุมมองด้านการศึกษาเชิงปรัชญา และการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธสันติวิธี สะท้อนมิติการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลง

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้หรือผู้สอน มีมุมมองวิธีการถ่ายทอดที่ต่างกันตามยุคสมัยและแปรเปลี่ยน

ความหมาย “การศึกษา”

การศึกษา (Education) ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Educare แปลว่า บำรุง เลี้ยง อบรมรักษา ทำให้งอกงาม หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง การอบรมเด็กทั้งทางกายและทางสมอง อริสโตเติล กล่าวว่า การศึกษาแม้จะมีมุมที่คม แต่ท้ายที่สุดก็นำความหอมหวานมาให้ (Aristotle.) ส่วน เบนจามิน แฟรงคลิน ได้พูดถึงเกี่ยวกับเรื่อง พลังอำนาจของการศึกษา โดยมองว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นสิ่งที่น่าลงทุนและคุ้มค่าที่สุด (Benjamin Franklin) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์ลคอล์ม ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นเหมือนใบผ่านทาง สำหรับผู้ที่พร้อมในวันนี้ เพื่อนำพาเราไปสู่อนาคต (Malcolm X) สำหรับ โคฟี อันนัน มองว่า ความรู้คือพลัง ข้อมูลคือความอิสระ การศึกษาส่งผลให้ก้าวหน้าในทุกสังคมและทุกครอบครัว (Kofi Annan) ส่วนคำว่า “การศึกษา” ในภาษาไทย เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต ตรงกับภาษาบาลีว่า ลิกขา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมาย “การศึกษา” คือ การเล่าเรียน ฝึกฝนและอบรม ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงาม มีความหมายเชิงบวกในการเพิ่มพลังอำนาจให้กับผู้เรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้ากับชีวิตที่เบิกบานในอนาคต

การศึกษาตามทัศนะของนักปรัชญาตะวันตก

อริสโตเติล (Aristotle 384–322 A.C.) ได้ให้ความหมายของการศึกษา คือ การอบรมคนให้เป็นพลเมืองดี และดำเนินชีวิตด้วยการทำดี แต่ จอห์น ล็อก (John Locke, 1632–1704) กล่าวว่า การศึกษา คือ องค์ประกอบของพลศึกษา จริยศึกษา และพุทธิศึกษา ซึ่งของ ยักส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau, 1712–1778) เน้นเรื่องประโยชน์ของการจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของบุคคล ในขณะที่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1857–1952) ให้ความหมายว่า การศึกษา คือ ชีวิต (Education is life) ไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิตในภายหลัง แต่การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม (Education is growth) ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในขณะที่ ทัลคอตต์ พาร์สัน (Talcott Parson) นักสังคมวิทยา ให้ความหมายการศึกษาว่าคือ เครื่องมือเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีบทบาทในวงการอาชีพต่าง ๆ ของผู้ใหญ่

การศึกษาในความหมายข้างต้น เป็นนানাทัศนะของนักปราชญ์นักการศึกษาที่ให้ความหมายในการมองหลายมุมหลายมิติ แต่อาจสรุปเป็นภาพรวมได้ว่า “การศึกษา คือ เครื่องมือหรืออาวุธทางปัญญาของมนุษย์ เหมือนแหล่งสะสมความรู้ มีไว้เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาในอนาคต”

การศึกษาตามทัศนะของนักการศึกษาไทย

จากทรรศนะของ สาโรช บัวศรี (2549) เสนอให้มีการนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ความมุ่งหมายของการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความมีอิสระครอบคลุมทั้งบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ซึ่งการศึกษานั้นไม่เพียงแต่สิ้นสุดลงเมื่อออกจากห้องเรียนแล้วเท่านั้นแต่การศึกษาของแต่ละคนนั้นจะต้องดำเนินไปตลอดชีวิต

สำหรับนักการศึกษาไทย สาโรช บัวศรี มีมุมมองเกี่ยวกับการศึกษา โนม์เอียงไปทางพุทธศาสนา โดยกล่าวถึง การศึกษา คือ การพัฒนาขั้น 5 ด้วยมรรค 8 เพื่อให้อกุศลมูล คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง ลดน้อยลงหรือเบาบางลงให้มากที่สุด ขั้น 5 ประกอบด้วย 1. รูป คือ ร่างกาย (Physical Structure) 2. เวทนา คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ (Feeling or Sensation) 3. สัญญา คือ ความทรงจำหรือการรับรู้ (Memory or Perception) 4. สังขาร คือ การปรุงแต่ง (Aggregated) เช่น ทัศนคติ ทักษะ ความสนใจ ความสามารถ และ 5. วิญญาณ คือ การเกิดความรู้จากจิตสำนึก (Consciousness) ซึ่งทั้งหมดเป็นความรู้ที่นำมาประยุกต์ให้รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกตนเอง นอกจากนี้ ท่านยังได้ให้แนวทางการจัดการศึกษา และวิธีสอนโดยใช้วิธีการแห่งปัญญา คือ สอนตามหลักอริยสัจ 4 ซึ่งตรงกับวิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา ตรงกับขั้นทุกข์ ขั้นที่ 2 การตั้งสมมติฐาน ตรงกับขั้นสมุทัย ขั้นที่ 3 การทดลองและเก็บข้อมูล ตรงกับขั้นนิโรธ และขั้นสุดท้ายคือ ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์และสรุปผล ตรงกับขั้นมรรค ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ สามารถเสริมสร้างผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษา โดยเฉพาะผู้สอน ให้เข้าถึงผู้เรียนได้ด้วยใจเมตตาธรรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความเป็นกลางบนพื้นฐานการยอมรับ ไม่ว่าจะยุคสมัยใด การเข้าถึงการศึกษาทั้งผู้ให้และผู้รับ จะยังคงใช้หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นพุทธสันติวิธีตลอดไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร ศรีสอาน ที่กล่าวว่า การศึกษา เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนา การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นไปอย่างจริงจัง มีการกำหนด จุดมุ่งหมายและดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเหมาะสม และผ่านสถาบันทางสังคม ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ด้านการศึกษา ซึ่งแนวคิดนี้ ถูกทำให้เชื่อว่า ความรู้ที่ผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบโดยสถาบันการศึกษา สามารถให้ความรู้ อบรมบ่มเพาะนิสัย ขัดเกลาและช่วยเสริมสร้าง พัฒนาคติคุณภาพให้คน ๆ หนึ่ง กลายมาเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า การศึกษาในความหมายของนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ เป็นกระบวนการพัฒนาสร้างคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นพลเมืองดี สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา ไปทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติต่อไป

การยอมรับ และการเปลี่ยนแปลง (Acceptation and Changing)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถือได้ว่าเป็นยุคสมัยที่ให้ความสนใจในเรื่องศิลปะ วรรณคดี วิทยาการ สถาบัน การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ รูปแบบของชีวิต รวมถึงความจริงของชีวิตบนฐานความเจริญของการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก กล่าวคือ เป็นช่วงเวลาแห่งความเจริญทางวัตถุ (Materialism) เกิดความมั่นคงทางสังคม (Social stability) เป็นช่วงที่คนเริ่มเกิดความสำนึกและเข้าใจตนเอง (self-realization) รวมทั้งยังมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดความเป็นสมัยใหม่ ปัจจัยสำคัญดังกล่าวก็คือ เรื่องของความจริง (Truth) ความคิดเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) ความเป็นวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) ผลจากพวทุนนิยม (Capitalism) การแผ่อำนาจของชาติตะวันตก (Western imperialism) การแพร่ขยายความรู้ (Spread of literature) อำนาจทางการเมือง (political power) และการขับเคลื่อนทางสังคม (Social mobility) ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นสาเหตุสำคัญที่สนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมโลก ที่เรียกกันว่า สมัยใหม่ทันสมัย (Modernism) เพราะผลของความเจริญทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และการขับเคลื่อนทางสังคม ทำให้มนุษย์ต้องการเข้าใจตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้น ทุกอย่างจึงต้องคิดใหม่ทำใหม่ แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโลกร่วมกัน เป็นความรู้และความเข้าใจใหม่ร่วมกัน เพื่อความถูกต้องดีงามในแบบฉบับสากล

เนื่องจาก แนวความคิดใหม่ทันสมัย เชื่อในความเป็นวิทยาศาสตร์ ทุกสิ่งทุกอย่างถูกกำหนดให้อยู่ในหลักเกณฑ์และทฤษฎี โดยมองว่ามนุษย์สามารถสร้างเครื่องมือที่เป็นกลางมาวัดมนุษย์ด้วยกันได้ โดยคิดว่ามีความเป็นสากล แต่ในขณะที่ ยุคหลังสมัยใหม่ (PostModernism) ช่วงหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นยุคที่ปฏิเสธสิ่งเดิม ๆ ในยุค Modernism โดยเน้นเสรีภาพและอิสระของบุคคล ไม่เชื่อในโลกของความจริง ไม่เชื่อเรื่องความเป็นสากล ดังนั้น ในยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modernism) จึงมองว่า “สังคมที่เป็นสากล ไม่มีอยู่จริง” เมื่อยุคสมัยเปลี่ยน สิ่งที่เชื่อถือกันมานานกลับถูกล้มเลิกเพราะการยอมรับการเปลี่ยนแปลง การศึกษาเป็นการค้นหาคำตอบใหม่ไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Life Long Learning) โดยต่างฝ่ายต่างอยู่บนฐานความคิดของตนเอง ค้นหาสิ่งที่ตนเชื่อว่าถูกต้องและเป็นจริงมาหักล้าง เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับสิ่งที่ตนศึกษามา ซึ่งเป็นศาสตร์คนละชั่วระหว่างวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนักคิดแต่ละฐานความเชื่อ ดังนั้น จึงถือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักปราชญ์ผู้รู้ และนี่จึงเป็นที่มาของวิวัฒนาการการพัฒนาศาสตร์ตราบเท่าที่มนุษย์ยังคงดำรงอยู่ (Being) บนโลกใบนี้ ด้วยการยอมรับการเปลี่ยนแปลง (Changing acceptation) และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (being happiness) แม้ว่าบนโลกใบนี้จะมีความคิดต่างก็ตาม

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (2020) นักวิชาการ นักคิดหลายสำนัก ยังให้ความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษา โดยให้สถาบันการศึกษาเป็นตัวกลางในการสร้างคน เพื่อแสวงหา

ความจริงและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องไปยังบุคคลอื่น อีกทั้งการศึกษายังทำให้ผู้รู้ทั้งหลายระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหาให้สังคมโดยมีสถาบันเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ และที่สำคัญ การศึกษาสามารถสร้างคนให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ โดยใช้สถาบันเป็นแหล่งผลิตสร้างผู้รู้ที่เราเรียกว่า “นักปราชญ์” อย่างไรก็ตาม ยังมีความรู้อีกมากมายที่ไม่มีรูปแบบเฉพาะ เนื่องจากความปรารถนา (Desire) ของผู้ที่แสวงหาความรู้ มีเป้าหมายที่ไม่เหมือนกัน บางคนศึกษาเพราะอยากได้แค่เพียงคำตอบ บางคนอยากรู้วิธีการแต่ไม่ต้องการคำตอบ บางคนต้องการรู้ทั้งวิธีการและคำตอบ หากไม่เชื่อก็คงต้องศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการใหม่เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความจริง และเมื่อเวลาล่วงเลยไป สภาพการณ์โลกเปลี่ยน บริบทสังคมเปลี่ยน สภาพแวดล้อมเปลี่ยน ความคิดคนในสังคมก็อาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ตามความเชื่อและเหตุผลที่ปรากฏอยู่ก็เป็นได้ ดังจะเห็นว่า ทุกคนมีเป้าหมายชีวิต แต่คุณค่าของเป้าหมายของแต่ละคนอาจต่างกัน อย่างเช่น ผู้สอนยุคสมัยก่อน อาจนิยมการให้ผู้เรียนท่องจำ ซึ่งเป้าหมายของผู้สอน อาจต้องการให้ผู้เรียนแค่จำได้ ดังนั้น จึงคิดว่าการท่องจำน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด ณ ตอนนั้น แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป นักคิดนักวิชาการกลุ่มใหม่ได้เกิดขึ้นมา ความคิดในการหาความรู้ใหม่ ๆ ก็เริ่มเปลี่ยนไป โดยเขามองว่า การท่องจำไม่น่าจะทำให้ผู้เรียนได้ประโยชน์อะไรมากนัก เพราะไม่นานก็ลืม ดังนั้น จึงมีนักวิชาการ นักวิจัยรุ่นใหม่ ๆ พยายามคิดค้นหาวิธีที่จะทำให้ผู้เรียน เรียนแล้วเกิดปัญญามากกว่าการท่องจำ นั่นก็คือ การทำความเข้าใจโดยใช้หลักการและเหตุผลเข้ามาพิจารณาพิจารณาหาความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ทำให้ได้คำตอบที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นวิวัฒนาการและความเป็นไปของการศึกษาที่มี ไม่มีสูตรสำเร็จเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัย

โดยธรรมชาติ มนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบคิดริเริ่มและมีความปรารถนาที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงพยายามแสวงหาความรู้ความจริงต่างๆ เมื่อพบเห็นสิ่งใดหรือเกิดความสงสัย จึงพยายามหาคำตอบด้วยวิธีการหาความรู้ความจริง ซึ่งอยู่หลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

1. ความบังเอิญ (Accidental) เป็นความรู้ความจริงที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดฝัน แต่บังเอิญ มีเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์บางอย่างทำให้มนุษย์ได้รับความรู้ เช่น การค้นพบยาเพนนิซิลินของอเล็กซานเดอร์ เฟลมมิง (Alexander Flemming) การค้นพบวัคซีนป้องกันอหิวาตกโรคของหลุยส์ ปาสเตอร์ (Louis Pasteur) การค้นพบว่ายางพาราดิบเมื่อถูกความร้อนจะช่วยให้ยางนั้นแข็งตัว และมีความทนทานเพิ่มขึ้นของชาร์ลส์ กูดเยียร์ (Charles Goodyear) ซึ่งนำไปสู่การประดิษฐ์ยางรถยนต์ที่แพร่หลายในปัจจุบัน เป็นต้น การค้นพบดังกล่าวเกิดขึ้นในขณะที่กำลังทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นและพบปรากฏการณ์โดยบังเอิญ ซึ่งเป็นความรู้ใหม่ที่ไม่ได้คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นมาก่อน

2. เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom and tradition) บางครั้งมนุษย์ได้รับความรู้

โดยวิธีการทำตามบรรทัดฐานของสังคม (Norm of Social) เช่น การเคารพ มารยาท การแต่งกาย การแต่งงาน การบวช และพิธีการต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติต่อ ๆ กันจากรุ่นสู่รุ่น ถือเป็นความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อน ปฏิบัติตามความเชื่อและถือเป็นความดั่งามถ้าได้ทำ เป็นความรู้ที่เกิดจากการสังเกต มีความเชื่อและเกิดจากแรงศรัทธา

3. ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เป็นการหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เช่น ได้ความรู้มาจากนักดนตรี วิศวกร แพทย์ นักกฎหมาย เป็นต้น เป็นความรู้ที่เกิดจากความไว้วางใจและเชื่อถือในความสามารถของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ ซึ่งความชำนาญที่เกิดขึ้นนี้ เกิดจากการฝึกฝนอย่างหนัก ทำซ้ำ ๆ เดิม ๆ เป็นเวลานานยาวนาน ทำให้เกิดทักษะที่ดี ถูกต้อง ผิดพลาดน้อยที่สุด เกิดความมั่นใจ ซึ่งการหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ สามารถย่นเวลาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4. ผู้มีอำนาจหรือผู้มีชื่อเสียง (Powerful person) เป็นการหาความรู้ที่ได้จากผู้รอบรู้ที่มีชื่อเสียง หรือที่เรียกว่า นักปราชญ์ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีอำนาจในสังคม ความรู้ที่ได้นี้อาจจะถูกหรือผิดก็ได้ เช่น อริสโตเติล (Aristotle) เคยกล่าวว่า “ผู้ชายมีพินน้อยกว่าผู้หญิง” หรือ ที่ปโตเลมี (Ptolemy) เชื่อว่า “โลกเป็นศูนย์กลางของระบบสุริยจักรวาล” ซึ่งเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นมานาน จนไม่มีใครกล้าโต้แย้ง พิสูจน์หรือเปรียบเทียบ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะเชื่ออย่างสนิทใจ เหตุเพราะคนที่พูดเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง

5. ประสบการณ์ส่วนตัว (Personal experiences) ประสบการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละคน ช่วยให้คนมีความรู้และมีวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยยึดประสบการณ์ที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วเป็นแนวทาง ซึ่งข้อนี้ เป็นการหาความรู้ที่ค่อนข้างใช้เวลายาวนาน และอาจเสียเวลาหากความรู้ที่ได้มาไม่ตรงตามความจริงที่คิดไว้ อย่างไรก็ตาม ความรู้ที่เกิดขึ้นนี้เป็นเหมือนบทเรียนที่สอนตัวเองได้เป็นอย่างดี เพราะผู้มีประสบการณ์สามารถจดจำได้ หากเป็นประสบการณ์ที่ดี ก็ถือว่าโชคดีและน่าจดจำ แต่ถ้าเป็นประสบการณ์ที่ไม่ดี ก็สามารถนำมาเป็นบทเรียนสอนตนเองและถ่ายทอดให้กับผู้อื่นว่าอย่าได้ทำตาม ถือเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น

6. วิธีลองผิดลองถูก (Trial and error) ความรู้นี้มักได้มาจากการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือปัญหาที่ไม่เคยรู้มาก่อน เมื่อแก้ปัญหาได้ก็จำไว้ใช้ต่อไป แต่ถ้าแก้ปัญหาผิดก็จำไว้เพื่อไม่ใช้อีก

ดังนั้น เป้าหมายของการศึกษา จึงไม่ควรหยุดอยู่ที่ความคิดของใครคนใดคนหนึ่งเห็นว่าดีงาม แต่ควรอยู่ที่ “เราจะศึกษาอะไร” และ “มีความเหมาะสมในบริบทนั้นหรือไม่ อย่างไร” เพื่อความเป็นสากลทางการศึกษา

อำนาจ กับ ความรู้

ในยุคหลังสมัยใหม่ (PostModernist) มิเชล ฟูโก (Michel Foucault, 1926–1984) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส และในฐานะนักทฤษฎีสังคม เขาได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ กับ ความรู้ รวมถึงวิธีการที่สถาบันทางสังคมต่าง ๆ ใช้อำนาจและความรู้เป็นเครื่องมือในการควบคุมผู้คนในสังคม ฟูโกมักถูกมองว่าเป็นตัวแทนของญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งเป็นศาสตร์แห่งความรู้ (Science of knowledge) ว่าด้วยเรื่องของ การรับรู้และความจริงของความรู้ โดยสาระสำคัญของญาณวิทยาก็คือ ศึกษาเรื่องกำเนิดความรู้ เกี่ยวกับ กระบวนการ วิธีการ วัตถุประสงค์ ลักษณะ เงื่อนไข ความมีเหตุผล และความคลาดเคลื่อนของความรู้ ฟูโกอธิบายว่า ความคิดของเขาเป็นประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ต่อความเป็นสมัยใหม่มากกว่า ความคิดของฟูโกมีอิทธิพลอย่างยิ่งทั้งในทางวิชาการ โดยเขากล่าวว่า ความจริงเป็นสิ่งที่อยู่แล้วบนโลกใบนี้ แต่ในขณะที่ เบคอน ฟรานซิส นักคิดชาวอังกฤษ กล่าวว่า ความรู้ คือ อำนาจ เป็นการอ้างเหตุผลโดยอาศัยประสบการณ์จากการสังเกต หรือทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง จนได้ผลลัพธ์ซ้ำ ๆ จึงสรุปเป็นกฎทั่วไป เขาเรียกวิธีนี้ว่า “อุปนัย” ซึ่งไปค้านกับแนวคิดของนักปราชญ์ นักคิดยุค Modernist อย่างเช่น อลิสโตเติล เพลโต ที่เชื่อในวิธีการแบบนิรนัย เบคอน กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้ความรู้ของมนุษย์ไม่ก้าวหน้า เกิดจากการใช้วิธีการแสวงหาความรู้ที่ไม่ถูกต้อง เบคอน เชื่อว่า เราสามารถนำความรู้มาปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ มนุษย์สามารถควบคุมธรรมชาติ มนุษย์มีอำนาจเหนือธรรมชาติ เขาเชื่อว่าการจะทำเช่นนี้ให้เป็นผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากสถาบันหรือองค์กร

ดังนั้น ความรู้ทำให้การศึกษาที่มีอำนาจ มีผู้เคยกล่าวไว้ว่า การศึกษาสามารถเปลี่ยนสถานะคนในสังคมได้ ดังนั้น คนจึงพยายามดิ้นรนและผลักดันตนเองให้เป็นผู้มีการศึกษาสูง ๆ เพื่อเปลี่ยนสถานะตนเองให้มีอำนาจทางสังคม ซึ่งกลายเป็นความเชื่อทางความคิด ซึ่งอาจไม่ใช่เป้าหมายของทุกคน อยู่ที่ระบบฐานคิดของแต่ละคนเท่านั้น ที่ต้องการให้เป็นเช่นไร

การศึกษาถือกำเนิดมาจากอดีตอันยาวนาน มีการพัฒนามาจากนักปราชญ์และนักคิดหลายสำนัก ความรู้ทางการศึกษาเกิดจากความคิดที่แตกต่าง (Differentiate) และมีความหลากหลาย (Diversity) หากไม่มีคนคิดต่าง คงไม่เกิดเป็นความรู้ และคงไม่เกิดเป็นการศึกษามาจนยาวนานจนถึงทุกวันนี้ ดังนั้น การศึกษาจึงเปรียบเสมือนสิ่งที่มีมนุษย์มองว่ามีประโยชน์ มีคุณค่ากับมนุษย์ด้วยกัน สามารถสร้างประโยชน์มหาศาลต่อโลก มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหามากมาย โดยอาศัยความรู้จากการศึกษา ทำให้นำไปสู่จุดหมายปลายทางเพื่อคลายความสงสัย ซึ่งก็คือ “คำตอบ” นั่นเอง

การศึกษาทำให้มนุษย์มีพัฒนาการ ซึ่งมนุษย์ก็คือผู้ที่สร้างระบบการเรียนรู้ให้กับการศึกษา แต่สิ่งที่มนุษย์ควรตระหนักก็คือ ไม่มีระบบใครที่ดีกว่าใครและถือเป็นแม่แบบ (Prototype) เพราะที่ผ่านมานักวิชาการ รวมทั้งนักวิจัยรุ่นใหม่ ๆ พยายามจะสร้างเครื่องมือขึ้นมาวัด แล้วประกาศว่า

เครื่องมือของตนมีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ มีความเป็นกลาง สามารถวัดทุกอย่างได้อย่างเที่ยงตรงและแม่นยำ โดยลืมไปว่า ความเป็นนักวิชาการ ควรใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยเช่นกัน ดังนั้น คงสรุปไม่ได้ว่า สิ่งที่นักวิจัยผู้นั้นค้นพบ จะดีและเหมาะสมที่สุด การศึกษาทำให้ประเทศชาติเจริญ แต่ถ้าตอบตามระบบเศรษฐกิจ คงต้องดูที่อัตราประชากรที่สามารถอ่านออกเขียนได้ประกอบกับการดูค่าจีดีพี (รายได้ประชากรต่อหัว) และถ้าให้ตอบแบบเป็นกลาง คงต้องไปดูตามสภาพความเป็นจริง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า “การศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาชาติ”

การเปรียบเทียบวิวัฒนาการ การศึกษาไทยของผู้เรียนแต่ละยุค เขียนเป็นตารางที่ 1

ผู้เรียน สร้างนวัตกรรมเองได้	การศึกษา 4.0
ผู้เรียน สร้างองค์ความรู้เอง	การศึกษา 3.0
ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง	การศึกษา 2.0
ผู้เรียน เรียนรู้จากผู้สอน	การศึกษา 1.0

ตารางที่ 1 วิวัฒนาการการศึกษาไทยของผู้เรียนแต่ละยุค

จากตารางที่ 1 วิวัฒนาการ การศึกษาไทยของผู้เรียนแต่ละยุค อธิบายได้ว่า ในยุคแรกหรือยุคการศึกษา 1.0 เป็นการจัดการศึกษา ที่เน้นผู้สอนเป็นผู้ให้ ผู้เรียนเป็นผู้รับ เน้นท่องจำและทำแบบฝึกหัดตามตำรา ไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ส่วนการศึกษา 2.0 เป็น การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณแห่งเรียนรู้ และ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้สอน คือผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน การศึกษา 3.0 เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การศึกษา 4.0 เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

สำหรับ แนวคิดการศึกษาไทย 4.0 ให้การส่งเสริมสนับสนุนโครงการเพื่อยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษ พัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนานักวิจัยหลากหลายสาขา การจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับทิศทางแผนการ

ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ที่มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ ได้แก่ 1) คนไทยเป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง ซึ่งแนวคิดการศึกษาไทย 4.0 นี้ สามารถให้ทุกภาคส่วน นำไปปฏิบัติใช้ได้จริง

การศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)

การศึกษาแบบองค์รวม เป็นความรู้ของแนวความคิดใหม่ตามหลักการศึกษาาระดับสูง เน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) โดยบูรณาการความรู้ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ พัฒนาศักยภาพภายในของผู้เรียนได้อย่างสมดุล โดยการฝึกฝนปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนด้วยศาสตร์ที่ครอบคลุมตั้งแต่การเรียนรู้ การรู้จักตนเองอย่างลึกซึ้ง การขยายศักยภาพของการเรียนรู้ การฝึกทักษะ ปฏิสัมพันธ์แห่งการเรียนรู้จากผู้อื่นและสรรพสิ่ง สามารถจัดการความรู้ (Knowledge management) ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตอย่างมีความสุขและพอเพียง องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาแบบองค์รวม ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ Forbes (1996) ได้กล่าวว่า ระบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ฐานฐานการพัฒนาการศึกษาแบบองค์รวมมาจากนักการศึกษาที่สำคัญของโลก

นาโอโกะ ซะอิโต (Naoko Saito, 2000) ได้ศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ว่า เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของมนุษย์อย่างเป็นองค์รวมตามธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งจากภายในและภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต) 2004) ที่กล่าวถึงแนวทางการศึกษาแบบก้าวหน้า (Progressive Education) ซึ่งมีรากฐานมาจากการเคลื่อนไหวของดิวอี้ (Dewey) ได้เรียกแนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวว่าเป็นการพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน (Development of the Whole child) อันได้แก่ กาย (Physical) จิต (Mental) อารมณ์ (Emotional) และสังคม (Social) ส่วน รอน มิลเลอร์ (Ron Miller, 2000) ได้กล่าวว่า การศึกษาเชิงองค์รวมเป็นการศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานของการพัฒนาบุคลากร สามารถค้นพบความหมายและเป้าหมายในชีวิตผ่านการเห็นความสัมพันธ์ของตนเองต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน โลก ธรรมชาติ จิตวิญญาณ และระบบจักรวาลทั้งหมด มิลเลอร์ได้อธิบายเปรียบเทียบระบบการศึกษาแบบองค์รวมและการศึกษากระบวนทัศน์แบบเดิม โดยให้ความเห็นว่า การศึกษาในกระบวนทัศน์แบบเดิมส่งเสริมให้มนุษย์ตัดความสัมพันธ์ของตนเองต่อสิ่งรอบตัว โดยกระตุ้นให้เกิดการอยู่รอดผ่านการแข่งขันในตลาดแรงงานของโลกแห่งทุนนิยมซึ่งการศึกษาเหล่านี้ทำให้มนุษย์เกิดความแตกแยกและเน้นการเอาประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น ในขณะที่การศึกษาแบบองค์รวม เน้นเรื่องความสัมพันธ์ของ

บุคคลต่อโลก ความหมายของบริบทต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ ความสัมพันธ์ ฯลฯ ต่อบุคคลหนึ่งๆ ผ่านทางวัฒนธรรมอันหลากหลายในสถานที่แต่ละแห่ง ส่วนสก็อต เอช. ฟอর্বิส (Scott H. Forbes, 1996) กล่าวว่า นักปรัชญาทางการศึกษาแบบองค์รวมนั้น ให้ความสำคัญกับการมองความเป็นจริง ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาแบบองค์รวม เน้นให้มนุษย์พัฒนาจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของตนเองกับระบบของโลกภายนอก และพัฒนาบุคคลในเชิงกายภาพ อารมณ์ และสังคม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาแบบองค์รวม (Ron Miller , 2000) ยังเน้นที่ 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากภายในบุคคล อันได้แก่ การศึกษาที่จะทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของบุคคลและโลกได้นั้น ต้องเริ่มจากภายในตัวบุคคล อันได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึก 2) ผู้สอนให้เกียรติผู้เรียน อย่างมีใจที่เปิดกว้างและมีความรัก เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเติบโตตามวาระที่เป็นอยู่ได้ ผู้สอนในระบบของการศึกษาแบบองค์รวมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่เป็นผู้ที่สามารถรับรู้ได้ถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้เรียนแนวความคิดด้านการศึกษาแบบองค์รวมจึงเน้นความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอน กับ ผู้เรียน และไม่เน้นไปที่หลักสูตรการเรียนการสอน

การศึกษา การยอมรับ การเปลี่ยนแปลง เชิงพุทธสันติวิธี

ปัญหาทางการศึกษาเกิดขึ้นเพราะ นักคิด นักการศึกษา หรือผู้รู้ทั้งหลาย พยายามบอกตัวตนเองที่ดีที่สุด หากลบบประเด็นนี้ไป ต่างฝ่ายต่างเปิดใจยอมรับฟังทั้งข้อดีและข้อเสียของระบบการศึกษาของตน การศึกษาในอนาคตคงจะถูกพัฒนาไปในทางที่ดีและเหมาะสม อีกประการ น่าจะมีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นทางด้านวิชาการผ่านกระบวนการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการร่วมกันระหว่างสถาบันซึ่งเป็นตัวกลางในการประสานงาน ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ดี และไม่เฉพาะในประเทศเท่านั้น ในต่างประเทศ รัฐบาลก็ควรให้การสนับสนุนเปิดเวทีการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติให้กับสถาบัน องค์กรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางการศึกษาให้ประเทศเกิดความเจริญงอกงามเช่นกัน

สรุป

การศึกษาเป็นทั้งอาวุธทางปัญญาที่สร้างคุณค่าให้กับมนุษย์ และยังเป็นอาวุธทำลายล้างความดั่งามของมนุษย์ด้วยกันเอง การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือเชิงอำนาจในการต่อรองทั้งกลุ่มคนที่มีวิชาและอวิชา อย่างไรก็ตาม การศึกษาหากมองเชิงปรัชญายังมีความลุ่มลึกและมีมิติของผู้สอนที่ต้องการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์หรือผู้เรียนได้เกิดการยอมรับ เมื่อโลกมีการแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา คุณลักษณะของผู้เรียนย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปเป็นเรื่องธรรมดา ฉะนั้น การยอมรับวิธีการถ่ายทอดและวิธีการสอน จึงเป็นโจทย์ที่ยากสำหรับผู้ที่เรียกตนเองว่า ครู หรือ อาจารย์ ดังนั้น การนำหลักธรรม ซึ่งถือเป็นการใช้พุทธสันติวิธีเพื่อสร้างการยอมรับของทั้งผู้ให้และผู้รับ เพราะการศึกษาจะ

ดีมีคุณค่า ถ้าผู้ใช้มีคุณธรรมและมีสามัญสำนึก นำวิชาความรู้ไปใช้เพื่อสร้างสิ่งดีงาม การศึกษามีไว้ใช้สร้างคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม : Education is Growth” (John Dewey, 1857–1952) รูปแบบการศึกษาที่ดี คงไม่ได้มีแบบเดียว ดังนั้น การเปิดใจยอมรับการศึกษาหลาย ๆ รูปแบบ โดยไม่ยึดติดกับใครหรือสำนักใด จึงเป็นสิ่งดีงามและจะยังคงอยู่กับมนุษย์บนโลกใบนี้ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). *จิตตปัญญาศึกษา: การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยและการจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2550). *การเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤติแห่งยุคสมัย*. กรุงเทพมหานคร: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2539). *กระบวนการทัศน์ใหม่ในนวัตกรรมหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2555). *ปรัชญาทรรศน์ ปรัชญาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี. (2549). *การศึกษาและจริยธรรมศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิัญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ*.
- Good. C. V. (1973). *Directionary of Education*. New York: McGraw – Hill Company, Inc.
- McNeil, J. (1975). *The Psychology of Being Human*. San Francisco. California: Canfield Press.
- Miller, R. (2000). *Making Connections to the World: some Thoughts on Holistic Curriculum*. Brandon. VT: Foundation for Educational Renewal.

ประสิทธิผลขององค์การ

Organizational Effectiveness

มยุรี วรรณสกุลเจริญ¹, Mayuree Wannasakulcharoen¹

ชาญณรงค์ รัตนพานกุล², Charnnarong Rattanapanakul²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Email: charn_r@yahoo.com

Received March 22, 2020; Revised April 7, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความปริทรรศน์ฉบับนี้มุ่งศึกษาการจัดการที่ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การเป็นสำคัญ ใช้การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง บทความ งานวิจัย ทั้งไทยและต่างประเทศ ขอบเขตการศึกษาในส่วนผู้นำหรือผู้บริหารองค์การเป็นกลไกสำคัญในองค์การ ที่จะต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับองค์การ อีกทั้งยังเป็นส่วนที่ต้องพบการเปลี่ยนแปลงก่อนบุคลากรทุกคนในองค์การ ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยใช้สติปัญญาอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังต้องมีความเป็นธรรมในการบริหารงาน มีทักษะในการสื่อสารเป็นอย่างดี รวมถึงต้องมีจิตวิทยาสำหรับการบริหารจัดการอย่างลุ่มลึก เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและเกิดประโยชน์สูงสุด และจะส่งผลโดยตรงต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทำให้บุคลากรในองค์การทุ่มเทให้แก่งานอย่างเต็มความสามารถ

พบว่าความสำเร็จขององค์การจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็คือ ผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ขององค์การ และก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดีแก่องค์การ

คำสำคัญ: การจัดการ, ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ประสิทธิผลขององค์การ

ABSTRACT

This review article aimed to study about managing of leader or administrator mainly. Using synthesis documentary such as article, research both National and International. The academic article namely, leadership management for Increasing organizational effectiveness therefore focus mainly on the management that the leaders or the executives of the organization because the leader or organization executives are an important mechanism in the organization that must create changes for the organization. It is also a part that must be changed before all personnel in the organization. Organization leaders or leaders must have knowledge, competence, and experience and can solve immediate problems. By fully using his intelligence also must be fair in administration have good communication skills including the need for in-depth management psychology to manage the work smoothly and maximize benefits and will directly affect morale and the encouragement of personnel causing personnel in the organization to devote themselves to their full capacity.

It was found that the success of an organization depends on the change leadership that influences the effectiveness of the organization, which shows that under such highly changing conditions. Effective leaders are Leaders with the characteristics of change leadership which will be able to cope with various organization situations and create good effectiveness for the organization.

Keywords: Management, Leadership, Change Leadership, Organizational Effectiveness

บทนำ

องค์การในยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคศตวรรษที่ 21 ต่างก็ต้องปรับตัวเองให้เข้ากับพลวัตของสภาพแวดล้อมทั้งจากภายในและภายนอกองค์การ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและบางอย่าง ก็อยู่นอกเหนือการควบคุม ดังนั้นองค์การต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้องค์การอยู่รอดและสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างแท้จริง ภารกิจที่ทำหายในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จึงเป็นภาระผูกพันโดยตรงกับผู้นำหรือผู้บริหารองค์การ (Robbins & Coulter, 2007, pp. 1-3) แม้ว่าการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์นั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลายด้าน ทั้งจากการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์การ ที่ต้องมีความเสียสละ สามัคคี

และมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าส่วนสำคัญ อีกหนึ่งส่วนในการจะทำให้องค์การมุ่งสู่ความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับ ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การที่เป็นกลไกสำคัญ หรือเปรียบเป็นคนคัตหางเสือของเรือ ซึ่งก็คือผู้ที่มีบทบาทในการควบคุมหรือสั่งการต่าง ๆ ในการเดินเรือ และเป็นผู้ที่จะนำพาเรือหรือองค์การไปในทิศทางนั้น ๆ (Simon, 1976)

ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การ ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเด่นชัดเจนน คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะทั้งด้านการพูดเพื่อสื่อสารกับบุคลากรในองค์การ และต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การต้องรู้จักสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในองค์การให้สามารถร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข และสามารถแสดงพฤติกรรมผู้นำในการบริหาร มีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์การของตน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นธรรมในการบริหารงาน อันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทำให้ทุ่มเทกำลังใจ กำลังแรง และกำลังสมองให้แก่งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์การ (Pinyo Manusilp, 2008) โดยการศึกษาการจัดการภาวะผู้นำเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์การ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

แนวความคิดการจัดการ (Management Concepts)

Administration และ Management เป็นคำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการที่มีความหมายเดียวกัน แต่ใช้งานแตกต่างกัน โดยคำว่า Administration มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administrare” แปลว่า ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) หมายถึง การรับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ อย่างทั่วถึง (Owen E. Hughes, 2003) ในขณะที่คำว่า Management หมายถึง การจัดการหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ หรือการทำงานตามที่วางเป้าหมายไว้ หรือเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation) และนิยมใช้ในการบริหารธุรกิจ ในภาคเอกชนมากกว่า ดังนั้นคำว่า การบริหาร กับคำว่า การจัดการ ใช้แทนกันได้ เพราะมีความหมายเหมือนกัน (Somkid Bangmo, 2003) ซึ่งแนวความคิดการจัดการสมัยใหม่ (Modern Management Thought) ที่เป็นที่นิยมนำมาปรับใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนั้นเน้นการผสมผสานศาสตร์ทางการบริหาร (Administrative Science) และศาสตร์ทางการจัดการ (Management Science) และนำพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) เข้ามาสร้างองค์ความรู้เข้าไว้ด้วยกัน (Wichai Rupkamdee, 1999)

General and Industrial เป็นหนังสือที่ถูกเขียนขึ้นโดยเป็นการให้คำนิยามของคำว่า “การจัดการ” ว่าหมายถึง กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขององค์การ ตาม

ขั้นตอนของการบริหาร โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) (Henri Fayol, 1949) สอดคล้องกับ (Hellrigal, Slocum, & Jackson, 2004) ที่อธิบายถึงการจัดการไว้ว่าเป็น งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์การ โดยใช้กลวิธีกระบวนการทางจัดการในการกำกับองค์การ คือ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

เป้าหมายในการจัดการทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดการ (Wehrlich & Koonz, 2005) เพราะการจัดการ เป็นกระบวนการในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ Siriwan Serirat et al. (2002) ได้อธิบายถึงการจัดการ ว่าเป็นกระบวนการของการนำทรัพยากรมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร โดยเข้าสู่ระบบกระบวนการ INPUT – PROCESS – OUTPUT – FEEDBACK โดยเป็นกระบวนการระบบที่ควบคุมการทำงานภายในองค์การได้ตรงตามหลักของ การจัดการมุ่งสู่ผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการบริหารยังต้องอาศัยศิลปะในการสั่งงานให้เกิดความสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นบุคคลากรผู้ปฏิบัติงานแต่เป็นผู้ที่จะต้องใช้ศิลปะ ทั้งจากการสื่อสาร การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้บุคคลากรในองค์การปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้ขององค์การ (Thanad Dejsub, 2007) ซึ่งกระบวนการจัดการภายใต้แนวคิดเชิงระบบนั้นเป็นกระบวนการจัดการที่เห็นผลอย่างแท้จริง กล่าวคือ เป็นการทำหน้าที่ของการจัดการ (Management Function) โดยมีหน้าที่ในการจัดการ 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การวางแผนและกำหนดทิศทางของหน่วยงาน (Planning the Enterprises Direction) (2) การจัดโครงสร้างองค์การและบุคคล (Organizing and Staffing the Structure) (3) การอำนวยการบุคคลากรทั้งในเชิงการนำ และการผลักดัน (Leading and Influencing the Personnel) (4) การควบคุมทรัพยากรและเชิงการปฏิบัติการ (Controlling Organizational Operations and Resources) (Wichai Rupkamdee, 1999)

Sanoh Tiyo (2003) ได้อธิบายถึงแนวความคิดของ Mary Parker Follet ที่ได้เสนอแนวคิดทางการบริหาร ว่าให้เน้นที่ตัวของบุคคล โดยอธิบายว่าความสำเร็จขององค์การนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลมากกว่า ดังนั้น ผู้บริหารกับพนักงานจึงควรปฏิบัติตัวให้เปรียบเสมือนเป็นหุ้นส่วนกัน โดยที่ผู้บริหารควรใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มาสร้างแรงจูงใจให้บุคคลากรในองค์การปฏิบัติงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้มากกว่าการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ ดังนั้น การจัดการ (Management) จึงเป็นสิ่งที่ทำให้งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วย บุคคลากรภายในองค์การ และทรัพยากรขององค์การ ซึ่งตามความหมายนี้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ กระบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) (Robbins and DeCenzo, 2005)

จากการศึกษาแนวความคิดการจัดการ สามารถสรุปผลของการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้ว่า การจัดการนั้นเป็นศาสตร์และเป็นทั้งศิลป์ ในการทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานตามเป้าหมายสูงสุดที่ได้วางไว้ขององค์กร โดยบุคลากรในองค์กรจะปฏิบัติงานตามเป้าหมายนั้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารขององค์กรเป็นสำคัญ เพราะผู้นำหรือผู้บริหารขององค์กรเปรียบเสมือนผู้คัดทางเลือของเรื่องที่เป็นผู้กำหนดทิศทางให้องค์กรมุ่งไปในจุดสูงสุดอย่างไร

ประสิทธิผลขององค์กร (Organizational Effectiveness)

ประสิทธิผลมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางการบริหารขององค์กร เพราะเป็นตัวชี้วัดว่าการบริหารขององค์กรประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด และยังเป็นปัจจัยบ่งชี้ประการหนึ่งถึงความสำเร็จของผู้นำองค์กรที่แสดงถึงความสามารถ ตักยภาพ ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบของผู้นำองค์ในการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์หรือคุณค่าสูงต่อองค์กร (Jones, 2002)

Wittaya Danthamrongkun (2003) ได้ให้ความหมายประสิทธิผล ว่าหมายถึง ความสามารถในการเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ในขณะที่ Thongchai Santiwong (1994) อธิบายถึงประสิทธิผลว่าเป็นผลลัพธ์จากการดำเนินงานจนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สอดคล้องกับ Rung Kaewdang (2003) ที่กล่าวถึงประสิทธิผล ว่าหมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปหรือบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

ทางฝั่งนักวิชาการต่างประเทศอย่าง Hoy & Miskel (2001) กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์กร หมายถึงการที่ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำ เป็นศูนย์กลางในการจัดการเป็นผลทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ Gibson, Ivancevich and Donnelly (1994) ที่ได้นิยามประสิทธิผลไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยที่การดำเนินการนั้นจะมีประสิทธิผลสูงต่ำเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผลที่ได้รับตรงนั้นประสบความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่ามากน้อยเพียงใด

ประสิทธิผล (Effectiveness) วัดได้จากความสามารถในการทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Goal attainment) ที่ได้วางไว้หรือไม่ โดยประสิทธิผลจะมุ่งไปที่ผลลัพธ์ ซึ่งมักเป็นเป้าหมายระยะยาว ในขณะที่ประสิทธิภาพนั้นจะเน้นไปที่วิธีการดำเนินการ (Means) โดยเป็นเป้าหมายระยะสั้น ประสิทธิผล จึงหมายถึง การเลือกปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จที่วางไว้ และเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Leader) (Wirat Sanguanwongwan, 2008) ทั้งนี้ ประสิทธิผลขององค์กร จะได้ผลที่ดีที่สุดต้องมาจากการทำให้เป้าหมายขององค์กรไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม ให้มี

ความเป็นไปได้อย่างสูงสุด โดยที่ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การต้องทำให้เป็นเช่นนั้น (Phongthep Kanthasuwan, 2010) โดยผู้นำหรือผู้บริหารองค์การต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้ที่จะต้องใช้ จิตวิทยาในการบริหาร และการจัดการที่เหมาะสมกับบุคลากรในองค์การ (Steers, 1977) โดยที่ ประสิทธิภาพขององค์การ นั้นคือ การเน้นไปที่ผลรวมขององค์การ (Gibson and Other, 1982) มีเกณฑ์วัด ความมีประสิทธิภาพขององค์การที่มีตัวบ่งชี้ 5 ประการ คือ (1) การผลิต (Production) (2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) (3) ความพึงพอใจ (Satisfaction) (4) การปรับเปลี่ยน (Addictiveness) และ (5) การพัฒนา (Development)

จากการศึกษาแนวความคิดประสิทธิผลขององค์การ สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลลัพธ์หรือ ความสำเร็จขององค์การในการดำเนินการใด ๆ โดยการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์การตั้งเป้าหมายไว้ และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์การที่สำคัญ

ภาวะผู้นำ (Leadership)

จากการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัยพบว่าภาวะผู้นำ (leadership) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการ บริหาร ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งความหมายของภาวะผู้นำ (leadership) นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้นิยามความหมายของภาวะผู้นำ (leadership) ไว้ดังนี้ ภาวะผู้นำเป็น กระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเพื่อการตั้งเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย (Stogdill, 1974) หรือ ภาวะผู้นำ (leadership) เป็นการกระทำที่มีอิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือเป็นศิลปะแห่งการกระทำของบุคคลเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ต้องการและทำให้ผู้อื่นชื่นชอบ (Tead, 1970)

ภาวะผู้นำนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างบารมี (Charisma) เป็น ลักษณะเฉพาะตัว ที่ผู้ตามจะเกิดความเชื่อถือศรัทธาย่อมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ด้านการคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individualized Consideration) คือผู้นำจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ทำให้การมอบหมายงานตามความถนัดที่ผู้ตามสนใจให้ทำงานมีประสิทธิภาพด้านการกระตุ้นการใช้ ปัญญา (Intellectual Stimulation) คือการที่ผู้นำพยายามที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา โดยรอบคอบ และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) คือการที่ผู้นำใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อ ชักนำให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของงานและปฏิบัติงานโดยไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว (Burns, 1978)

Hersey & Blandchard (1982) กล่าวถึงภาวะผู้นำ (leadership) ว่าเป็นกระบวนการใช้อิทธิพล ในการปฏิบัติงานของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ถ้า

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำ (leadership) ก็ต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ในขณะที่ Bass and Avolio (1995) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำ(leadership) คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างขององค์การ หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์การ การรับรู้ และความคาดหวังของสมาชิก ผู้นำจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ตาม มากกว่าที่การกระทำของผู้ตามจะมีผลต่อการกระทำของผู้นำ และผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามที่ทำให้ผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ทักษะ ความเชื่อมั่น ความต้องการของผู้ตามต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูงกว่า

Netphana Yawiraj (2004) กล่าวว่า ภาวะความเป็นผู้นำ (leadership) หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น เป็นการทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำ เป็นผู้มีหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือสั่งการให้ผู้อื่นทำตามในสิ่งที่ตนรับผิดชอบอยู่

จากการศึกษาแนวความคิดภาวะผู้นำ สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การมีอิทธิพลของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในองค์การ ที่สามารถจูงใจให้บุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ จนบรรลุเป้าหมายขององค์การ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลขององค์การ โดยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม สถานการณ์ และผลลัพธ์ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันเสมอ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership)

เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับการริเริ่มสร้างสรรค์ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ หรือพัฒนาแนวทางการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และบรรลุภารกิจและเป้าหมายขององค์การ ดังที่ Barker (1992) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) จะมีพฤติกรรมที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน เปิดโอกาสให้มีบุคลากรขององค์การได้แสดงความคิดเห็น ร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน มุ่งมั่นต่อเป้าหมายของงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้องค์การพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ หรือ Mayer, Davis and Schoorman (1995) ได้กล่าวว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) จะกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความสงสัย และค้นหาปัญหา มีพฤติกรรมที่กล้าเสี่ยงในการแก้ไขปัญหา ทำทลาย และเกิดความคิดใหม่ ๆ ผลของสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม

หรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ สามารถดึงเอาศักยภาพของตนเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ยังมีบุคลิกของการเอาใจใส่ต่อความแตกต่างและความต้องการของแต่ละคน ทำให้ผู้ได้รับการเอาใจใส่รับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือ การได้รับการสนับสนุน เกิดเป็นการยอมรับ มีกำลังใจ และแรงจูงใจในการทำงาน (Lewicki and Bunker, 1996) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass (1985) ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือผู้นำที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตั้งใจทำงานเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนรูปแบบข้อเสนอของผู้ใต้บังคับบัญชา และปรับปรุงข้อเสนอเหล่านั้นเสียใหม่มากกว่าที่จะเชื่อว่าต้องทำงานให้ตรงกับความคิดหวังของผู้ใต้บังคับบัญชา สำหรับ Mushinsky (1997) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและสมมติฐานของสมาชิกในองค์การ สร้างความผูกพันในการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ขององค์การ เกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมีต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การ ดังนั้นสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นกระบวนการร่วมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานขององค์การ เช่นเดียวกับ Schultz (2002) ให้ความหมายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) คือการมีภาวะผู้นำที่ไม่ได้ถูกจำกัดโดยการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่มีอิสระในการกระทำซึ่งจะเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนรูปแบบมุมมองของผู้ใต้บังคับบัญชา Bass and Avolio (1994) กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความสนใจของงานของตนเองในมุมมองใหม่ ๆ ทำให้เกิดการให้ความสำคัญกับภาระงานที่รับผิดชอบ และวิสัยทัศน์ขององค์การ มีการพัฒนาความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีการทำท่าย และสร้างความคาดหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำมากกว่าที่พวกเขาตั้งใจตั้งแต่ต้น และมักจะนำไปสู่การบรรลุถึงผลงานที่สูงขึ้น Dessler (1998) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นกระบวนการใช้อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทัศนคติ และสมมติฐานของบุคลากรในองค์การ และการสร้างพันธสัญญาต่อพันธกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ขององค์การ และ Nit Sammaphan (2003) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) หมายถึง ผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้บุคคลจำนวนมากลงมือทำมากกว่าเดิมจนไต่ระดับขั้นสู่เพดานการปฏิบัติงาน ที่สูงขึ้น ตลอดจน Rattikorn Jongvisal (2008) ที่ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) คือระดับของพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกถึงการจัดการหรือการทำงานเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายาม

ของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของตนเองไปสู่ประโยชน์ขององค์กร

จากการศึกษาแนวความคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) หมายถึง รูปแบบของผู้นำที่แสดงออกโดยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสมาชิกในองค์กร สร้างความผูกพันในการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ขององค์กร โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น

สรุป

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่น่าเสนอทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการภาวะผู้นำเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร เป็นการจัดการที่ตัวของผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรเป็นสำคัญ เนื่องจากในสถานการณ์ของพลวัตโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เราพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงภายใน และการเปลี่ยนแปลงภายนอก ที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ การจัดการภาวะผู้นำเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กรจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวด ทั้งจากการหาความรู้เพิ่มเติม และจากการใช้สติในการควบคุมสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังต้องมีภาวะจิตวิทย์ที่เหมาะสมแก่การบริหารงานและการจัดการองค์กรตามการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

ดังนั้นการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีอิทธิพลต่อการประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็คือ ผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเท่านั้นที่สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กร ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต โดยเฉพาะเมื่อองค์กรต้องเผชิญกับความยุ่งยาก ซับซ้อนหรือการแข่งขันสูง องค์กรจะต้องมีผู้นำที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ขณะเดียวกันต้องมีบทบาทด้านคน เช่น เป็นแบบอย่างสามารถชี้้นำให้กำลังใจรู้จักใช้ศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร และพร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีบทบาทในด้านต่าง ๆ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการทำงานสามารถอธิบายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจ รวมถึงการโน้มน้าวให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือร่วมใจทำงานเพื่อบรรลุผลสำเร็จขององค์กร และมีบทบาทด้านการพัฒนา เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการส่งเสริมความก้าวหน้าขององค์กร และต้องใช้การจัดการเข้ามาเป็นส่วนเสริมให้เกิดการเพิ่มเติมและพอกพูนให้องค์กรมีประสิทธิผลอย่างสูงสุด

References

- Barker, D.G. (1992). Changing Social Values in Europe. *Business Ethics: A European Review*, 1(2), 91–107.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectation*. New York: Free Press.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1994). Introduction. In B. M. Bass & B. J. Avolio (Eds.), *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. California: Sage. Dessler.
- Bass, B.M. & Avolio, B.J. (1995). The four I's transformational leadership. *Journal of European Industrial Training*. 15(2), 9–16.
- Burns, J., (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Dessler, G. (1998). *Management: Leading People and Organization in the 21st Century*. New Jersey: Prentice – Hall international.
- Fayol, Henri. (1949). *General and Industrial Management*. London: Sir Isaac Pitman & Sons.
- Gibson et al. (1973). *Organizational: Behavior, Structure, Process Behavior*. Dallas, Texas: Business Publication, Inc.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly J. H., (1994). *Organizations Structure, Process, Behavior*. Texas: Business Publications.
- Hellriegel, Don, Jackson, Susan E., & Slocum, John W. (2004). *Management A CompetencyBased Approach*. Ohio: Thomson South–Western.
- Hersey, P. and Blanchard, K.H. (1982). *Management of organizational behavior: Utilizing Human Resources*. New York: Prentice –Hall.
- Hoy, W. K., & Miskle, C. G. (2001). *Educational Administration: Theory Research and Practice* (6th ed.). Boston: McGraw–Hill.
- Jones, G. L. (2002). *Organizational Theory, Design, and Change*. (3rd ed.).Texas: Pearson Education.

- Mayer, R. C., Davis, J. H., & Schoorman, F. D. (1995). An Integrative Model of Organizational Trust. *The Academy of Management Review*, 20(3), 709– 734.
- Mushinsky, P. M. (1997). *Psychology applied to work an introductions to industrial and organizational psychology*. North Carolina: Hyper graphic Press.
- Netphana Yawiraj. (2004). *Leadership and Strategic Leadership*. 2nd edition, Bangkok: Central Express Company Limited.
- Nit Sammaphan. (2003). *Leadership power to drive the organization towards excellence*. Bangkok: Innocent graphics.
- Owen E. Hughes. (2003). *Public Management and Administration: An Introduction*. Palgrave Macmillan.
- Pinyo Manusilp. (2008). *The development of linear structural relationship model of factors affecting The effectiveness of the team in schools under the Office of Basic Education*.
Ph.D. thesis (Educational Administration Program). Graduate school Khon Kaen University.
- Phongthep Kanthasuwan. (2010). *The effectiveness of the organization: The act of Manotas*. Journal of Romyaphruek. 28, 134–182.
- Rattikorn Jongvisal. (2008). *Entrepreneurial Leadership: Structural Relations. Between psychological traits, teamwork, and accomplishment Business*. Bangkok: Kasetsart University.
- Robbins and Coulter. (2007: 89). *Organization Theory: Structure, Design, and Applications*.
New Jersey:Prentice–Hall.
- Robbins, S.P. & DeCenzo. (2005). *Management*. (6th ed.). New York: Prentice–Hill.
- Rung Kaewdang. (2003). *Juristic person school*. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Sanoh Tiyaoo. (2003). *Management Principles*. (3rd edition). Bangkok: Thammasat University.
- Schultz, D. P., & Schultz, S. E. (2002). *Psychology and work today: An introduction to industrial and organizational psychology*. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Simon, Herbert A. (1976). *Administration Behavior: A study of Decision–Making Processes in Administrative Organization*. New York: The Free Press.
- Siriwan Serirat et al. (2002). *Organization and management*. Bangkok: Thammasarn.
- Somkid Bangmo. (2003). *Organization and management*. Bangkok: June Publications.

- Steers, Richard. M. (1977). *Organization Effectiveness: Behavioral View*. Santa Monica, CA: Goodyear.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and research*. New York: Free Press.
- Tead, O. (1970). *The Art of Leadership*. New York: Mc Gra–Hill Book Company.
- Thongchai Santiwong. (1994). *Organizational theory and design*. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Thanad Dejsub. (2007). *Management of Thai Chana Suek Subdistrict Administrative Organization, Thung Saliang District Sukhothai According to the principles of governance Master of Science in Political Science*. Administration and Development Program, Urban and Rural Community, Uttaradit Rajabhat University.
- Weirich, Heinz and Koontz, Harold. (2005). *Management: A Global Perspective*. New Delhi: McGraw Hill.
- Wichai Rupkamdee. (1999). *Management*. Bangkok. National Institute of Development Administration.
- Wirat Sanguanwongwan. (2008). *Management and Organizational Behavior*. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University.
- Wittaya Danthamrongkun. (2003). *Administration*. Bangkok: Third Wave Education.